

Vlaams
Parlement

stuk **42** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 15 november 2012 (2012-2013)

Kinderrechtencommissariaat

Jaarverslag 2011-2012

1-1-2 Jaarverslag

Rechten werken

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat op voor rechten van kinderen? Hoe detecteert, signaleert en adviseert het? Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

11-12 Jaarverslag

Rechten werken

Rechten werken

Kinderrechten vinden vandaag ingang in meer en meer maatschappelijke domeinen. Natuurlijk zijn er onderwijs, jeugdzorg en justitie. Maar de laatste jaren zien we ook meer aandacht voor kinderen en hun rechten in de medische wereld, in sport, kunst en architectuur.

Al die domeinen ervaren het kinderrechtenperspectief als een sterk en zinvol perspectief om hun dagelijkse werking en hun beleid concreet vorm te geven. Ziekenhuizen doen hun best om hun ruimtes en hun praktijken kindvriendelijk in te vullen. De sportwereld zoekt naar manieren om ook in een sterk competitieve sfeer het belang van het kind centraal te stellen. In een project als 'Gevaarlijk Jong' slaan kunstenaars en kinderrechtenactoren de handen in elkaar om de samenleving een spiegel voor te houden over wat jong zijn vandaag betekent.

Al die initiatieven illustreren dat het internationale kinderrechtenverdrag een rijk referentiekader is. Een kapstok die ons toelaat om alle kinderen en jongeren maximaal tot hun recht te laten komen.

Informatie en advies

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt elke dag die belangrijke vertalingen van het kinderrechtenverdrag naar al die maatschappelijke domeinen. We doen dat door mensen te informeren, te adviseren en door te verwijzen. De schooldirecteur die zich zorgen maakt over de kleuter die op school ondervraagd wordt door de gerechtelijke politie. De pleegzorgbegeleidster die vastloopt omdat de nodige ondersteuning door een MPI in de week niet gecombineerd kan worden met opvang in een pleeggezin in het weekend. De journalist die vraagt hoe het zit met het gebruik van foto's van minderjarigen. En vooral de kinderen en jongeren zelf, hun ouders en grootouders, die houvast missen. Ze zoeken die dan in het belangrijke kader van de kinderrechten. En als een situatie grondig fout zit, moet klachtenonderzoek opheldering brengen.

Focus op structurele knelpunten

We informeren en adviseren niet alleen bij individuele vragen en problemen. We focussen ook duidelijk op meer structurele knelpunten in onze samenleving. Knelpunten waarvoor een mensenrechten- en kinderrechtenperspectief cruciaal is. Het recht op de ruimst mogelijke ontwikkeling van elk kind werpt een ander licht op de diagnose en behandeling van kinderen met een gedragsstoornis. Het kinderrechtenperspectief maakt het mogelijk om het klachtrecht een plek te geven in instellingen voor jongeren in detentie. Of om de aandacht voor degelijke begeleiding van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen een dwingend karakter te geven.

Overlast?

Rechten werken. Toch lijkt onze samenleving nog altijd te twijfelen. Wie werkt vanuit een mensenrechten- en dus ook kinderrechtenperspectief, krijgt vandaag soms het label van 'watje', van goedgelovige wereldvreemdheid.

Wereldvreemd? Een fundamenteel kenmerk van onze rechtsstaat is dat hij voor alle burgers rechtszekerheid en rechtsgelijkheid waarborgt. Dat is vandaag lang niet evident. De politieke en maatschappelijke discussie over de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) is een mooi voorbeeld. In plaats van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid verschijnt absolute willekeur. Gemeente en politie vullen het begrip 'overlast' naar eigen believen in. Of iets strafbaar is? Wie weet het nog? Wat in de ene gemeente 'overlast' heet, is in de buurgemeente geen probleem. Voor 'overlast' hoeft je niet eens iets misdaan te hebben: overlastboetes zijn dan 'preventief'.

In die discussie zijn kinderen en jongeren dikwijls de kop van Jut. Spelende kinderen zorgen voor 'lawaaihinder'. Rondhangende jongeren voor 'overlast'. Ongeveer 25% van de deelnemers aan de Belgische veiligheidsmonitor vindt 'rondhangjongeren' in de buurt een 'probleem'. Andere studies laten zien dat alleen al de aanwezigheid van groepjes jongeren in de openbare ruimte een

bron van ergernis kan zijn. De overdosis angst in onze samenleving doet kinderen en jongeren weinig goed. Onze samenleving mist vaak een duidelijk engagement tegenover kinderen en jongeren, en vooral tegenover die minderjarigen die beschouwd worden als een probleem. Je kunt mensen niet vragen om meer verantwoordelijkheid op te nemen, als daar geen engagement van de samenleving tegenover staat om maatschappelijke problemen structureel aan te pakken.

Als mensenrechten- en kinderrechtenorganisatie moeten we altijd weer tegen de stroom oproeien. Wie tegengas geeft, wie ingaat tegen de 'gangbare' opinie, dreigt in de marge terecht te komen. Dat is op zich niet erg. Maar het vraagt wel een stevige tred. Want ja: wie twijfelt, wordt omvergelopen.

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris

Inhoud

Deel 1: Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren 8

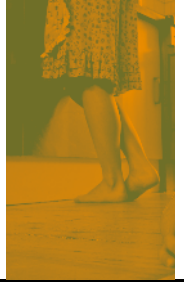
1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat? 10
2. Wie is wie op het Kinderrechtencommissariaat? 11
3. Ingebed in Vlaams Parlement 12
 - 3.1. Overleg- en adviesorgaan bij het Kinderrechtencommissariaat 12
 - 3.2. Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten 13

Deel 2: Van signaal tot advies 14

1. De Kinderombudsdienst onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen 16
 - 1.1. Het ombudswerk in cijfers 18
2. Van signaal naar beleidsadvies 20
3. Informeren over kinderrechten en ombudsdienst 21
 - 3.1. Kinderrechtennieuws 21
 - 3.2. Kinderombudsdienst, activiteiten en publicaties bekend maken 22
 - 3.3. Gevaarlijk Jong: kind in gevaar, kind als gevaar 24
 - 3.4. Evenementen en beurzen 26
 - 3.5. www.kinderrechtencommissariaat.be 27
4. Externe samenwerking en netwerking 28
 - 4.1. Samenwerking met Kinderrechtenactoren en experts uit de praktijk 28
 - 4.2. Samenwerking met universiteiten en hogescholen 28
 - 4.3. Actief in stuurgroepen en projecten 29
 - 4.4. Debatten, lezingen en studiedagen 30
 - 4.5. Redacties 31
 - 4.6. Kinder- en jongerenmedia 32

Deel 3: Waar knelt het? 34

1. Recht op en in het gezin 36
 - 1.1. Opvoeding 36
 - Opvoedingsconflicten en -problemen 36
 - Opvoedingsverantwoordelijkheid 37
 - Geweld in het gezin 37
 - 1.2. Afstamming en adoptie 38
 - Afstamming 38
 - Interlandelijke adoptie 39
 - 1.3. Scheiding 39
 - Geen onbekende klachten 40
 - De verblijfs- en omgangsregeling 43
 - Opvoeden na de scheiding: geen partners, wel nog ouders 45
 - Verdelingstaks scheiding 48

1.4.	Collectieve schuldenregeling	49
1.5.	Familierechtbank, waar ben je?	49
2.	Rechten op en in onderwijs	52
2.1.	Geweld op school	52
2.2.	Leerlingenvervoer	54
2.3.	Onderwijs niet alleen op de schoolbanken	54
2.4.	Onderwijs voor leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben	56
2.5.	Formele regels en informele afspraken	57
	Minidecreet rechtspositie is niet genoeg	57
	Spijbelactieplan: erg vaag	59
2.6.	Verdiende sancties?	59
	Inbeslagname van persoonlijke bezittingen	59
	Ordemaatregelen, schorsen en uitsluiten	60
	Gedrags- en begeleidingscontracten	61
2.7.	Inrichtende macht en scholengroepen responsabiliseren	62
2.8.	Wat als de beschermingsmuur rond de school valt?	63
2.9.	Co-schoolschap definitief van de baan	63
3.	Rechten op en in vrije tijd	64
3.1.	Sport	64
3.2.	Taalgebruik terwijl je speelt	65
3.3.	Tegengas voor GAS bij minderjarigen	66
	Volle gas vooruit	66
	Tegen GAS zoals het nu bestaat – maar wat dan wel?	68
3.4.	Geweld in de vrije tijd	69
3.5.	Seksualiteit	69
3.6.	Arbeid	70
3.7.	Media	70
3.8.	Geldzaken	73
4.	Recht op basiszorg en hulpverlening	74
4.1.	Basiszorg voor kinderen en jongeren	74
	Gps nodig voor zoektocht in aanbod?	74
	Kinderopvang kwaliteitsvolle basisvoorziening?	74
4.2.	Kinderen en jongeren in de bijzondere jeugdzorg	76
	Recht op duidelijke informatie en participatie	76
	Recht op continuïteit van de dienstverlening	78
4.3.	Tekorten in het zorgaanbod	79
4.4.	Toepassing regelgeving in dagelijkse praktijk	81
4.5.	Zelfstandig wonen als jongere	81
4.6.	Zorg voor kinderen in pleegzorg	83
4.7.	Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg	86
	Patiëntenrechten	86
	Geestelijke gezondheidszorg	87
4.8.	Kinderen en jongeren met een label	87
4.9.	Kinderen en jongeren met een handicap	89
4.10.	Kinderen als persoonlijke assistenten?	90
5.	Rechten van kinderen op de vlucht	91
5.1.	Extra bescherming voor kwetsbare groep	91
	Verdwaald in de zoektocht naar hulp	91
	Slagkrachtige voogden voor niet-begeleide minderjarigen	93
	Erkend als vluchteling? Of subsidiaire bescherming? Nog altijd hopeloos verloren	94
	Detentie van minderjarige vluchtelingen kan niet	96
	Geen gedwongen terugkeer	97
5.2.	Rechtsbescherming van Europese kinderen	98

Inhoud

6. Rechten bij politieoptreden	99
6.1. Jongeren en politie - wordt vervolgd	99
7. Rechten van jongeren in detentie	101
7.1. Jeugdgevangenis Tongeren was beter museum gebleven	101
7.2. Klachtrecht gesloten opvang	101
8. Vlaams integraal kinderrechtenbeleid	103
8.1. Het Vlaams Actieplan 2011-2014	103
8.2. Ontwerp van decreet voor een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid	104
8.3. Evaluatie kind- en jongereneffectrapportage	105
9. Kinderrechten internationaal	106
9.1. Kinderklacht = kinderkracht	106
9.2. Participatie en de Raad van Europa	107
9.3. Europees netwerk van kindermobuadsdiensten	107

Deel 4: Bijlagen 110

Naar wie wordt doorverwezen?	112
Kinderrechten in de media	113
Gevolgd studiedagen	125
Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	127
	127

Inhoud

Deel

Kinderrechten- commissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren

1. Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, *BS* 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst, *BS* 13 februari 2003. Decreet van 6 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, *BS* 9 september 2005. Zie voor de tekst van de drie decreten www.kinderrechtencommissariaat.be.

Met het decreet van 15 juli 1997¹ richtte het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat op. Het internationaal kinderrechtenverdrag onderstreept het belang van onafhankelijke instanties voor kinderrechten. Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen bij het Vlaams Parlement. Het ziet toe op de naleving en verdere toepassing van het kinderrechtenverdrag. Eind oktober 2011 bevestigde het Vlaams Parlement het belang van het Kinderrechtencommissariaat. Het ombudswerk voor kinderen en jongeren en het advieswerk zijn voortaan de speerpunten in de werking van het Kinderrechtencommissariaat.

1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat vangt signalen op van kinderen, jongeren en professionals. Het bemiddelt, onderzoekt klachten en adviseert het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren onder de aandacht en waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwaliteit blijven leveren.

Om zijn opdracht uit te voeren, richt het Kinderrechtencommissariaat zich tot verschillende doelgroepen. Het formuleert adviezen voor de Vlaamse parlementsleden, de Vlaamse Regering, administraties en agentschappen, internationale of buitenlandse overheden. De belangrijkste signaalfunctie naar het beleid is zo verzekerd. Als dat nodig is, formuleert het Kinderrechtencommissariaat voorstellen en aanbevelingen over nieuwe wetgevingsinitiatieven die van belang zijn voor minderjarigen of over bestaande regelgeving of praktijken die indruisen tegen kinderrechten.

Kinderen en jongeren informeren we over de dienstverlening van onze Kinderombudsdienst. Met professionals bouwt het Kinderrechtencommissariaat netwerken uit. Het debat over kinderrechten voeren we ook in lezingen, debatten en via andere kanalen en media, om zo het maatschappelijk draagvlak voor kinderrechten te versterken en de maatschappelijke positie van kinderen te verbeteren.

Het Kinderrechtencommissariaat bouwt gradueel zijn sensibiliserende en informerende activiteiten en producten over kinderrechten af. Het blijft wel overleggen met het middenveld en het beleid.

Want kwaliteitsvolle en aangepaste informatie is essentieel voor de erkenning van kinderen en jongeren als volwaardige burgers.

2. Wie is wie op het Kinderrechtencommissariaat?

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat de kinderrechtencommissaris. Zijn mandaat loopt zes jaar, en is één keer verlengbaar. Bruno Vanobbergen werd op 2 juni 2009 benoemd door het Vlaams Parlement. Een multidisciplinair team van veertien mensen – samen goed voor 11,8 fulltime banen – ondersteunt hem.

Naam	Functie
Bruno Vanobbergen	Kinderrechtencommissaris
Leen Ackaert	Advies en onderzoek
Hilde Cnudde	Communicatie, media en campagnes
Lieven De Rycke	Advies en onderzoek
Silke Heiden	Ombudswerk (tot 31 januari 2012)
Mie Jacobs	Advies en onderzoek
Isabel Moerman	Secretariaat Bruno Vanobbergen
Marjan Rom	Advies en onderzoek
Inge Schoevaerts	Ombudswerk
Maureen Van Canneyt	Secretariaat ombudswerk
Dominique van den Akker	Ombudswerk
Alex Van Hecke	Ombudswerk (sinds 1 mei 2012)
Els Van Hemelrijck	Educatie, personeel en financiën
Jean-Pierre Verhaeghe	Advies en onderzoek (sinds 1 mei 2012)
Chris Vleugels	Ombudswerk (sinds 1 mei 2012)

Vandaag werken er veertien mensen bij het Kinderrechtencommissariaat

3. Ingebed in Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat is niet alleen opgericht door een decreet van het Vlaams Parlement. Het is er onlosmakelijk mee verbonden. Het Kinderrechtencommissariaat neemt actief deel aan de bijeenkomsten van de verschillende commissies in het Vlaams Parlement en probeert zo de stem van kinderen en jongeren maximaal te vertolken en te vertegenwoordigen.

3.1. Overleg- en adviesorgaan bij het Kinderrechtencommissariaat

In 2010 installeerde de kinderrechtencommissaris een overleg- en adviesorgaan met een dubbele opdracht:

- Het is een klankbord als de kinderrechtencommissaris en de medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat de bij decreet bepaalde opdrachten vorm geven en de strategische doelstellingen uit de beleidsnota 2009-2014 realiseren.

- Het moet het Kinderrechtencommissariaat een breder maatschappelijk en politiek draagvlak geven.

In het overleg- en adviesorgaan overleggen vertegenwoordigers van de politieke fracties van het Vlaams Parlement met een groep actieve personen uit het maatschappelijk veld en de wetenschappelijke wereld. De leden van het advies- en overlegorgaan blijven een hele legislatuur zeten. Na elke nieuwe legislatuur verandert de samenstelling. Een mandaat is hernieuwbaar. De huidige voorzitter is prof. dr. Peter Adriaenssens. Hij nam op het overleg- en adviesorgaan van 7 mei ontslag om professionele redenen. Voortaan zetelt hij als lid. Een kandidatuur van nieuwe voorzitter werd voorgelegd op het overleg- en adviesorgaan van 12 november 2012.

Het voorbije werkjaar kwam het overleg- en adviesorgaan samen op 5 december 2011 en 7 mei 2012.

Samenstelling overleg- en adviesorgaan

Politieke partijen	Vanuit de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad)	Vanuit de Verenigde Verenigingen
Vast lid		
Boudewijn Bouckaert (LDD)	Peter Adriaenssens (KU Leuven)	Benichou Hakim (Minderhedenforum)
Ann Brusseel (Open Vld)	Joke Bauwens (VUB, Vakgroep Communicatiewetenschappen)	Rob De Donder Barbara Poppe (vanaf mei 2012) (Vlaamse Jeugdraad)
Tom Dehaene (CD&V)	Bea Cantillon (UA, Departement Sociologie)	Luc De Smet Christel Verhas (vanaf november 2012) (Gezinsbond)
Danielle Godderis-TJonck (N-VA)	Didier Reynaert (UGent, Vakgroep Sociale Agogiek)	Frederic Vanhauwaert (Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen)
Chokri Mahassine (sp.a)		
Elisabeth Meuleman (Groen)		
Katrien Schryvers (CD&V)		
Gerda Van Steenberge (Vlaams Belang)		
Plaatsvervangend lid		
Bart Caron (Groen)		
Jean-Jacques De Gucht (Open Vld)		
Cindy Franssen (CD&V)		
Lies Jans (N-VA)		
Chris Janssens (Vlaams Belang)		
Tinne Rombouts (CD&V)		
Güler Turan (sp.a)		
Ulla Werbrouck (LDD)		

3.2.

Partner van parlementaire en paraparlamentaire diensten

De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement

Sinds jaren is de kinderrechtencommissaris lid van de stuurgroep van De Kracht van je Stem, de educatieve dienst van het Vlaams Parlement. Het Kinderrechtencommissariaat en De Kracht van je Stem werken regelmatig samen. Zo werkten we voor de viering van 40 jaar Vlaams Parlement op 3 december 2011 een animatieprogramma uit voor de aanwezige kinderen en jongeren. We waren ook aanwezig op de YouTop van 5 mei 2012 om het Jongerenpact 2020 voor te bereiden. En ook aan de Lerarendag van De Kracht van je Stem werkte het Kinderrechtencommissariaat actief mee.

De meest intensieve samenwerking was rond de tentoonstelling *Gevaarlijk Jong in De Loketten* (waarover verder meer).

Gidsen in het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement is een open huis. In een rondleiding krijgen bezoekers informatie over werking en rol van het Vlaams Parlement en van de paraparlamentaire instellingen. Ook de architectuur en de geïntegreerde Vlaamse hedendaagse kunst komen aan bod.

Schoolgroepen krijgen een educatief dagprogramma met een rondleiding en een simulatiespel over democratie. Drie medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat gidsen regelmatig. Ze begeleiden vooral rondleidingen voor kinderen en jongeren.

Permanente werkgroep Communicatie

In de permanente werkgroep Communicatie zitten medewerkers van de paraparlamentaire instellingen en van het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement. De werkgroep is

belangrijk om de kennisoverdracht en informatie-uitwisseling te bevorderen, om bestaande synergiën verder uit te diepen, nieuwe mogelijkheden te verkennen en ad-hocsamenwerking mogelijk te maken tussen verschillende instellingen en diensten bij het Vlaams Parlement. De werkgroep kwam niet meer samen. De leden wisselen wel informeel informatie uit.

Vlaamse Ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst overleggen geregeld over klachten die ze binnenkrijgen. Sommige individuele dossiers worden samen besproken. Rond sommige knelpunten zetten we samen stappen, elk vanuit zijn bevoegdheid. De Vlaamse Ombudsdienst en het Kinderrechtencommissariaat verkennen momenteel de mogelijkheden van logistieke samenwerking door gebruik te maken van hetzelfde nieuw ontwikkelde registratiesysteem.

Vlaams Vredesinstituut

Op 27 maart organiseerde het Kinderrechtencommissariaat samen met het Vlaams Vredesinstituut een rondetafel achter gesloten deuren voor de Vlaamse Volksvertegenwoordigers over geweld tegenover en door jongeren. Zowel het Kinderrechtencommissariaat als het Vredesinstituut stelden hun recente onderzoeksresultaten en aanbevelingen voor. We nodigden ook experts uit om mee te debatteren: Gie Deboutte (KU Leuven, faculteit Rechtsgeleerdheid), Stefaan Pleysier en Evi Verdonck (KU Leuven, Leuven Instituut voor Criminologie).

Samenwerking met het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat werkt als paraparlamentaire instelling in het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers. Het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement biedt ondersteunende diensten in personeelsadministratie, financiën, informatica en algemene logistiek. De samenwerking met de ondersteunende diensten loopt volgens een samenwerkingsprotocol.

Deel

Van signaal tot advies

Het Kinderrechtencommissariaat is de pleitbezorger van kinderen en hun rechten. Die rol maken we waar door signalen van kinderen, jongeren en professionals actief op te sporen en om te zetten in beleidsadvies. Tegelijk probeert het Kinderrechtencommissariaat om de vastgelopen minderjarige vooruit te helpen.

error

1. De Kinderombudsdienst onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen

Elke dag bereiken ons signalen via onze Kinderombudsdienst. Kinderen, jongeren en hun belangenbehartigers stellen ons de meest uiteenlopende concrete vragen en signaleren problemen. Iedereen die vindt dat de rechten van een kind geschonden zijn door een dienst of overheid, kan terecht bij de Kinderombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat.

Die onderzoekt grondig en onafhankelijk de klachten over kinderrechten. Die klachten gaan over minderjarigen die vastlopen in regelgeving en procedures of in hun relaties met organisaties of instanties. Vaak gaat het over problemen die niet opgelost raken langs de gewone administratieve of juridische weg.

Onderzoek start als andere middelen uitgeput zijn of geen oplossing brachten. Toetsen doen we in de eerste plaats aan het kinderrechtenverdrag en het wettelijk kader. Daarnaast zijn de algemeen aanvaarde ombudsnormen² een belangrijk toetsingskader. Die normen hebben vooral te maken met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

Onze Kinderombudsdienst bemiddelt, geeft helder advies en streeft ernaar de klachten om te buigen naar een oplossing in het belang van de minderjarige.

De Kinderombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat beperkt zich dus niet tot de klassieke invulling van het begrip ombudswerk. De ombudsdienst vervult met zijn ruime opdracht een brugfunctie tussen de minderjarige en de samenleving.

Een voorbeeld uit het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat illustreert hoe onze Kinderombudsdienst het verschil maakt.

Van het kastje naar de muur

Lore doet ons haar verhaal aan de telefoon. Haar opa helpt haar. Al van bij haar geboorte zijn er problemen thuis. Mama is alleenstaand en haar papa kent ze niet. Na de geboorte vertrouwde de mama Lore toe aan haar grootvader omdat ze niet alleen voor Lore kon zorgen. Lore woonde dus eerst vijf jaar bij haar opa. 'Een fijne tijd', noemt ze dat zelf.

Toen wou haar mama ineens weer voor haar zorgen. Zij had het moeilijk met de opvoeding, maar opa bleef een oogje in het zeil houden. Lore is 9 als haar mama hertrouwt. Haar stiefvader is alcoholist. Hij pakt Lore gewelddadig aan, vernedert haar en legt strenge straffen op. Mama houdt zich dan afzijdig. Lore zet zich af tegen haar stiefvader. Ze haalt minder goede resultaten op school, ze vereenzaamt en krijgt psychosomatische klachten.

Lore vertelt ons verontrustende verhalen over wat ze thuis ondergaat. 'Voor straf' moet ze naar een internaat. In het weekend en in de schoolvakanties is ze thuis en ondergaat ze het geweld van haar stiefvader. Ten einde raad spreekt Lore een begeleider aan op het internaat. Ze belt naar het JAC en naar Awel. Daar krijgt ze de raad om contact op te nemen met het Comité Bijzondere Jeugdzorg of met het CLB. Alleen durft ze dat niet. Ze vraagt steun bij haar opa. Samen beginnen ze een lange zoektocht naar hulp: de leerlingenbegeleider van de school, de opvoeder van het internaat, het CLB, het Comité Bijzondere Jeugdzorg, het JAC, het CAW, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en de jeugdrechtsbank. Meestal krijgen ze dan te horen dat de diensten mama kunnen uitnodigen voor een gesprek, en dat hulp alleen maar kan als mama en de stiefvader bereid zijn om mee te werken.

Uiteindelijk nodigen het Comité Bijzondere Jeugdzorg en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling de mama uit voor een gesprek. Na dat eerste gesprek gebeurt er verder niets meer omdat mama niet wil meewerken. Ze schildert het probleem af als een familieconflict tussen moeder en grootvader. Volgens haar mama is Lore een rebellerende tiener. Haar mama en haar stiefvader zetten haar onder druk om te zwij-

2. Deze normen werden vastgelegd in de samenwerkingsverbanden POOL (Permanent Overleg Ombudslieden) en ENOC (European Network of Ombudpersons for Children).

gen over wat er thuis gebeurt. Lore kan de druk niet meer aan en zoekt weer toevlucht bij haar opa. Opnieuw bellen ze verschillende diensten. Opnieuw worden ze eindeloos doorverwezen. Ten einde raad bellen Lore en haar opa naar het Kinderrechtencommissariaat.

Omdat Lore op internaat zit, spreken we elkaar per telefoon. Daarvoor spreken we momenten af die voor haar geschikt zijn. Samen met Lore overlopen we de stappen die we willen zetten om haar verder te helpen. We stellen voor dat we het CLB van haar school erbij betrekken: daar kan ze haar verhaal doen in een persoonlijk contact. Lore gaat akkoord. We krijgen ook haar toestemming om contact op te nemen met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en met het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Uit onze contacten met al deze diensten blijkt dat ze op de hoogte zijn van de moeilijkheden bij Lore thuis. Toch nam nog niemand het initiatief om te helpen of om gepaste hulp op te starten. Het Vertrouwenscentrum had inderdaad een gesprek met de mama en later met opa. Het zou contact opnemen met het Comité om na te gaan of er gronden zijn om een dossier te openen. Door tijdgebrek was dat nog niet gebeurd. Na overleg met onze Kinderombudsdienst neemt het Vertrouwenscentrum het op zich om te informeren bij andere diensten die kunnen helpen, zoals het CLB en het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Het Vertrouwenscentrum gaat de hulp coördineren.

Ook bij het Comité kennen ze de situatie van Lore thuis. Haar mama vond hulp niet nodig en zonder haar medewerking kon het Comité geen dossier opstarten. De consulent zelf had het niet nodig gevonden om Lore door te verwijzen naar een bemiddelingscommissie.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er bij alle diensten op aan om een hulpaanbod uit te werken en benadrukt het recht op hulp van de minderjarige. Een week later werken het Vertrouwenscentrum, het Comité en het CLB nauw samen. Het CLB heeft twee keer per week een gesprek met Lore. En het Comité opende een dossier. Vanaf dan konden het Kinderrechtencommissariaat en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling zich terugtrekken. We spreken met Lore af dat we haar over twee maanden bellen om te horen hoe het gaat.

”

Het ombudswerk in cijfers

Hoeveel meldingen?

Vragen en klachten die kaderen in de
ombudsfunctie

Informatie	638
Klachten	371
Signaal	18
Standpunt/Visie	8
Totaal	1.035

Meldingen die buiten de eigenlijke
werking van de ombudsdienst vallen

Schoolopdrachten	48
Geen kinderrechtentema	17

Vragen en klachten per werkjaar

Werkjaar	2001 2002	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011	2011 2012
Vragen en klachten	757	933	769	796	992	1.188	1.198	1.070	966	1.077	1.035

Wie doet een beroep op de ombudsdienst?

Meldingen volgens de hoedanigheid van de
melder

Privépersonen	Minderjarige	247
	Ouder	429
	Familie	73
	Andere	84
Professionelen	Hulpverlener	121
	Onderwijspersoneel	20
	Jurist	3
	Ombudsman	7
	Middenveld	4
	Andere	20
Overheden	Federaal	13
	Vlaams	10
	Gemeentelijk	4
Totaal		1.035

Minderjarige melders volgens leeftijd

	Aantal
6 jaar	1
7 jaar	0
8 jaar	1
9 jaar	0
10 jaar	10
11 jaar	9
12 jaar	19
13 jaar	21
14 jaar	27
15 jaar	24
16 jaar	29
17 jaar	39
18 jaar	4
Onbekend	63
Totaal	247

Hoe nemen melders contact op?

Telefoon	460
Website	174
E-mail	323
Brief	71
Bezoek	5
Fax	2
Totaal	1.035

Welke thema's worden aangemeld?

			Totaal
Gezin			462
	Echtscheiding	289	
	Opvoeding	151	
	Afstamming	22	
Onderwijs			199
Hulp aan minderjarigen			162
	Eerstelijns- en basisvoorzieningen	24	
	Zorg voor personen met een handicap	6	
	Gezondheidszorg	20	
	Bijzondere jeugdzorg	112	
Vluchtelingen			51
Vrije tijd			33
Justitie: daders en slachtoffers			29
Kinderrechten			22
Media			14
Vrienden, relaties en seksualiteit			8
Huisvesting			8
Andere			47
	Totaal		1.035

Hoe worden vragen en klachten behandeld?

Informatie/advies	370
Advies en doorverwijzing	270
Doorverwijzing	197
Onderzoek/bemiddeling	72
Nog in behandeling	82
Standpunt/visie	8
Geen afhandeling mogelijk	36
Totaal	1.035

2. Van signaal naar beleidsadvies

Verschillende individuele klachten bij onze ombudsdienst en meldingen van knelpunten in de toepassing van kinderrechten hebben een signaalfunctie. Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels of praktijken die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag? Dan signaleren we dat bij de bevoegde overheid. Dat lost het probleem van de minderjarige niet meteen op. Maar het kan voorkomen dat de problemen zich blijven voordoen.

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntnota's voor het Vlaams Parlement. Het onderzoekt diepgaand sommige kinderrechten thema's en de onderliggende problemen om het Vlaams Parlement te informeren en te adviseren. Het wijst ook op de mogelijke vertaling ervan in Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het kinderrechtenverdrag.

Op eigen initiatief of op vraag van het Vlaams Parlement formuleert het Kinderrechtencommissariaat adviezen. Het laatste jaar hoorden de commissies van het Vlaams Parlement de kinderrechtencommissaris over verschillende kinderrechten thema's. Ook over de knelpunten en beleidsaanbevelingen uit het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2010-2011.

Daarnaast bracht het Kinderrechtencommissariaat schriftelijk advies uit over deze onderwerpen:

■ Het aanvullend Klachtenprotocol bij het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties

Advies Kinderklacht – kinderkracht
(2011-2012 / 09)

■ Rechten van kinderen met een label

Advies Recht doen aan kinderen met een label
(2011-2012 / 08)

■ Spijbelen

Spijbelen als een vorm van grensoverschrijdend gedrag? (2011-2012 / 07)

■ Belasting bij ouderschap

Geen financiële belasting reorganisatie ouderschap (2011-2012 / 06)

■ Jongeren en politie

Advies jongeren en politie: aanbevelingen voor meer toenadering (2011-2012 / 05)

■ Kinderopvang

Kinderopvang als kwaliteitsvolle basisvoorziening (2011-2012 / 04)

■ Pleegzorg

Advies Zorg voor kinderen in pleegzorg
(2011-2012 / 03)

■ Interlandelijke adoptie

Advies interlandelijke adoptie (2011-2012 / 02)

■ Jeugd- en Kinderrechtenbeleid

Advies ontwerpdecreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid (2011-2012 / 01)

3. Informeren over kinderrechten en ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn ombudsdienst bekend via een mix van media en kanalen. Kinderen van wie de rechten geschonden worden, moeten hun weg vinden naar het Kinderrechtencommissariaat. Ook volwassenen die beroepshalve met kinderen en jongeren in contact komen, zijn een belangrijke doelgroep.

3.1. Kinderrechtennieuws

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat kinderen en jongeren hun rechten kennen. Wat betekent het om rechten te hebben? En waar kun je terecht als je het niet meer weet? De Jongerenjaarkrant en de Kinderrechtenkrant brachten hapklare informatie. Het kinderrechtenverdrag werd vertaald op kinder- en jongerenmaat in brochures als Wblft!?, K30 en de Inkleurposter voor de allerjongsten.

■ Jongerenjaarkrant 2011

Mag ik mee de regels bepalen op school? Mag ik alcohol kopen? Kan ik al vakantiewerk doen? Mag ik kiezen waar ik woon als mijn ouders niet meer samenwonen? Dat is een greep uit de vragen waarop jongeren het antwoord krijgen in de Jongerenjaarkrant 2011. De 'Hot stuff' geeft jongeren wegwijsinformatie en andere weetjes. Van de Jongerenjaarkrant 2011 werden 210.000 exemplaren verspreid via Maks!, het tijdschrift van Klasse voor alle jongeren van de tweede, derde en vierde graad van het secundair onderwijs.

■ Kinderrechtenkrant 2011

Is dat (R)echt!?, de kinderrechtenkrant voor en door kinderen van de tweede en derde graad basisonderwijs, verscheen al voor de tweede keer. Via Ketnet vonden we een enthousiaste kinderredactie die de krant vorm en inhoud gaf in twee workshopdagen en met educatieve omkadering van Mooss vzw. Een 'special' over het thema van de tentoonstelling Gevaarlijk Jong (zie verder), en ook thema's als armoede en geweld kwamen aan bod. Met doelgerichte wegwijsinfo en andere weetjes vinden kinderen hun weg naar informatie, naar een luisterend oor, naar hulp en als dat nodig is ook naar de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat.

De lesmap van 2010 werd geüpdatet en was downloadbaar zodat ook leerkrachten met de

Is dat (R)echt!? kinderrechtenkrant 2011 aan de slag konden.

Van Is dat (R)echt!? werden 130.000 exemplaren verspreid via Yeti, het tijdschrift van Klasse voor leerlingen van de derde graad basisonderwijs.

■ Brochures over het Kinderrechtenverdrag

De Inkleurposter en de K30-brochure vertalen het kinderrechtenverdrag op maat van kinderen. De Wblft?!-brochure is geschreven op jongerenmaat. Die brochures bleven in 2011 gratis opvraagbaar bij het Kinderrechtencommissariaat.

Veel scholen blijven aan de slag gaan rond kinderrechten. Daar krijgt de kinderrechtencommissaris fijne berichten over.

Witte ballonnen

Wij zijn het vierde leerjaar. Ons schoolthema dit jaar was kinderrechten. Gisteren mochten we op de straat spelen met alle kinderen van de school. We hebben recht op spel en ontspanning. We hebben witte ballonnen opgelaten met een kaartje aan en hopen zo op betere kinderrechten voor alle kinderen op de wereld. Als afsluiter sturen we elk ons kort berichtje aan u.

Vriendelijke groeten,

De 12 kinderen van het vierde leerjaar en juf.

Een van de berichtjes zegt:

Beste meneer Vanobbergen,

Ik wil graag dat kinderen een goed leven hebben. Omdat iedereen recht heeft op onderwijs. Als dit recht niet bestaat dan leerde je misschien alleen rekenen en niet lezen of misschien hield je meester zich alleen bezig met de beste leerlingen van de klas.

Ik wil ook dat iedereen recht heeft op een gezond leven. En als dit recht niet bestaat kreeg je misschien geen bril en dan zou je niet kunnen volgen op school.

Ik wil ook dat er geen te strenge regels zijn op school. Zonder dit recht kreeg je misschien wel zware straffen op school. Misschien zou iedereen moeten zwijgen op de speelplaats of ze zouden elke week je haar kort knippen.

Ik wil ook graag dat je recht hebt op goede werkomstandigheden.

Stel je voor dat je als kind tot 's avonds laat zou moeten afwassen in een café.

Leerling vierde leerjaar

”

Het Kinderrechtencommissariaat besloot om vanaf volgend werkjaar de focus nog verder te verscherpen. Het blijft belangrijk dat kinderen en jongeren hun rechten kennen en hun weg naar de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat vinden als dat nodig is. Door de herschikking van de middelen en door het veranderend landschap van kinderrechtenactoren, zet het Kinderrechtencommissariaat voortaan minder in op informatieproducten. Daarvoor kunnen we rekenen op collega's van andere kinderrechtenorganisaties die voortreffelijk werk leveren. Het Kinderrechtencommissariaat blijft wel zijn ombudsdienst bekendmaken via redactionele bijdragen in kinder- en jongerenmagazines, advertenties, websites en andere nieuwe media.

3.2.

Kinderombudsdienst, activiteiten en publicaties bekend maken

Het Kinderrechtencommissariaat adverteerde over zijn ombudsdienst in Yeti en Maks!, de onderwijsbladen van Klasse voor kinderen en jongeren. De advertenties belichten klachten waarvoor kinderen en jongeren terecht kunnen bij onze ombudsdienst.

Het Kinderrechtencommissariaat adverteerde opnieuw in de Licap-schoolagenda voor het secundair onderwijs. Goed voor 188.400 exemplaren. Ook in een boekje van de Vlaamse Scholierenkoepel maakten we onze ombudsdienst bekend.

Publicaties en activiteiten werden bekendgemaakt in Klasse voor Leraren en in de catalogus van Jeugd en Vrede.

De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat maken we bekend in schoolagenda's.

De advertenties in Yeti belichten elke keer een ander probleem.

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn infodragers ook bekend in de catalogus van Jeugd en Vrede.

Gevaarlijk Jong en het educatief materiaal maken we bekend in Klasse voor Leraren.

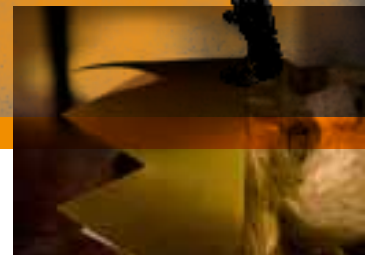
3.3.

Gevaarlijk Jong: kind in gevaar, kind als gevaar

Van 5 oktober tot 21 december 2011 liep de tentoonstelling Gevaarlijk Jong, de blik van kinderen en jongeren, in De Loketten van het Vlaams Parlement en van 29 januari tot 20 mei 2012 in het Museum Dr. Guislain in Gent. De dubbel-tentoonstelling kaderde in een breder samenwerkingsverband met Museum Dr. Guislain, de Gezinsbond en het kinder- en jeugdtheater Kopergieterij. Met multimediale installaties vertellen kinderen en jongeren verhalen over onmacht, armoede, spelen, geweld, ideaalbeelden, vooroordelen en nog veel meer.

Bruno Vanobbergen en Jan Peumans op de opening van de tentoonstelling Gevaarlijk Jong.
Foto Kurt Van Strijthem

Gevaarlijk jong vertelt verhalen over onmacht, armoede, spelen, geweld, ideaalbeelden, vooroordelen en zoveel meer.

■ Documentaires Druk en Herdruk

Als bonus bij de tentoonstelling Gevaarlijk Jong kon het publiek in De Loketten ook de documentaires Druk en Herdruk bekijken. Leerlingen uit het secundair onderwijs en studenten uit de lerarenopleiding kregen een inkijk in het leven en de beleving van kinderen met een label. De documentaires maken deel uit van een onderzoek bij kinderen en jongeren met het label gedragsstoornis (zie verder).

Jeugdtheater Bronks programmeerde Druk en Herdruk op zijn Bronksfestival in november 2011. Het toonde de twee documentaires met na afloop een filosofische gedachtewisseling met een van de onderzoeksters.

■ Educatieve dagprogramma's

Samen met De Kracht van je Stem stelden we een educatief dagprogramma samen. We werkten het succesvolle spel G4 van De Kracht van je Stem, een inlevingsspel over democratie. In overleg met het Centrum voor Informatieve Spelen pasten we het spel aan, aan de thema's en de inhoud van de tentoonstelling. Zo ontstond GJ4. Drie maanden lang ontvingen we elke maandag en vrijdag twee klassen voor een bezoek aan het Vlaams Parlement, een bezoek aan de tentoonstelling en het spel GJ4. 674 leerlingen uit het lager onderwijs en 333 uit het secundair onderwijs schreven zich in. Het programma was al volzet voordat de tentoonstelling op 5 oktober 2011 open ging. De vele reacties van leerlingen, leerkrachten en de evaluatie achteraf, waren heel positief.

Naast dit educatieve dagprogramma bood het Kinderrechtencommissariaat op dinsdag en donderdag ook een formule aan met een dramaworkshop. Die bereikte 676 scholieren.

Voor leerkrachten ontwikkelde het Kinderrechtencommissariaat een gratis downloadbare lesmap. Handig om het tentoonstellingsbezoek voor te bereiden en in de klas na te bespreken en te verwerken.

■ Feest op 20 november

Traditioneel is het op 20 november feest want dat is de verjaardag van het kinderrechtenverdrag. Dit jaar vierden we de verjaardag samen met Jeugdtheater Bronks, de Gezinsbond, Jommekeskrant en Ketnet in De Loketten van het Vlaams Parlement. Ruim honderdvijftig kinderen

en ouders werden verwend met een brunch, een rondleiding in de tentoonstelling Gevaarlijk Jong met dramaworkshops, filosofieersessies, een lezing van Marita de Sterck, een grote taart en een bruisend Capoeira-optreden.

20 november, kinderrechtedag. Feest met muziek, dans, drama en heel veel taart! Foto Thierry Geenen

3.4.

Evenementen en beurzen

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn dienstverlening ook bekend op evenementen en beurzen.

■ 40 jaar Vlaams Parlement

Op 3 december 2011 vierde het Vlaams Parlement zijn veertigste verjaardag samen met honderden gasten. De Kracht van je Stem, de educatieve dienst van het Vlaams Parlement, en het Kinderrechtencommissariaat organiseerden activiteiten voor kinderen en jongeren. De taart met 40 kaarsjes werd uitgeblazen in De Loketten, in het decor van de tentoonstelling Gevaarlijk Jong.

40 jaar Vlaams Parlement met Kapitein Winokio voor de allerkleinsten. Foto Kurt Van Strijthem

■ Lerarendag

De Kracht van je Stem organiseerde op 15 februari 2012 een lerarendag in het Vlaams Parlement. Het Kinderrechtencommissariaat presenteerde zijn werking, activiteiten en publicaties.

■ Speeldag Mechelen

Met de slogan 'Recht op Spel', een autovrije binnenstad, heel veel zon en nog meer kinderen was de Speeldag op 27 mei 2012 in Mechelen, een groot succes. Het Kinderrechtencommissariaat stelde een paar installaties op van de tentoonstelling Gevaarlijk Jong, verspreid over de verschillende speeldorpen.

■ Broodje Brussel – Gezinsbond

Het Kinderrechtencommissariaat en de Gezinsbond werken regelmatig samen. In de marge van Indruk, het onderzoek bij kinderen met het label gedragsstoornis, en de tentoonstelling Gevaarlijk

Jong, organiseerden we twee lezingen samen met Broodje Brussel. 'Opgroeien met een etiketje' door Anne Hermans en 'Mag ik triest zijn?' door Claire Wiewauters lokten pendelaars en Brusselaars naar De Loketten van het Vlaams Parlement.

3.5.

www.kinderrechten-
commissariaat.be

De website blijft een belangrijke toegangspoort tot het Kinderrechtencommissariaat en zijn ombudsdienst. Adviezen en standpunten vinden zo hun weg naar een ruimer publiek.

Het onlineklachtenformulier is voor kinderen en jongeren nog altijd een vlotte manier om onze ombudsdienst iets te melden. Het aantal vragen naar informatiemateriaal via het onlinebestelformulier blijft erg hoog. Vandaar ook de noodzaak om met het middenveld en het beleid te zoeken naar manieren om informatie te blijven geven over rechten van kinderen en jongeren.

Van september 2011 tot en met augustus 2012 bezochten 73.987 mensen de website. Dat leverde 560.582 pageviews op. Gemiddeld blijven mensen 4,27 minuten op de website.

Maand	Aantal bezoeken	Maand	Aantal bezoeken
September 2011	6.996	Maart 2012	6.425
Oktober 2011	9.619	April 2012	4.706
November 2011	11.472	Mei 2012	5.872
December 2011	5.838	Juni 2012	3.832
Januari 2012	8.739	Juli 2012	1.697
Februari 2012	6.719	Augustus 2012	2.072

In kinderrechtenmaand november noteren we de meeste bezoekers. Ook in oktober zijn er veel bezoekers door de studiedag over kinderen met een label en de opening van de tentoonstelling Gevaarlijk Jong.

We werkten hard aan de bouw van twee nieuwe websites. Die gaan op 20 november 2012 online, samen met de nodige afstemming op sociale media.

4. Externe samenwerking en netwerking

4.1.

Samenwerking met Kinderrechtenactoren en experts uit de praktijk

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met verschillende actoren. In die samenwerking staan expertise-uitwisseling, inhoudelijke verdieping en netwerking centraal.

Het spreekt voor zich dat er regelmatig contacten zijn met de Kinderrechtencoalitie en haar leden, en met het Kenniscentrum Kinderrechten (Keki). Soms organiseert het Kinderrechtencommissariaat reflecties voor de teamleden. Daarbij nodigden we Wouter Vandenhole en Ellen Desmet uit om van gedachten te wisselen over de visietekst kinderrechten van Keki.

Ook met de Franstalige collega's Délégué Général aux droits de l'enfant en CODE werken we samen rond specifieke thema's zoals vluchtelingen. De Délégué Général aux droits de l'enfant is een belangrijke partner als we adviezen formuleren op federaal niveau.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte ook mee aan de debatten over onderwijs die Unicef in mei organiseerde in het Brussels Parlement.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft nauwe banden met de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Dit jaar werkten we vooral samen rond het nieuwe klachtenprotocol bij het kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties. De kinderrechtencommissaris zat ook in de begeleidende stuurgroep van het evaluatieonderzoek van de Nationale Commissie.

Rond specifieke thema's of problemen van jongeren werken we gericht samen met actoren of organiseren we een rondetafel om expertise te delen of beleidssuggesties af te toetsen in de praktijk. Zo organiseerden we onder andere rondetafels over het 'gelabelde kind'.

Onder leiding van voormalig lid van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind prof. em. Jaap Doek kreeg ook de landschapsanalyse van het kinderrechtenveld vorm. Het Kinderrechtencommissariaat gaf mee input en werkte mee aan de afsluitende rondetafel.

4.2.

Samenwerking met universiteiten en hogescholen

Het voorbije jaar versterkten verschillende studenten het Kinderrechtencommissariaat door er stage te lopen.

In het najaar van 2011 liepen Tinne Lambert en Catherine De Bock (UGent, Pedagogische Wetenschappen) stage op het Kinderrechtencommissariaat. Tinne werkte een onderzoeksproject uit om advies te geven over de hervorming van het secundair onderwijs vanuit kinderrechtenspectief. Catherine onderzocht de kwaliteitsnormen voor de opvang van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen vanuit het perspectief van de minderjarigen zelf.

In het najaar van 2011 versterkte Eva Dewulf, rechtenstudente aan de UGent ons team voor een paar maanden. Ze hield zich bezig met het dossier van de familierechtbank en hielp mee om budsvragen oplossen.

In het voorjaar was het de beurt aan Richard Steppe, rechtenstudent aan de Hogeschool-Universiteit Brussel. Hij werkte rond juridische vragen die te maken hebben met jongeren en sociale media.

In het kader van ons samenwerkingsverband met het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Brussel) liep studente Saartje Goyens zes maanden stage op de Kinderombudsdienst.

4.3.

Actief in stuurgroepen en projecten

Het Kinderrechtencommissariaat heeft systematisch contacten met verschillende actoren, in werk- en stuurgroepen en op verschillende fora.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee aan	Georganiseerd door
Adviesraad Kenniscentrum Kinderrechten	Kenniscentrum Kinderrechten
Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
EU Children's Rights Forum	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
Network for Children's Rights	Hope for Children UNCRC Policy Center
Netwerkgroep Jeugd- en Kinderrechten	Vlaamse Jeugdraad
Netwerk Onderwijs en Discriminatie	Meldpunt discriminatie Antwerpen
Netwerkgroep Onderzoek kinderen en jongeren in Vlaanderen	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd
Permanent Overleg Ombudslieden	POOL
Platform Kinderen op de Vlucht	Service Droit des Jeunes
Reflectiegroep JOP-Jeugdmonitor	JeugdOnderzoekersPlatform (JOP)
Reflectiegroep Kinderrechten en Jeugd	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd
Stuurgroep De Kracht van je Stem	De Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)
Stuurgroep Implementatie decreet rechtspositie minderjarige in de jeugdhulp	Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin, afdeling Beleidsontwikkeling Integrale Jeugdhulp
Stuurgroep Geweld op school	ICOR
Stuurgroep WDYT kinderen en armoede	Unicef België
Stuurgroep jonge mantelzorgers	Kind en Samenleving
Think Tank Enfermement des jeunes	Service Droit des Jeunes
Werkgroep Leefgroepgrootte Bijzondere Jeugdzorg	Vzw Jongerenbegeleiding
Werkgroep Jeugdsanctierecht	Vzw Jongerenbegeleiding-Informant
Stuurgroep voetbalvaders	Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
Gebruikerscommissie Procrustes	SBO-onderzoeksproject: Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs (KU Leuven), Cultural Diversity: Opportunities & Socialisation (UGent), Departement Educatiewetenschappen (VUB)

4.4.

Debatten, lezingen en studiedagen

Het Kinderrechtencommissariaat gaat in debat, geeft lezingen en werkt mee aan studiedagen, congressen en evenementen. Daardoor proberen we een brede waaier van sectoren te bereiken: jeugddiensten, jeugdwerk, scholen, lerarenopleiding, sociaal-cultureel werk voor volwassenen, maar ook ouders en beleidsmakers. Allemaal dragen ze verantwoordelijkheid in het leven van kinderen.

De kinderrechtencommissaris was heel vaak op pad:

- Lezing 'Hoe lang moeten kinderen dit nog slikken', Studiedag Scholengemeenschap Houtland, 30 september 2011
- Studiedag Armoede, Senaat, 14 oktober 2011
- Openingslezing 'De gelukkige jeugd: een mythe', Studium Generale, 26 oktober 2011
- Studiedag 'Taal bloeit. Wereldburgerschap in de les Nederlands', Kleur Bekennen, Brussel, 26 oktober 2011
- 'Gevaarlijk Jong. Kind in gevaar, kind als gevaar', GALOP-nocturne, Gent, 27 oktober 2011
- Debat Recht-Op, Jongerenconferentie armoede, Antwerpen, 4 november 2011
- Lezing 'Kinderen en de commercialisering van hun leefwereld', Serviceclub Fifty-One Nieuwpoort-Westkust, 8 november 2011
- Open forum 'Kinderrechten in de gezondheidszorg', Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Brussel, 17 november 2011
- Rondetafel 'Goe gespeeld', Steunpunt Jeugd, Brussel, 17 november 2011
- Lezing 'Kinderrechten en lokaal jeugdbeleid', Vereniging Vlaams Jeugddiensten, Kinderrechtenconferentie 'De maatschappelijke gedragenheid van de rechten van het kind', Sint-Niklaas, 18 november 2011
- Uitreiking label 'Eerste kinderrechtenschool', Plan België, Gent, 22 november 2011
- Openingslezing 'jongeren en diversiteit', Filmfestival Perspectief, Antwerpen, 25 november 2011
- Inleidende lezing 'Connecting youth tot society, sharing innovative approaches to youth inclusion', Provincie Antwerpen, 8 december 2011
- Lezing 'Recht en Averechts. Over de betekenis van rechten voor minderjarigen vandaag', Edugo, Lochristi, 12 januari 2012
- Lezing 'Gevaarlijk jong', Canon Cultuurcel, Dag van de cultuureducatie, Antwerpen, 24 januari 2012
- Voorstelling jaarverslag, Administratie Onderwijs en Vorming, Anderlecht, 31 januari 2012
- Lezing 'Kinderrechten uit de kinderschoenen', vtbKultuur, Diepenbeek, 9 februari 2012
- Reflectie op 'Mises en isolement des enfants', Délégué Général aux droits de l'enfant, Namur, 29 februari 2012
- Boekvoorstelling 'Niet zonder liefde' van Marita de Sterck, Antwerpen, 1 maart 2012
- Lezing 'Ik heb geen arme dingen thuis: kinderarmoede vanuit een kinderrechtenperspectief', Katho, Kortrijk, 28 maart 2012
- Lezing 'Kinderarmoede en rechten van het kind', Inloopteam De Viertorre, Oostende, 20 april 2012
- Deelname afsluitend debat Studiedag 'Op de grens', Exit, Brugge, 20 april 2012
- Lezing 'Beeldig kind. Kijken naar en werken met kinderen vandaag', Kiddodag, VBJK, Gent, 21 april 2012 en 3 mei 2012
- Lezingenreeks 'Verwikkeling, vertwijfeling en verwondering: discussies over sociaal werk', UGent, 27 april 2012
- Themadag 'Kinderen in verschillende gezinscontexten en de rol van het CLB', CLB GO! Kempen, Mol, 30 april 2012
- Lezingenreeks 'Minderjarige daders en strafrecht', UCSIA, Antwerpen, 7 mei 2012
- Lezing 'Kinderarmoede vanuit een kinderrechtenperspectief', Steunpunt Opvoedingsondersteuning, Zottegem, 8 mei 2012
- Lezing 'Geweld, kinderrechten en de integriteit van het kind', Studiedag 'De integriteit van de leerling – rol en opdracht van school en onderwijs', Antwerpen, 11 mei 2012
- Infosessie overheidscommunicatie, Studiedag DAR, Brussel, 6 september 2012
- Reflectie op memorandum Kinderrechtencoalitie, Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Brugge, 6 september 2012
- Lezing 'Recht doen aan kinderen met een label', Studiedag over handelingsgericht werken, Antwerpen, 13 september 2012
- Lezing naar aanleiding van 100^e verjaardag Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning, Nazareth, 20 september 2012

- Deelname aan debat op de studiedag over 'De toekomst van het CLB', GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Brussel, 21 september 2012

Verder stelde de kinderrechtencommissaris het Kinderrechtencommissariaat nog voor op bijeenkomsten van verschillende organisaties: Federatie Marokkaanse Verenigingen (Borgerhout), Inner Wheel Gulden Sporen (Kortrijk), Kiwanis (Aalter), Rotary Club (Brugge), UGent (opleiding Rechten), Ziekenhuisschool Pellenberg (Leuven). Van deze Ziekenhuisschool was de kinderrechtencommissaris het voorbije werkjaar ook peter.

Presentaties gaven we ook over eenoudergezinnen en schoolkosten (voor SOS Schulden op School), over rechtswaarborgen van minderjarigen in detentie (UGent, opleiding Criminologie), over onze checklist kinderen in afzondering (Vlaamse Onderwijsraad).

4.5. Redacties

Redactie Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de redactie van het Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten.

Redactie e-zine Jeugd en Kinderrechten

Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in de redactie van het e-zine van het Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten, en in de redactieraad (www.jeugdenkinderrechten.be). We leverden bijdragen over 'Alles kits met de Kids-ID?' (e-zine van 2011-01/02), 'Webcam en seks' (e-zine van 2011-03/04), 'Open of toe? Over de al dan niet openbare behandeling van de zaak door de jeugdrechter' (e-zine van 2012-03). De artikels staan op www.jeugdrecht.be.

Vanaf januari 2012 zijn het Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten en Jeugdrecht.be aan elkaar gekoppeld. Het e-zine brengt praktische, betrouw-

bare en relevante informatie over rechten van kinderen en jongeren (0-25 jaar). Het is gekoppeld aan een database op www.jeugdenkinderrechten.be, waar praktijkwerkers nuttige informatie vinden over de rechtspositie van kinderen en jongeren.

De database van Jeugdrecht.be wordt vanaf 2012 vrij toegankelijk. De artikels uit het e-zine worden alleen toegankelijk voor abonnees via de nieuwe website www.jeugdenkinderrechten.be. Na een jaar worden ze ook vrij toegankelijk via Jeugdrecht.be.

► http://uitgeverij.larcier.com/revues/40111_5_40665/tijdschrift-voor-jeugd-en-kinderrechten-tjk.html

Redactie Alert

Via het Pluralistisch Overleg Welzijnswerk bouwen we een breed netwerk uit met verschillende actoren rond zorg, welzijn en sociale politiek. In hun tijdschrift Alert schreef het Kinderrechtencommissariaat 'Tekortschieten in jeugdzorg'. Bouwstenen voor een positieve praktijk (2012/01).

Redactie Tijdschrift Pedagogiek

Tijdschrift Pedagogiek is het enige Nederlandstalige wetenschappelijk tijdschrift voor opvoeding en onderwijs. Het publiceert artikels over het leven en de leefwereld van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Nederland. De kinderrechtencommissaris zit in de redactieraad (<http://www.pedagogiek-online.nl/>).

4.6.

Kinder- en jongerenmedia

Klasse

De Klassebladen blijven vaste samenwerkingspartner in de communicatie over kinderrechten-thema's. Zij zorgen ervoor dat informatie tot bij onze doelgroepen geraakt. Ook dit jaar werkte het Kinderrechtencommissariaat redactioneel samen met de maandbladen van het departement Onderwijs: Klasse voor Leraren, Klasse voor Ouders, Yeti en Maks! Ook voor de hulprubriek van Maks! werken we redactioneel samen.

Jommekeskrant

De Jommekeskrant blijft voor het Kinderrechtencommissariaat een belangrijke partner. De krant staat los van het schoolcircuit en biedt de mogelijkheid om kinderen te bereiken via hun krantenlezende ouders. We werkten samen rond de Kinderrechtenkrant, de Kinderrechtendag en rond het project Gevaarlijk Jong.

Ketnet en Karrewiet

Sinds 2007 werkt het Kinderrechtencommissariaat systematisch samen met Ketnet en Karrewiet rond 20 november. Opnieuw werkten we samen voor de Kinderrechtenkrant. Ketnet en Karrewiet lanceerden de oproep voor de kinderredactie. De kinderredacteurs kwamen in de studio hun ervaringen rond de krant vertellen.

StampMedia

Ook dit jaar werkte het Kinderrechtencommissariaat samen met StampMedia. Dit persagentschap van jongeren tussen 16 en 26 jaar die hun stempel op de media willen drukken, blijft uniek in zijn soort. We maakten samen een reportage over jongeren in de pleegzorg. Zo proberen we de stem van betrokkenen jongeren te laten weerklinken in de commissies van het Vlaams Parlement. Daarnaast probeert het Kinderrechtencommissariaat zijn dossiers op tijd richting StampMedia te sturen zodat jongeren er zelf mee aan de slag kunnen.

De kinderredactie van de Kinderrechtenkrant op Ketnet.

Deel

3

Waar knelt het?

1. Recht op en in het gezin

1.1. Opvoeding

In hun gezin proberen ouders hun kinderen op te voeden naar de waarden en normen die zij belangrijk vinden. Dat verloopt natuurlijk niet zonder meningsverschillen tussen kinderen en ouders. Die meningsverschillen monden soms uit in een echt conflict. Bovendien is de opvoeding van een kind steeds vaker niet alleen een zaak van de biologische ouders. Ook heel wat andere personen spelen een belangrijke rol in de opvoeding: stiefouders of nieuwe partners van ouders, pleegouders of andere familie waar het kind verblijft.

Opvallend bij de meldingen is het gebrek aan kennis bij kinderen en ouders over diensten die hen kunnen helpen en waar ze terecht kunnen met hun vragen.

Opvoedingsconflicten en -problemen

Meer en meer stellen kinderen en jongeren het gezag en de opvoedingsprincipes van hun ouders in vraag. Dat blijkt duidelijk uit de meldingen aan de Kinderombudsdienst. Kinderen en jongeren zoeken informatie over hun rechten en willen advies voor hun persoonlijke situatie. Conflicten gaan vaak over het gebrek aan privacy, over sancties, vrije tijd, relaties, nieuwe partners van ouders, zelfbeschikkingsrecht over eigen geld, geloof en cultuur.

Zelden vragen kinderen dat het Kinderrechtencommissariaat hun ouders aanspreekt als ze vinden dat hun rechten geschonden worden of als ouders beslissingen nemen die ze onrechtvaardig vinden. Rechten en plichten van ouders botsen soms met die van hun kinderen. In die conflicten trekken kinderen meestal aan het kortste eind.

Het spreekt voor zich dat het Kinderrechtencommissariaat niet tussenbeide komt in ouder-kindrelaties. Indringen in het gezin is niet wenselijk en bovendien zijn de klachten gericht tegen privépersonen. We informeren kinderen zo correct mogelijk over hun rechten én over de opvoedingsverantwoordelijkheid van hun ouders. Voor

meer informatie en advies verwijzen we ze door naar Awel of het Jongerenadviescentrum.

“

Zelf verdiend geld afgeven?

In de zomer deed ik een vakantiejob. Van mijn ouders mag ik zelf maar een deel houden van het geld dat ik daarmee verdiende. De rest eisen mijn ouders op. Mogen zij dat doen?

Niks privacy

Van mijn ouders krijg ik niks van privacy. Ze controleren mijn gsm, mijn chatberichten, mijn Facebook en mijn msn. Ik heb ook al mijn wachtwoorden moeten geven. Kan ik daar iets aan doen?

Verhuizen naar buitenland

Mijn vader is voor zijn werk voor een jaar naar Noorwegen vertrokken. Mijn mama en ik blijven voorlopig thuis. Maar mijn ouders hebben plannen om tijdelijk naar Noorwegen te verhuizen. Zelf blijf ik liever hier. Ik ben bang dat ik in Noorwegen heel eenzaam word, mijn familie ga missen, geen vrienden vind. En ik zie erg op tegen de schooltijd. Kunnen mijn ouders me verplichten om mee te gaan? Wie kan me helpen om hier te blijven?

Op de bank slapen

Ik ben 16 en woon om de week bij mijn moeder en haar vriend. Die week moet ik op de bank slapen. Er is ruimte voorzien voor mijn eigen kamer en mijn moeder belooft elke keer opnieuw dat ze die kamer in orde gaan brengen, al drie jaar lang. Ik heb al vaak voorgesteld om het zelf te doen, maar dat mag niet. Ik ben het beu om op de bank te slapen. Ik heb geen privacy en niet genoeg nachtrust. Ik kan pas gaan slapen als iedereen klaar is met tv-kijken. Kan ik een eigen ruimte opeisen? En hoe?

”

Soms schadelijk voor de kinderen

Ouders hebben ouderlijk gezag en kinderen zijn daaraan onderworpen. Maar dat ouderlijk gezag is niet absoluut en grenzeloos. Als het gezag van ouders schade toebrengt aan de kinderen, moet er hulp voorhanden zijn.

Voor hulp verwijzen we soms door naar het Centrum voor Leerlingenbegeleiding, het Comité

voor Bijzondere Jeugdzorg of andere dienstverleners.

“

Lesbisch

In het CLB begeleiden we een meisje van 17. Haar ouders hebben gehoord dat ze een lesbische relatie heeft. Haar ouders stuurden haar naar haar grootouders, en ze mag geen enkel contact meer hebben met haar zussen. Ik stel me vragen bij deze beslissing van de ouders en vraag me af wat ik daaraan kan doen.

Terug naar land van herkomst

Als buurtwerker stel ik vast dat jongens en meisjes uit allochtone gezinnen steeds vaker door hun ouders naar familie in het land van herkomst gestuurd worden, als de kinderen probleemgedrag vertonen of zich niet willen aanpassen aan de normen van hun ouders. Hebben ouders dat recht? En wat kunnen jongeren doen als ze niet willen verhuizen?

”

Opvoedings- verantwoordelijkheid

Maar ook ouders hebben vragen over hun rechten of willen advies over conflictsituaties met hun kinderen. We zien veel opvoedingsonzekerheid bij ouders. Ze weten niet altijd waar ze terecht kunnen met hun vragen. Ouders zijn op zoek naar informatie over hun verplichtingen en over de reikwijdte van hun ouderlijk gezag.

We informeren ouders over de Opvoedingslijn en de Opvoedingswinkel, waar ze terecht kunnen met hun vragen over opvoeding.

“

Drugs

Ik vermoed dat mijn dochter Naomi (15) drugs gebruikt. Ik heb haar daarover aangesproken, maar ze ontkent. Voor alle zekerheid vroeg ik een bloedonderzoek bij de huisarts. Naomi weigert. Zonder de toestemming van Naomi wil de huisarts de test niet uitvoeren. Daardoor kan ik niet bewijzen dat mijn vermoeden klopt. Is dat geen inperking van mijn ouderlijk gezag? Hoe kan ik dit anders aanpakken?

Hoe lang babysit nodig?

Onze vier kinderen blijven alleen thuis als wij naar het voetbal gaan. Dat is toch gemakkelijk voor een paar uurtjes. Ons jongste kind is 5, het oudste 14. Van een vriendin hoorden we dat dat strafbaar is. Kunnen we daardoor in de problemen komen?

Laatste wens

Ik heb drie kinderen. Ik ben weduwe en nu ook terminaal ziek. Alle kinderen wonen nog bij mij thuis. Mijn oudste dochter is meerderjarig. Ik wil graag weten wat er na mijn overlijden met de kinderen kan gebeuren. Zelf wil ik dat de kinderen samen thuis blijven en dat mijn dochter voogd wordt van de jongsten. De dienst palliatieve thuiszorg heeft me aangeraden contact op te nemen met het Kinderrechtencommissariaat. Waar kan ik terecht om regelingen te treffen? Of welke andere scenario's zijn er mogelijk?

”

Geweld in het gezin

Elk jaar opnieuw komen er bij het Kinderrechtencommissariaat klachten over geweld tegen kinderen. De klachten komen van de kinderen en de jongeren zelf. Ze vertellen hun verhaal en willen weten of dit nu kindermishandeling is of niet. Ook al vertellen ze schrijnende verhalen, toch lijken kinderen en jongeren vaak nog te twifelen of wat ze overkomt wel kindermishandeling is. Sommigen vragen effectief hulp om het geweld te stoppen maar weten niet waar naartoe. Ze willen ondersteuning om de juiste stappen te zetten.

Familieleden en betrokken personen melden ook situaties van geweld op kinderen. Ook zij zoeken een weg om het probleem aan te kaarten. Sommigen zijn bereid stappen te zetten naar een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling of de jeugdpolitie, maar weten niet goed wat het verschil is tussen de twee. Anderen melden het verhaal bij onze Kinderombudsdienst om hun burgerplicht te vervullen. Ze dragen dan zelf de verantwoordelijkheid niet meer, en schuiven ze af op het Kinderrechtencommissariaat.

De meldingen laten alle mogelijke vormen van geweld op kinderen zien: fysiek, seksueel, psychisch geweld en verwaarlozing.

“

Alcoholprobleem

Vanuit het CLB begeleid ik een 15-jarig meisje. Ze woont de ene week bij haar vader en de andere week bij haar moeder. Haar vader heeft een alcoholprobleem. Naast de verbale agressie is nu ook de fysieke agressie toegenomen. Gisteren is zij op school toegekomen na een geweldincident. Haar arm is gebroken. Het meisje wil een klacht indienen bij de politie. Ze kreeg te horen dat haar vader dat te weten gaat komen, en dat de politie de week-weekregeling voorlopig niet kan stopzetten. Die weg ziet het meisje dus niet meer zitten. Wat kunnen we nog doen?

Ongelukje

In de jeugdbeweging is er een jongen over wie we ons zorgen maken. Zijn moeder komt hem nooit ophalen. Hij vertelt de begeleidster dat zijn mama hem verwijt dat hij een 'ongelukje' is, dat ze hem nooit gewild heeft. Zijn mama is vaak op stap en laat hem alleen achter. Onlangs kwamen we hem laat op straat tegen. Hij was overstuur. Er was niemand thuis, hij kon niet binnen en had de hele dag geen eten gehad. Is er iemand die zich over die jongen kan ontfermen?

Fastfood

Ik ben 14 en moet thuis altijd op mijn broertjes en zusje passen. Ik doe het huishouden en probeer iedereen tevreden te stellen. Voor avondeten eten we fastfood. Mijn moeder kijkt niet naar ons om. Mijn broertjes en zusje worden niet verzorgd. Ze krijgen geen aandacht, nooit een knuffel of eens positieve woordjes. Ik kan dit niet langer aan. Kan iemand ons helpen?

”

1.2. Afstamming en adoptie

Afstamming

Kinderen blijven aankloppen bij het Kinderrechtencommissariaat met vragen over hun afstamming. De vragen gaan over hun familienaam, over hun angst dat er een breuk komt in hun vertrouwde leefklimaat, over onvrede met procedures die lang aanslepen.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde

vroeger al dat een kind de nodige inspraak moet krijgen als de mogelijkheid bestaat dat zijn naam verandert.

“

Graag zelfde naam als broertje

Ik ben 12 jaar en woon bij mama en haar vriend. Hij is bij ons sinds ik 1 jaar ben. Voor mij is hij mijn echte papa. Sinds kort heb ik een broertje. Ik wil graag dezelfde naam als mijn broertje en mijn papa hebben. Kan dat? Mama zegt dat ik 18 jaar moet zijn.

Vier jaar procedure

Ik ben geboren toen mijn moeder in een echtscheiding zat en zo kreeg ik de naam van haar ex-man. Ik ben nu 16 jaar en wil de naam van mijn echte vader. Iedereen is daarmee akkoord maar de procedure sleept al vier jaar aan.

”

Kinderen willen informatie over hun biologische ouders.

“

Donorkind

Een paar jaar geleden kwam ik toevallig te weten dat ik een donorkind ben. Nu ben ik al volwassen. Ik vind dat donorkinderen eigenlijk een fundamenteel kinderrecht ontnomen is: het recht om je biologische ouders te kennen.

”

Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde vroeger al dat de huidige regeling van donorschap in volledige anonimiteit in strijd is met het kinderrechtenverdrag. En dat het kind inzage-recht moet krijgen in de gegevens over het donorschap.

“

Officieel maar één ouder?

Onze dochter is getrouwd met een vrouw en werd moeder. Officieel heeft onze kleindochter maar één ouder. Om ook ouder te worden, moet haar partner ons kleinkind adopteren. Dat is een vorm van discriminatie. Ons kleinkind heeft recht op haar twee ouders vanaf de geboorte.

”

De vaststelling van de juridische afstamming van een kind van een lesbisch koppel kan nu alleen via de – misschien niet evidente – weg van een

adoptieprocedure. De minister van Justitie gaat onderzoeken of dat eenvoudiger kan, bijvoorbeeld door de afstamming van de meemoeder vast te stellen in een akte van erkenning. Ook in het regeerakkoord stelt de regering maatregelen in het vooruitzicht "om de ongelijkheden inzake ouderschap van koppels van hetzelfde geslacht op te heffen". Het Kinderrechtencommissariaat juicht dat toe.

Interlandelijke adoptie

Begin 2012 keurde het Vlaams Parlement een nieuw adoptiedecreet goed.

- Decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *BS* 2 maart 2012.

Door het nieuwe decreet rond interlandelijke adoptie verandert er wat in het adoptielandschap. Er komt een nieuw Vlaams Centrum voor Adoptie en een Steunpunt Adoptie. Kandidaat-adoptieouders kunnen voortaan pas een adoptieprocedure starten als er een redelijk perspectief is dat ze binnen een aanvaardbare wachttijd een adoptiekind toegewezen kunnen krijgen. Er komt dus instroombeheer.

Voor geadopteerde kinderen wordt het inzage-recht op punt gesteld.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies over de voorstellen die aan de grondslag lagen van het decreet.

1. Versterking inzagerecht

In het advies besteden we ruim aandacht aan de versterking van het inzagerecht. Interlandelijke adoptie is een levensbepalende beslissing waar kinderen op jonge leeftijd niet zelf bij betrokken worden. Informatie in het adoptiedossier kan het adoptiekind helpen omdat ze licht kan werpen op de omstandigheden en op de cruciale vraag: waarom was adoptie voor mij nodig?

2. Professioneel en laagdrempelig aanspreekpunt

Naast de formele inzageprocedure bij de adoptieambtenaar vinden we een professioneel en laagdrempelig aanspreekpunt rond inzage belangrijk. Dat staat in voor communicatie en infor-

matie over inzage en werkt aan vraagverheldering bij concrete vragen. Wat heb je nodig? Waar ben je naar op zoek? Wat kan inzage voor jou betekenen? Na vraagverheldering kan het aanspreekpunt het adoptiekind toeleiden naar de formele inzageprocedure bij de adoptieambtenaar.

3. Onafhankelijke belangenafweging

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk om gevoelige informatie over andere personen in het adoptiedossier met respect te behandelen. Informatie over adoptie kan in conflict komen met het recht op privacy van afstandsouders of afstandsfamilie.

Met het oog op het recht van het kind om zijn geboorteouders te kennen, vinden we het nodig dat er bij een conflict tussen het recht op informatie van het kind en recht op privacy van andere personen een onafhankelijke belangenafweging gebeurt. Het belang van het kind moet zwaarder doorwegen omdat het kind als belanghebbende niet zelf bij de adoptiebeslissing betrokken was. Het nieuwe decreet voorziet niet in die onafhankelijke belangenafweging.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies interlandelijke adoptie, 2011-2012/2.
- Voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet van 15 juli 2005 tot regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, wat de oprichting van een Vlaams Centrum voor Adoptie betreft, *Parl.St.* VI.Parl. 2009-2010, nr. 275.
- Voorstel van decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *Parl.St.* VI.Parl. 2010-2011, nr. 1168.

1.3. Scheiding

Scheiding is een delicaat thema. Het treft niet alleen ouders, maar ook kinderen. Al blijven deze laatste nog al te vaak onzichtbaar. Het is bovendien een pijnlijke en complexe situatie waarin moeilijke keuzes gemaakt moeten worden. Naast de mogelijke verhuizing en de nieuw samengestelde gezinnen, heeft een scheiding soms ook grote gevolgen voor het sociale leven van de kinderen: van school veranderen, geen continuïteit in sport- en vrijetijdsactiviteiten.

Een verblijfs- en omgangsregeling voor de kinderen raakt rechtstreeks aan het recht van ouders op persoonlijk contact met hun kinderen en aan hun opvoedingsverantwoordelijkheid. Echt moeilijk wordt het pas als de rechten van ouders en hun welbevinden lijnrecht tegenover die van hun kinderen komen te staan. Daarom is het belangrijk om in scheidingssituaties ruimte te geven aan de mening van het kind en zijn of haar belangen voorop te stellen. Vaak impliceert dat, dat je als ouder je eigen belangen en gevoelens naar het achterplan verschuift. Dat wordt soms beleefd als een opoffering.

Ook voor rechters is scheiding een delicate en complexe situatie. Rechters doen uitspraken over de leefsituatie van ouders en kinderen, met soms ingrijpende gevolgen. Het is uiterst belangrijk om in juridische procedures oog te hebben voor de draagkracht van kinderen en de gevolgen van de opgelegde regeling voor de kinderen. Rechters moeten grondig stilstaan bij de impact van een verblijfsregeling op het kind dat de regeling elke dag aan den lijve ondervindt.

Geen onbekende klachten

In onze samenleving zijn er veel ouders die scheiden. We krijgen dan ook veel meldingen binnen van problemen met kinderrechtenschendingen in scheidingssituaties. Elke dag hoort onze Kinderombudsdienst verhalen van kinderen of van hun ouders, die de scheiding nadelig vinden voor hun welzijn. Dat wil niet zeggen dat een scheiding altijd nefast is voor kinderen. Ook ouders die ten koste van alles en omwille van de kinderen samenblijven, kunnen een nefaste invloed hebben op het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen.

Verschillende onderzoeken tonen dat kinderen en ouders zich vaak goed of zelfs beter voelen na een scheiding. Als klachtenlijn hoort de ombudsdienst natuurlijk alleen maar die situaties waar het voor de kinderen misloopt. Al jaren is het thema scheiding een hardnekkig zeer. Overheid en dienst- en hulpverleners zoeken naar oplossingen en starten initiatieven op. Wellicht is het zo moeilijk door de relaties waar het allemaal om draait. Emoties van angst, verdriet en pijn die een scheiding voor kinderen en ouders met zich meebrengt, zijn niet te vatten in stan-

daardregels. Precies daarom zijn afspraken rond opvoeding, onderhoudsplicht en de verblijfs- en omgangsregeling vaak zo moeilijk te maken en na te leven, met alle gevolgen voor de kinderen.

We zien veel situaties waarin de kinderen ingezet worden als speelbal of als wapen in de strijd om de ex-partner te schaden. Kinderen klagen over de houding en de handelingen van hun ouders, maar ook over hoe het gerecht daar geen gepast antwoord op geeft. Kinderen en jongeren ervaren ook hoe weinig ze als betrokken partij beschouwd worden, zowel door hun ouders als door de rechter. Ze ervaren ook de moeilijke toegang tot hulp als zij daar nood aan hebben.

Klachten over schendingen van kinderrechten bij scheiding zijn nauwelijks te onderzoeken door de Kinderombudsdienst. Ofwel klagen kinderen over problemen in de relatie met hun ouders of met één ouder, ofwel over het verloop van een gerechtelijke procedure of een rechterlijke beslissing. In de twee gevallen kan het Kinderrechtencommissariaat niet optreden. Of toch niet in het individuele belang van de minderjarigen. Dankzij zijn ruime opdracht kan het Kinderrechtencommissariaat structurele knelpunten vanuit zijn ombudswerking signaleren aan het beleid en beter zicht krijgen op de ruime problematiek.

Dat deed het Kinderrechtencommissariaat al in verschillende adviezen. Toch blijven de rechtschendingen tegenover kinderen en jongeren voor problemen zorgen. Individuele meldingen lopen vast op structurele knelpunten waardoor de ombudsdienst geen gepaste oplossing kan aanreiken. Veel meldingen op de ombudsdienst zijn op te vangen of te vermijden met een betere rechtsbescherming voor kinderen en jongeren. Het is daarom de taak van het Kinderrechtencommissariaat om te blijven wijzen op de belangrijkste structurele knelpunten.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vijf maatregelen voor, voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen:

1. Volwaardig spreekrecht

Artikel 12 van het kinderrechtenverdrag geeft kinderen recht op inspraak in alle procedures

en aangelegenheden die hen aanbelangen. Aan de mening van het kind moet passend belang gehecht worden in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit. Dat principe zit in het spreekrecht in gerechtelijke procedures. Er zijn verbeteringen in de regelgeving in de maak door het spreekrecht vanaf 12 jaar uit te breiden naar alle rechtbanken. Ook vandaag nog is er alleen maar spreekrecht afdwingbaar vanaf 12 jaar voor de jeugdrechtsbank. De klachten tonen aan dat er in de concrete uitoefening van het spreekrecht nog veel mank loopt. Kinderen en jongeren ervaren het nog te vaak als een pro forma eerder dan als een volwaardig recht. Bovendien kunnen rechters nog altijd beslissen om een kind niet te horen, ook als het kind daar zelf om vraagt (met uitzondering van de jeugdrechter vanaf 12 jaar).

Twee kinderen, twee meningen

Hannelore is 14, haar broertje Maarten 8. Hun ouders zijn uit elkaar en hebben een procedure lopen bij de rechtbank omdat ze het niet eens raken over de verblijfs- en omgangsregeling voor de kinderen. De rechter roept Hannelore en Maarten op om gehoord te worden. Hannelore heeft over haar verblijfplaats een heel andere mening en andere noden dan haar broertje. Haar ouders wonen nu ver uit elkaar, waardoor het moeilijk wordt om naar school te gaan. Haar vader wil een gedeeld verblijf en eist dat ze een school zoekt tussen de twee woonplaatsen in, zodat de twee ouders even veel nadeel onder vinden. Haar danslessen mag ze blijven volgen, maar ze moet er zelf naartoe. De jeugdbeweging kan alleen nog in de weekends bij haar moeder. Hannelore wil liever een regeling dat ze bij moeder woont en haar vader bezoekt. Maarten heeft er geen probleem mee om elke week te verhuizen. De jeugdbeweging vindt hij toch niet leuk en vader en moeder rijden hem naar school. Hannelore en Maarten ruziën daar al een hele tijd over. Toch worden ze door de rechter samen gehoord in een gesprek van hooguit tien minuten. Hannelore vindt dat ze daardoor niet werd gehoord. De uiteindelijke uitspraak was dan ook een gedeeld verblijf voor de twee kinderen.

2. Een eigen rechtsingang en toegang tot hulpverlening

In vechtscheidingen en in situaties waarin het

welzijn van minderjarigen zwaar belast wordt, ziet het Kinderrechtencommissariaat een eigen rechtsingang voor kinderen en jongeren als laatste redmiddel. Minderjarigen hebben geen mogelijkheid om een procedure te starten als hun belangen ondergeschikt raken aan de belangen van hun ouders.

Geduld?

Sabrina is 14. Haar hoofdverblijfplaats is bij haar moeder en twee weekends per maand gaat ze naar haar vader en haar stiefmoeder. Ook de helft van de schoolvakanties is ze bij haar vader. Haar vader en haar stiefmoeder hebben een alcoholprobleem. Het gebeurt vaak dat Sabrina ze bewusteloos aantreft in de zetel. Als haar vader drinkt, is hij ook agressief. Hij slaat Sabrina, trekt haar aan de haren en schopt. Haar stiefmoeder roept en tiert. Sabrina kan het geweld niet meer aan. In een vakantie loopt ze weg bij haar vader en gaat ze terug naar haar moeder. Ze wil dat haar moeder naar de rechter stapt om de regeling aan te passen. Haar moeder wil dat niet omdat ze het financieel niet aankan, omdat een procedure opnieuw een conflict met zich meebrengt en omdat er geen garantie is dat de rechter het omgangsrecht van haar vader zal beperken. Haar moeder vraagt Sabrina om geduldig te zijn tot haar 18e verjaardag. Sabrina zegt dat ze dat niet aankan. Ze wil zelf naar de rechter stappen.

In de hulpverlening botsen minderjarigen op een gelijkaardig probleem. Hoewel ze in theorie een beroep kunnen doen op eerstelijns hulp, beperkt de hulp zich in de praktijk tot informatie en advies. Voor meer ingrijpende hulp zoals therapeutische ondersteuning of opvoedingsondersteuning en bemiddeling, komen ze in conflict met het ouderlijk gezag. Zonder toestemming van een ouder, en in scheidings-situaties vaak van de twee ouders, is die hulp onbereikbaar.

Vechtscheiding

Bram is 11. Zijn ouders zitten in een vechtscheiding. Hij wordt gebruikt als wapen in de strijd. Zijn twee ouders proberen hem voortdurend te beïnvloeden en te manipuleren in hun voordeel. Soms vragen ze hem zelfs om valse verklaringen af te leggen in ruil voor cadeaus of privile-

ges. Bram kan het getouwtrek niet meer aan. Hij vraagt hulp aan zijn tante. Samen gaan ze op zoek naar hulp bij het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg en het CLB. Bram wil voorlopig niet dat zijn ouders daarbij betrokken worden. Hij is bang voor de gevolgen. Maar dat blijkt niet te kunnen: “Geen hulp zonder toestemming van de ouders”, klinkt het bij de diensten.

”

3. Jeugdadvocaten voor kinderen en jongeren

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een wettelijke verankering van het systeem van jeugdadvocaten voor minderjarigen, ook voor familiezaken. Bij beschermingsmaatregelen voor de jeugdrechtbank bewijst de aanstelling van een jeugdadvoocaat zijn meerwaarde. Ook bij conflicten met ouders en zeker in vechtscheidingen, waar het moeilijk wordt om de belangen van kinderen af te wegen tegen die van de ouders, is het belangrijk dat een eigen advocaat minderjarigen kan bijstaan.

“

Internaat

Jonas is 11. De rechter heeft beslist dat hij op internaat moet, door de aanhoudende conflicten tussen zijn ouders na hun scheiding. Het was dat of een plaatsing in een voorziening van de bijzondere jeugdzorg. Toch heeft Jonas alleen bij zijn moeder problemen. Zij leeft de afspraken niet na, voert een juridische strijd en spreekt voortdurend slecht over zijn vader. Bij zijn vader loopt alles goed. Hij is opgelucht dat er tijdens zijn verblijf bij moeder een oplossing is. Toch moet hij ook in de week van zijn vader naar het internaat. Omdat zijn moeder dat anders als een onrecht tegenover haar zou beschouwen. Dat heeft haar advocaat bepleit en de rechter heeft er gehoor aan gegeven om het conflict tussen de ouders niet nog meer te voeden. Jonas ervaart de beslissing als nefast, als een beperking van zijn recht op contact met zijn vader en als een schending van zijn recht om thuis op te groeien. Hij voelt zich gestraft door de houding van zijn moeder. Hij wil ook een advocaat die zijn rechten verdedigt, want hij kan het niet zo goed verwoorden voor de rechter als de advocaat van zijn moeder. Jonas vindt het een ongelijke positie.

”

4. Vlotter verloop van gerechtelijke procedures

Voor alle betrokken partijen is een aanslepende

scheidingsprocedure nefast voor het welzijn. Voor kinderen en jongeren des te meer. Zij zijn het ‘lijdend’ voorwerp in de situatie. Kinderen zijn de dupe van het systeem en ondergaan machteloos beslissingen die vaak lang op zich laten wachten, soms tegenstrijdig zijn of helemaal niet toepasbaar op hun gezinssituatie. Als antwoord op de knelpunten wordt gewerkt aan de oprichting van familierechtbanken. We kijken vol verwachting en streng toe op de regelgeving en de concretisering ervan in de praktijk en de positieve invloed op het welzijn van kinderen en jongeren.

“

Op twee scholen ingeschreven

Pieter is 13. Zijn ouders zijn gescheiden. Op school wordt hij vaak gepest. Hij heeft er al met zijn ouders over gesproken, maar die hebben allebei een andere visie over hoe dat opgelost moet worden. Pieter zelf wil van school veranderen. Zijn moeder is akkoord, maar zijn vader vindt dat dat er bij hoort tussen jongeren. Zijn hele familie is zelf naar die school geweest en zijn oom was er directeur. Pieter schrijft zich met zijn moeder tijdens de zomervakantie toch in op een andere school, tegen de zin van zijn vader. Hij loopt er nu al twee weken school. Ondertussen heeft zijn vader Pieter opnieuw ingeschreven in zijn oude school en dreigt ermee hem met een deurwaarder van school te halen. Pieter wil dat niet en zijn moeder spant een kortgeding aan bij de rechtbank. Ze krijgen te horen dat hun zaak pas over twee maanden kan voorkomen. Dat maakt Pieter onzeker en bang voor de toekomst.

”

5. Bemiddeling voor, tijdens en na de scheiding

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft in bemiddeling bij scheiding. Bemiddeling kan scheidende ouders helpen om op een gelijkwaardige manier zelf constructief hun conflict op te lossen en hun scheiding te regelen. In bemiddeling staat communicatie centraal zodat er ruimte komt voor een gemeenschappelijke inzet voor de kinderen. We krijgen geen klachten over scheidingen die via bemiddeling verlopen. Het Kinderrechtencommissariaat pleit daarom voor een bemiddelingsaanbod rond scheiding en ouderschap, uitgebouwd via een ruim eerstelijnsaanbod. Dat aanbod moet open staan voor, tijdens en na de scheiding. We zijn ook voorstander van verplichte kennisgeving met bemiddeling voor ouders.

De verblijfs- en omgangsregeling

Scheiding van ouders zorgt vooral voor problemen in de toepassing van de verblijfs- en omgangsregeling. De genoemde knelpunten liggen aan de basis van veel problemen: procedures kunnen oneindig lang aanslepen, kinderen zijn nog te weinig volwaardig betrokken partij, ze krijgen te weinig inspraak, ze kunnen zonder hun ouders geen procedure aanspannen als hun rechten geschonden worden.

Niet-naleving van de regeling

Ouders en kinderen zoeken steun en advies bij de Kinderombudsdienst, als laatste strohalm, als een van de ouders de regeling niet naleeft volgens de gemaakte afspraken of het vonnis. Dikwijls hebben ze al een lange weg afgelegd van klachten bij politie en juridische procedures, maar zonder enige verbetering. Ze hopen dat het Kinderrechtencommissariaat een doorbraak forceert in een vastgelopen situatie. Voor sommige kinderen betekent dat, dat hun recht op contact met één ouder geschonden wordt door de andere ouder. Voor andere kinderen betekent het dat één ouder de regeling niet nauw neemt waardoor er geen zekerheid en regelmaat is. Dat maakt kinderen bang en onzeker.

“

Zoontje niet teruggebracht

De moeder van Diego (7) heeft haar zoontje al zes maanden niet meer gezien. Na de scheiding liep de omgangsregeling met zijn vader heel moeilijk. Hij hield zich nauwelijks aan de afspraken en bracht de jongen altijd te laat terug naar haar. Zes maanden geleden heeft de vader zijn zoontje opgehaald en niet meer teruggebracht. De vader is verhuisd naar Luik. De moeder kent het adres niet. Ze heeft geen enkel contact meer met haar zoontje. Al maanden voert ze een juridische strijd, voorlopig zonder resultaat. Diego's moeder vraagt het Kinderrechtencommissariaat de zaak te onderzoeken.

”

Regeling is niet in belang van kind

Onder kinderen en ouders is er vaak ook onvrede over de genomen beslissing. Hoofdrede is dat kinderen, of ouders als het over jonge kinderen gaat, de uitspraak ervaren als een schending van hun belang. Kinderen klagen dat de rechter in zijn beslissing geen rekening hield met hun mening en dat de regeling ze sociaal, emotioneel en materieel veel schade berokkent. Ouders klagen dat ze door de regeling hun kind zien lijden, verplicht worden hun kind tegen zijn wil te dwingen de regeling na te leven of dat de regeling niet afgestemd is op de jonge leeftijd van het kind. Ook hier weer verwachten kinderen en ouders dat het Kinderrechtencommissariaat helpt om de regeling aan te passen.

Andere klachten bij onvrede over de regeling gaan over het gebrekkige inzicht van rechters in de situatie van kinderen. Ouders en kinderen klagen dat rechters onvoorbereid en met te weinig inzicht uitspraken doen. Zelfs na een sociaal onderzoek door justitieassistenten of na een deskundigenonderzoek doen rechters uitspraken die afwijken van het advies uit het onderzoek. Melders stellen vragen over het nut van die onderzoeken die precies dienen om een beter zicht te krijgen op de situatie van de kinderen en hun belang.

“

Juridische zekerheid?

De moeder van Anke (4 maanden) werd zwanger na een kortstondige relatie. Twee weken na de geboorte spant de vader een rechtszaak aan, uit vrees dat de moeder geen contact met zijn dochter zou toestaan. Anke's moeder begrijpt dat niet. Zij wou zelf dat de vader het kind erkende. Zij stelt bemiddeling voor, maar hij wil juridische zekerheid. De rechter beslist dat Anke elk weekend van zaterdagochtend tot zondagavond naar haar vader moet. Anke's moeder vindt zo'n regeling voor een zo jong kind ongehoord. Ze heeft helemaal geen bezwaar tegen regelmatig contact met vader, maar niet onder zo'n regime. Ze vraagt advies aan het Kinderrechtencommissariaat.

”

Trage rechtsgang

Kinderen en ouders klagen over de trage rechtsgang waar kinderen nadelen van ondervinden. Een kind kan inderdaad niet zoals een volwassene kiezen om uit een schadelijke situatie te stappen en zijn eigen belang na te streven. Kinderen hangen daarvoor af van hun ouders of van een rechterlijke uitspraak. Daarom is het essentieel dat procedures niet te lang aanslepen en er snel beslissingen kunnen vallen in het belang van het kind. Tijd en duur van een procedure is een cruciaal gegeven in een scheiding. Lange wachttijden en lange procedures kunnen heel verziekend werken. Conflicten kunnen escaleren, kinderen worden steeds dwingender ingezet in de strijd, een kind kan vervreemden van een ouder en het herstel van contact wordt moeilijker.

Een snelle beslissing kan het welzijn van kinderen ten goede komen: er is snel duidelijkheid over hun situatie en snel ingrijpen kan bij schadelijke situaties. Een snelle beslissing of rechtsgang houdt ook een risico in. Zeker in vechtscheidingen is er vaak een grondig deskundig onderzoek van de situatie nodig om tot een uitspraak te komen die het welzijn van de kinderen niet schaadt.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft niet de bevoegdheid om tussenbeide te komen in gerechtelijke procedures en kan de snelheid van de rechtsgang niet beïnvloeden. Vanuit de Kinderombudsdienst kunnen we het kind in zijn individuele probleemsituatie niet helpen. We kunnen advies geven, doorverwijzen naar juridische dienstverleners voor bijstand en advies en ouders laten kennismaken met het bemiddelingsaanbod.

Gelijk verdeeld verblijf een wondermiddel?

Nu de voorkeur voor een gelijkmatig gedeeld verblijf al langer een feit is, krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook daar meer vragen en klachten over. Sinds de wet van 2006 verblijven steeds meer kinderen en jongeren even veel bij vader als bij moeder. Toch zien we geen daling van de vragen en klachten van kinderen, jongeren en ouders over de verblijfsregeling.

Dat is niet verwonderlijk: de vragen en klachten gaan over de positie en de beleving van kinderen en jongeren. We zien dat een gelijkmatig verdeeld verblijf het welbevinden van kinderen en jongeren na de scheiding van hun ouders niet altijd verhoogt. Misschien is het voor ouders wel een gunstiger regeling, die beantwoordt aan hun recht op persoonlijk contact met hun kind. In verhouding krijgen we evenveel problemen aangemeld bij een klassieke regeling als bij een gelijkmatig verdeeld verblijf. Bovendien zijn de klachten gelijkaardig: kinderen ondergaan de regeling zonder al te veel inspraak, het welbevinden van ouders gaat voor op dat van kinderen, er is veel conflict tussen de ouders, procedures duren te lang, het belang van het kind wordt te weinig naar voren gebracht, ook als kinderen aangeven dat hun welbevinden lijdt onder de regeling is het moeilijk om de regeling aan te passen.

De keuze voor een gelijkmatig verdeeld verblijf moet tegemoetkomen aan de belangen van alle betrokken partijen. Dus ook die van het kind. We zien vandaag dat het te vaak gehanteerd wordt om de belangen en de rechten van ouders te vrijwaren. Het belang van het kind en het effect van de regeling op het kind worden te weinig of niet overwogen.

Commentaar op elkaar

Steven (14) zit al twee jaar in een week-weekregeling. De sfeer tussen zijn ouders is nog altijd gespannen. Voortdurend geven ze commentaar op elkaars manier van leven en bekvechten ze over elke beslissing. Na twee jaar is Steven de voortdurende verhuizingen beu. Bovendien heeft het verblijf bij zijn vader voor hem geen zin. Steven zit er meestal alleen thuis omdat vader als zelfstandige lange werkdagen doet. Zijn vader helpt niet bij de huistaken of de lessen. Hij mag er niet met vrienden afspreken en heeft het gevoel dat vader hem geen aandacht geeft. Steven sprak er zijn vader al over aan en vroeg of er geen andere regeling mogelijk is. Zijn vader weigert. Voor hem is het een principeskwestie en een recht. Bovendien wil hij een gelijke regeling omdat hij anders onderhoudsgeld moet betalen. Steven consulteert al enkele maanden een psycholoog omdat hij de situatie niet meer aankan. Ook de psycholoog kan niet doordringen tot vader. Op aanraden van zijn psycholoog neemt Steven contact op met het Kinderrechtencommissariaat.

In onze Kinderombudspraktijk zien we dat een gelijkmatig verdeeld verblijf goed werkt als er voldaan is aan bepaalde randvoorwaarden en als er een gunstig klimaat is voor het kind: onderling overleg tussen ouders, enige gelijkgestemdheid in opvoedingsprincipes, haalbare afstand tussen de woonplaatsen, flexibiliteit bij de ouders maar vooral bij de kinderen, continuïteit in vrijetijds-activiteiten.

Kiezen voor zo'n regeling in erg conflictgeladen scheidingssituaties lost de problemen niet op, zoals de wet beoogde. Integendeel. Precies in die situaties is de communicatie tussen ouders erg verstoord, terwijl voor een gedeeld verblijf net overleg nodig is.

Eerder dan een bepaalde regeling naar voren te schuiven, pleit het Kinderrechtencommissariaat voor een meer geïntegreerde aanpak van de problemen rond kinderen in scheidingssituaties. We verwijzen naar ons dossier 'Kinderen en scheiding'. Veel standpunten en beleidssuggesties van toen zijn nog altijd actueel.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Dossier Kinderen en Scheiding*, Brussel, 2005, www.kinderrechtencommissariaat.be.

Opvoeden na de scheiding: geen partners, wel nog ouders

Als ouders scheiden, blijven de kinderen zorgen voor een levenslange band. De verschillen in opvoedingsprincipes worden soms scherper. Dat hoeft niet per se problematisch te zijn voor de kinderen, maar dat wordt het wel als ouders strijd voeren over die verschillen. Vooral ouders kloppen aan bij het Kinderrechtencommissariaat met klachten over de opvoeding van de kinderen bij de ex-partner. Kinderen geven aan dat ze erg lijden als hun ouders blijvend ruziën over opvoedingskwesaties. En zeker als een ouder de kinderen meetrekt in een coalitie tegen de andere ouder. Dat heeft gevolgen voor het welzijn van de kinderen.

Conflicten spelen op verschillende vlakken.

School- en studiekeuze

Als ouders het niet eens worden over de schoolkeuze, kan dat voor het kind betekenen dat het verschillende keren van school moet veranderen. Uiteindelijk kan de rechter de schoolkeuze bepalen, wat ook niet per se in het belang van het kind is.

“

Al twee maanden niet naar school

Een grootvader vangt zijn kleindochter van 5 tijdelijk op tijdens de moeilijke scheidingsprocedure van de ouders. Dat is zo afgesproken met het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De grootvader en de vader wonen in Antwerpen en de moeder in Limburg. Doordat het kind bij zijn grootvader woont, zou ze daar ook naar school gaan. Maar haar moeder weigert de inschrijving te ondertekenen. Het Comité kan niets doen. Het parket werd op de hoogte gebracht, maar voorlopig ligt de zaak stil. Het meisje gaat al bijna twee maanden niet naar school.

”

Opvoedingsstijlen

Verschillen in opvoedingsstijlen worden meestal door ouders aangeklaagd. Waar vroeger ouders samen zochten naar een evenwicht in de opvoeding, valt die samenwerking na de scheiding weg. Elke ouder bepaalt dan voor zichzelf welke regels en normen hij hanteert in de opvoeding van zijn kind. Dat leidt vaak tot conflicten tussen ouders, waar de kinderen vaak bij betrokken worden.

“

Kamer delen

De moeder van Laïsa (11) is na de scheiding verhuisd naar een appartement met twee slaapkamers. Als Laïsa bij haar moeder is, moet ze de kamer delen met haar twee jaar oudere broer. Zelf vindt ze dat niet erg, maar haar vader vindt het onverantwoord. Het leidt tot voortdurende conflicten.

Veiligheid

Een moeder is bezorgd over de veiligheid van haar kinderen als ze bij hun vader zijn. De kinderen van 5 en 7 jaar blijven soms uren alleen thuis als vader gaat werken. De moeder heeft de vader

daar al verschillende keren over aangesproken, maar die ziet geen probleem.

”

Vrijetijdsactiviteiten van het kind

Ook de vrijetijdsactiviteiten zijn voor een kind belangrijk. Als ouders daar geen duidelijke afspraken over maken, kan dat voor het kind betekenen dat het bij de ene ouder wel naar de sportclub mag en bij de andere niet. Of dat moeder toestemming geeft voor een verjaardagsfeestje in het weekend van vader, maar dat het kind uiteindelijk niet mag gaan. Dat beperkt het kind in zijn sociale leven. In die conflicten is het heel moeilijk om een oplossing aan te reiken. De juridische weg biedt geen oplossing en bemiddeling is maar mogelijk met medewerking van de twee ouders. Het kinderrechtenverdrag geeft kinderen recht op spel en ontspanning, maar kinderen hebben geen middelen om dat recht van hun ouders af te dwingen.

“

Zomervakantiekamp geannuleerd

Kristof (7) werd door zijn moeder ingeschreven voor een zomervakantiekamp tijdens zijn verblijf bij haar. De jongen kijkt er erg naar uit. Een week voor het kamp informeert Kristofs moeder bij de organisatie omdat ze nog geen praktische informatie kreeg. Ze hoort dat zijn vader de inschrijving geannuleerd heeft omdat hij geen toestemming geeft. De moeder werd daar niet van op de hoogte gebracht. Het kamp van Kristof valt in het water en de jongen is erg ontgoocheld.

Bij moeder geen kunstschaatsen

Dana (13) doet al jaren aan kunstschaatsen op ijs. Haar ouders zijn nu gescheiden en Dana wisselt elke week van woonst. Dana's vader brengt haar in zijn week naar de trainingen en wedstrijden, want zelf geraakt ze daar nog niet. Haar moeder doet dat niet. Ze vindt de inspanningen van het vervoer en de tijd die ze er wachtend op haar dochter moet doorbrengen te belastend. Haar vader stelt zelfs voor om Dana bij moeder op te halen, maar haar moeder weigert.

”

Nieuwe partners en andere kinderen

Nieuw samengestelde gezinnen vergen van kinderen een enorme aanpassing. Er komt een nieuwe partner bij, die vaak ook de rol van ouder op zich neemt. Kinderen moeten aandacht en ruimte delen met andere kinderen. Dat valt kinderen niet altijd even gemakkelijk. En het wordt nog moeilijker als een ouder zich negatief uitlaat tegenover de andere ouder en zijn gezin.

“

‘Die nieuwe mevrouw’

De vader van Andreas (11) is een half jaar geleden vertrokken en woont sinds kort bij zijn vriendin en haar kinderen. Andreas heeft het moeilijk met ‘die nieuwe mevrouw’ en de kinderen die zijn papa aanspreken als ‘papa’. Er wordt van hem verwacht dat hij ‘mama Chantal’ zegt. Zijn moeder is daar ook erg boos om en spreekt nu voortdurend negatief over papa en zijn vriendin. Andreas heeft er met zijn papa over gesproken, maar die zegt dat hij ‘flink moet zijn en zich moet leren aanpassen’. Volgende maand gaan ze ook samen op vakantie, wat bij zijn moeder nog meer negatieve reacties uitlokt. Voor Andreas gaat het allemaal te snel. De negatieve beïnvloeding door zijn moeder en het gebrek aan inzicht van zijn vader maakt het nog erger. Andreas vraagt hulp aan het Kinderrechtencommissariaat. Hij wil weten waarom er niet naar hem gekeken wordt.

Stiefmoeder

De ouders van Thomas (12) en Katrijn (8) zijn gescheiden. Vier jaar geleden is hun vader getrouwd, maar de relatie met hun stiefmoeder was nooit optimaal. Vorig jaar is hun vader overleden aan kanker. Thomas en Katrijn wonen sindsdien weer voltijds bij hun moeder en vinden dat goed. Met hun stiefmoeder is er nog af en toe contact. Niet op hun vraag, maar op vraag van haar. De kinderen stellen dat ze genoeg hebben aan één moeder. De stiefmoeder heeft nu een procedure opgestart om een omgangsregeling af te dwingen voor de kinderen. Thomas is bang dat de rechter dat gaat toestaan. Hij wil weten of hij in dat geval verplicht kan worden om te gaan en of hij het recht heeft om daarover mee te beslissen.

”

Toestemming weigeren voor psychosociale hulp of gezondheidszorg

De psychosociale hulpverlening en de gezondheidszorg hanteren in de praktijk het principe dat de twee ouders toestemming moeten geven als een kind zorg nodig heeft. Zeker in scheidings-situaties wordt dat principe strikt toegepast om discussies tijdens het hulp- of zorgtraject te vermijden. Dat kan nefaste gevolgen hebben voor het kind dat de zorg hard nodig heeft. Als hulp nodig wordt, kan een rechter die opleggen.

“

Ingreep geweigerd zonder toestemming

Karel is 16. Hij moet een operatie ondergaan. Zijn moeder wil de ingreep laten uitvoeren in Hasselt. Zijn vader is niet akkoord en wil naar het ziekenhuis in Leuven. Karel liet alle onderzoeken al uitvoeren in Hasselt en zijn moeder trof er alle regelingen met de arts. Karel wil ook liever in Hasselt geopereerd worden omdat hij de arts kent en vertrouwt. Daarna kan hij bij zijn mama herstellen. Ook voor de nazorg is dat gemakkelijker. Zijn vader dreigt met een procedure tegen zijn moeder en tegen de arts als die de ingreep uitvoert zonder zijn toestemming. De arts weigert nu de ingreep zonder toestemming van Karels vader. Karel vraagt ons om hem te helpen.

Misbruik bij vader?

Als Liesl (4) terug naar moeder komt na een bezoek aan haar vader, klaagt ze over pijn in haar buik. Ze huult veel en zegt dat papa haar pijn doet aan haar poep. De arts die het meisje onderzoekt, vermoedt misbruik door haar vader en adviseert haar moeder een klacht in te dienen bij de politie. De onderzoeksrechter beveelt een videoverhoor en er loopt een onderzoek. Zolang het onderzoek niet afgerond is, moet Liesl op bezoek naar haar vader. Het meisje vertoont steeds vreemder gedrag. Liesls moeder gaat op zoek naar begeleiding voor haar dochter, maar krijgt overal te horen dat hulp niet opgestart kan worden zonder toestemming van de vader. Liesls vader weigert. Haar moeder is ten einde raad en vraagt het Kinderrechtencommissariaat om hulp te forceren voor haar dochter.

”

Persoonlijke documenten van het kind niet meegeven

Persoonlijke documenten van het kind, zoals de kids-ID en de siskaart niet meegeven, is een machtig wapen in de strijd tussen ouders. Kinderen zien hun vakanties bij de andere ouder in het water vallen, kunnen zich niet inschrijven voor school of vrijetijdsactiviteiten, kunnen geen beroep doen op gezondheidszorg. Hoewel de wet duidelijk stelt dat die documenten eigendom zijn van het kind, is het voor ouders in de praktijk uitermate moeilijk om de documenten terug te vorderen van de andere ouder. Vooral als dat op het laatste nippertje moet gebeuren, zoals net vóór ze op reis vertrekken.

Er bereiken ons veel praktische vragen over de Kids-ID. En ook gemeenteambtenaren stellen ons geregeld vragen over conflictsituaties tussen ouders.

“

Duplicaat van kids-ID?

Ik vertrek volgende week met mijn kinderen naar het buitenland. Mijn ex-partner weigert de kids-ID mee te geven. Een internationaal paspoort in spoedprocedure kost erg veel geld. Hoe kan ik ervoor zorgen dat ik de kids-ID toch krijg? Ook met de overdracht van de siskaart heb ik dit probleem. Kan ik daar vanuit het belang van mijn kind een duplicaat van krijgen?

”

Wie van de ouders kan de kids-ID voor het kind aanvragen? Hoe horen apart wonende ouders met dat identiteitsstuk van het kind om te gaan? Waar kunnen ouders terecht als ze in een conflict verzeild raken? Correcte en oplossinggerichte informatie helpt ouders vaak al een heel stuk op weg. Ook rond de kids-ID is er dus toegankelijke informatie nodig die apart wonende ouders op het juiste spoor zet. Dat hebben we aangekaart in een brief aan toenmalig minister Annemie Turtelboom van Binnenlandse Zaken. In overleg met de bevoegde overheidsdienst stelden we voor om de informatie rond de kids-ID aan te passen aan de vragen van apart wonende ouders. Voortaan vinden ouders die apart wonen online informatie over hoe zij de kids-ID kunnen aanvragen, welke stappen er gezet worden als er een meningsverschil is en waar ze terecht kunnen als ze er zelf niet uit komen.

- ▶ Brief van de kinderrechtencommissaris over de kids-ID op 24 juni 2011 aan minister van Binnenlandse Zaken, A. Turtelboom
- ▶ Online-informatie over de kids ID voor apart wonende ouders op www.ibz.rrn.fgov.be/index.php?id=2628&L=1

Onderhoudsplicht

Na een scheiding verandert voor ouders vaak de levensstandaard. Ook de kinderen voelen de gevolgen. Die zijn voor de kinderen des te groter als een ouder niet voldoet aan zijn onderhoudsplicht. Het onderhoudsgeld wordt ook een belangrijk machtsmiddel in de strijd tussen ouders. Jongeren en ouders zoeken hulp bij het Kinderrechtencommissariaat als een ouder niet voldoet aan zijn verplichting. Klachten gaan over wanbetaling, te lage bedragen of onduidelijkheid over wat al dan niet behoort tot noodzakelijke en gezamenlijke kosten. Kinderen en jongeren zijn vaak opvallend goed op de hoogte van de financiële verplichtingen van hun ouders tegenover elkaar en de tekortkomingen in betaling. In de klachten zien we dat dat een negatief effect heeft op hun relatie met de ouder die in gebreke blijft.

Financiële strijd

De ouders van Daan (15) zijn al meer dan tien jaar gescheiden. Sindsdien vechten ze nog altijd over de rekeningen en financiële regelingen. Van elke aankoop of betaling voor Daan maken ze problemen en betrekken ze hem er bij. Allebei proberen ze Daan te overtuigen van hun gelijk en hem aan hun kant te krijgen. Vandaag maken ze ruzie over de aanschaf van een Buzzy Pazz. Van bij mama thuis gaat hij met de fiets en heeft hij dus geen Buzzy Pazz nodig. Maar om op stap te gaan, gebruikt hij zijn pas wel. Van bij papa moet hij altijd de bus nemen. Moeder vindt het dus onrechtvaardig dat ze de helft moet betalen. Daan is het geruzie beu en wil duidelijkheid. Hij wil ook niet meer betrokken worden bij de discussies. Wie kan hem helpen en wie heeft een antwoord op zijn vragen? Valt zijn busabonnement onder de onderhoudsplicht of niet en moet dat bedrag dan gedeeld worden? Kan er eindelijk meer duidelijkheid komen in die kostenkwesties?

Beschaamd om wanbetaling

In het vonnis van de ouders van Kiana (13) staat dat haar vader de helft van de schoolkosten moet betalen bovenop het onderhoudsgeld. Haar vader weigert dat. Kiana start nu in het secundair onderwijs en de schoolboeken moeten betaald worden. Haar moeder heeft dat geld niet en opnieuw een procedure starten om haar vader aan te manen om te betalen kost te veel. Kiana schaamt zich op school en vraagt of het Kinderrechtencommissariaat het voor haar kan oplossen.

Verdelingstaks scheiding

Als een huis gemeenschappelijk eigendom is en verdeeld wordt, is er een belasting verschuldigd: het verdelingsrecht. Bij een scheiding gebeurt het vaak dat het gemeenschappelijk huis verdeeld wordt. Een van de scheidende partners wordt juridisch eigenaar, betaalt daarvoor aan de andere en betaalt de hypothecaire lening verder alleen af. In die beslissing speelt de bezorgdheid voor de kinderen vaak een belangrijke rol: kinderen vinden in de gezinswoning hun vertrouwd levenskader.

Er lag een ontwerp van decreet klaar met een crisismaatregel die de verdelingstaks verhoogt van 1 naar 2%. Dat maakt een verdeling van de gezinswoning voor scheidende ouders een stuk duurder. Het Kinderrechtencommissariaat was ongerust over de maatregel en schreef een adviesbrief.

De maatregel druist in tegen het belang van ondersteuning van ouders en kinderen in het scheidingstraject.

Een verhoging van het verdelingsrecht is een gezinsonvriendelijke maatregel. Vanuit het belang van de kinderen vragen we om kosten en drempels bij scheiding en reorganisatie van ouderschap zo laag mogelijk te houden en om te overwegen om de kosten bij de verdeling van de gezinswoning bij een scheiding gewoon af te schaffen, ongeacht de samenlevingsvorm (huwelijk, wettelijk samenwonen, feitelijk samenwonen) van de ouders.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Adviesbrief 'Geen financiële belasting reorganisatie ouderschap', 2011-2012/6. De tekst werd aan de Commissie voor Algemeen beleid, Financiën en Begroting van het Vlaams Parlement overgemaakt in het kader van de hoorzitting over de voorgestelde wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten op 17 april 2012.

Op 13 juli werd het decreet goedgekeurd. De goedgekeurde alternatieve berekeningswijze trekt de verdelingstaks op naar 2,5%. Maar als de verdeling in het kader van een scheiding gebeurt, wordt er een korting toegekend. Die korting verhoogt met het aantal kinderen in het scheidende gezin. Cijfers van de Gezinsbond tonen aan dat ouders voor de verdeling van de gezinswoning ook met de nieuwe regeling extra moeten betalen.

- Decreet van 13 juli 2012 houdende wijziging van het tarief op het recht op verdelingen en gelijkstaande overdrachten, BS 23 juli 2012.
- GEZINSBOND, *Gezinspolitieke Nieuwsflash*, 27 april 2012.

1.4 Collectieve schuldenregeling

Als een gezin in schuldbemiddeling terechtkomt, treft dat ook de kinderen. Bij een collectieve schuldbemiddeling betaalt de bemiddelaar de schulden af, onder toezicht van de rechter. Het gezin krijgt leefgeld. Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat schuldbemiddelaars bij de begroting van het leefgeld terdege rekening houden met de noden van de kinderen in het gezin. Schuldbemiddelaars zouden een overzicht moeten maken: wat zijn de gezinsuitgaven en hoeveel leefgeld staat daar tegenover? Kinderen zouden ook hun mening moeten kunnen geven over welke noden zij zelf belangrijk vinden.

Communiefeest

Mijn kleinzoon van 8 jaar doet over drie weken zijn eerste communie. De ouders willen hem een cadeau geven en een klein familiefeest houden.

Ze zitten in een collectieve schuldenregeling. De schuldbemiddelaar weigert een extra budget te geven. Ik vind dat als grootvader verschrikkelijk. Er moet meer rekening gehouden worden met de positie van de kinderen. Ze lijden er al genoeg onder dat het gezin met een beperkt budget leeft.

Door een federale wetswijziging in 2012 komt de kinderbijslag voortaan altijd toe aan het gezin. Kinderbijslag is voor de kinderen en kan niet dienen om schulden af te lossen. Kinderbijslag blijft dus buiten het schuldaftbetalingsplan. Wettelijk geldt dat nu voor nieuwe collectieve schuldenregelingen (van na 23 april 2012).

Het leefgeld moet altijd (zowel in de minnelijke als in de gerechtelijke aanzuiveringregeling) hoger zijn dan het leefloon plus de kinderbijslag. Dat is de minimumgrens. In de praktijk is er voor de menselijke waardigheid vaak meer leefgeld nodig. De nieuwe federale wet verplicht de rechter erop toe te zien dat alle posten die onontbeerlijk zijn voor het behoud van de menselijke waardigheid van de schuldenaar en zijn gezin ingeschreven worden in de minnelijke of gerechtelijke aanzuiveringsregeling. Daarin kan ook aandacht gaan naar de uitgavenposten voor de leeftijdsgebonden noden van de kinderen in het gezin.

- Wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de collectieve schuldenregeling betreft, BS 13 april 2012.
- VLAAMS CENTRUM SCHULDBEMIDDELING, *10 jaar collectieve schuldenregeling. Visie, ervaringen en aanbevelingen van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen*, www.vlaamscentrumschuldenlast.be.

1.5. Familierechtbank, waar ben je?

Vandaag zijn verschillende rechters bevoegd voor familiezaken: vrederechter, rechter eerste aanleg, jeugdrechter, kortgedingrechter. Dat leidt tot ondoorzichtigheid, doorverwijzingen, tegenstrijdigheden en extra kosten. De familie-

rechtbank komt er om familieaangelegenheden bij één en dezelfde rechter onder te brengen.

Welke regeling primeert?

Een vader meldt dat zijn zoon recent geplaatst werd door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De moeder heeft zich laten opnemen voor psychische problemen en zocht hulp bij het Comité.

Ze wonen al een tijdje gescheiden en er is een vonnis dat stelt dat het kind bij hem verblijft als mama zich laat opnemen. Als het goed gaat met mama, verblijft de zoon bij haar en in het weekend bij zijn vader. Het Comité houdt geen rekening met dat vonnis. Ze kunnen de vader niet beloven of de weekendregeling blijft wat ze was. Ze moeten eerst uitzoeken of dat past in de leefregels van de voorziening. De vader is het daar niet mee eens en de kans is groot dat de jeugdrechtbank ingeschakeld wordt. De vader begrijpt de verschillende procedures niet meer. Hij weet niet welke regeling primeert.

Wetsontwerp goedgekeurd door de Kamer

Vorig jaar keurde de Kamer het wetsontwerp goed over de invoering van een familie- en jeugdrechtbank. Nu ligt het ontwerp op de tafel van de Commissie Justitie van de Senaat.

- Wetsontwerp betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 682/18.

Het Kinderrechtencommissariaat bezorgde de senatoren ons eerder advies, samen met een begeleidende brief. Daarin vragen we extra aandacht voor de bemiddeling en het spreekrecht.

Aandacht voor kinderen in bemiddeling

Bemiddeling gebeurt met de ouders en helpt hen om zelf tot een conflictregeling te komen. We vragen dat er in het bemiddelingsproces ook een plaats is voor de betrokken kinderen. In de familierechtbank zou er plaats moeten

zijn voor 'trajectbemiddeling'. Dan informeert een bemiddelaar mensen op een laagdrempelige manier over de verschillende trajecten (bemiddeling, rechtszaak) die tot een oplossing kunnen leiden en gaat hij in op de concrete drempels die mensen zouden ervaren om voor bemiddeling te kiezen.

Notaris

Ik heb sinds twee maanden ons huis verlaten. Ik ben met mijn ex-partner een week-weekregeling overeengekomen voor de kinderen. Alleen over de schoolkeuze raken we het niet eens. De notaris zou dat allemaal regelen. Hij is goed in advies geven over de verdeling van ons huis, maar hij gaat wel erg snel over de afspraken rond de kinderen. Zijn er andere mogelijkheden om dat degelijk te regelen of moeten we daarvoor naar de rechtbank?

Ten slotte vinden we dat de organisatie van de bemiddeling multidisciplinair aangepakt moet worden. Dat vraagt samenwerking op het vlak van expertise en knowhow (juridische, psychologische, communicatieve competenties).

Tijd voor spreekrecht

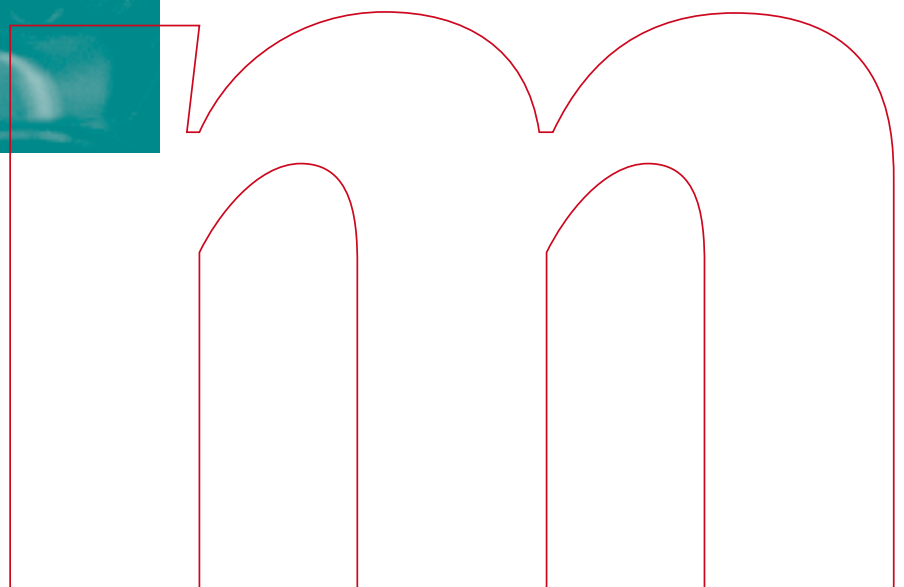
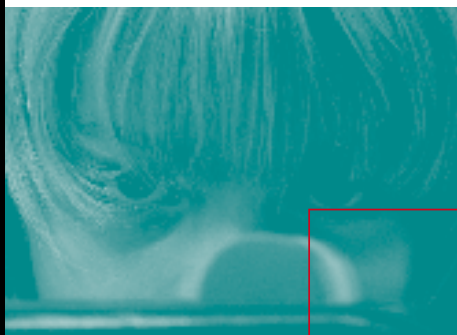
Naast technische rechtzettingen in het wetsontwerp, vragen we ondersteuning van de rechters bij de uitoefening van het spreekrecht. Ze moeten een beroep kunnen doen op beschikbare multidisciplinaire expertise. Ten slotte dringt een reflectie over de invoering van het 'recht op terugkoppeling' zich op. Het kind wordt geïnformeerd over het resultaat van de besluitvorming en hoe met zijn mening rekening gehouden werd.

- Het spreekrecht werd al eerder – als afzonderlijk wetsvoorstel – goedgekeurd door de Senaat maar is ondertussen vervallen door het wetsontwerp over de familierechtbank in de Kamer (Wetsontwerp tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 1652/1).
- Brief van 15 november 2011 over de invoering van een familie- en jeugdrechtbank aan de leden van de Commissie Justitie van de Senaat.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies voorontwerp van wet familie- en jeugdrechtbank, 2010-2011/7, www.kinderrechtencommissariaat.be.

Hoe zit het nu met het ontwerp? De minister plant om door te gaan. Goed nieuws, want het Kinderrechtencommissariaat is ervan overtuigd dat de oprichting van de familie- en jeugdrechtbank, met de bijhorende aandacht voor specialisatie en bemiddeling en de uitbouw van het spreekrecht de rechtspositie van minderjarigen kan versterken.

- Samengevoegde vragen over de oprichting van de familierechtbank (nr. 10834, 10913 en 11211), Integraal verslag Commissie Justitie, *Parl.St.* Kamer 2011-2012, 25 april 2012.

2. Rechten op en in onderwijs

De school neemt een belangrijke plaats in bij kinderen en jongeren. Het is de plek om te leren en om vaardigheden te ontwikkelen. Maar onderwijs is veel meer dan alleen kennisoverdracht. Op school leren jongeren ook omgaan met structuur, regels, afspraken, sociale contacten. Onderwijs moet kinderen en jongeren uitdagen om hun talenten te ontwikkelen, om hun positieve eigenschappen te versterken en hun plaats te zoeken in de samenleving. Dat zegt artikel 29 van het Kinderrechtenverdrag ook. Bovendien is de school een plaats waar volwassenen professioneel omgaan met minderjarigen.

Jongeren vinden het belangrijk dat die volwassenen correct en respectvol met hen omgaan en ze geen 'onrecht' aandoen. Wat dat onrecht precies is, is niet altijd even gemakkelijk te bepalen. Het is de taak van het Kinderrechtencommissariaat om het onrecht dat de minderjarige ervaart te onderzoeken. Want niet elke relatie tussen leerling en school loopt zoals het hoort. Het onderzoek legt verschillende stappen, standpunten en gebeurtenissen bloot zonder te willen polariseren tussen leerlingen en schoolteams. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten over individuele situaties en over structurele problemen.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft ook in het onderwijs streven naar maximale toepassing en uitdieping van de rechten van minderjarigen. Denk maar aan het leerlingenstatuut, het plaatstekort in scholen, het leerlingenvervoer en het daaraan gekoppelde leezorgkader dat nog altijd op de lange baan geschoven wordt. De structurele knelpunten kaarten we beleidsmatig aan op school, bij de onderwijskoepels, bij de minister van Onderwijs, het Vlaams Parlement, de onderwijsadministratie en de onderwijsinspectie.

2.1. Geweld op school

Geweld op school is een probleem dat de integriteit van leerlingen enorm kan aantasten. Elke school heeft de verantwoordelijkheid om van de school een veilige en het liefst ook een aangename plek te maken voor alle leerlingen. Dat is niet altijd evident. Pesten is een van de moeilijkste

problemen om aan te pakken.

Het Kinderrechtenverdrag onderstreept dat de school pestgedrag moet aanpakken en moet voorkomen door preventieve acties. Artikel 3 stelt dat het belang van het kind de eerste overweging moet zijn bij beslissingen van overheden en andere instanties. En artikel 19 roept de staten op om kinderen te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, verwaarlozing of nalatige behandeling. Artikel 28.2 stelt dat de discipline op school verenigbaar moet zijn met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming met de principes van het verdrag. En dan is er nog artikel 29 dat verschillende doelstellingen van onderwijs aangeeft: de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind zo volledig mogelijk ontplooien, en eerbied bijbrengen voor mensenrechten, voor diverse culturen en waarden, voor vrede, verdraagzaamheid en vriendschap.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt elk jaar meldingen over geweld op school. Enerzijds gaat het om geweld van leerkrachten tegenover minderjarigen. Kinderen en jongeren noemen dat vaak pestgedrag: roepen, uitlachen, geen begrip tonen voor leermoeilijkheden, en dreigend opmerken dat ze het niet zullen halen op het einde van het jaar of dat ze te dom zijn om het jaar met positieve resultaten af te sluiten. Naast die vormen van psychisch geweld krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook nog altijd meldingen over fysiek geweld door leerkrachten. Anderzijds kampen kinderen en jongeren met geweld tussen leerlingen onderling.

Slag in het gezicht

Een moeder meldt dat een leerkracht haar 11-jarige zoon sloeg op de speelplaats. Daarna maakte hij haar zoon belachelijk bij andere leerlingen. De ouders hebben de slagen laten vaststellen door de huisdokter en onmiddellijk een gesprek gevraagd met de directie en de betrokken leerkracht. Ze schakelden ook het CLB in. Eerst ontkende de leerkracht wat er gebeurd was. Daarna kwam hij met een andere versie. De ouders zijn niet tevreden over hoe de school dit aanpakt. De erkenning van wat gebeurde, laat op zich wachten. Daardoor verloopt het herstelproces moeizaam. Moeder en zoon willen het nare gebeurtenis achter zich laten en doen een beroep op het

Kinderrechtencommissariaat om de school ertoe aan te zetten een duidelijk signaal te geven.

Meer dan kwajongensstreken

Een vader meldt dat zijn 7-jarig zoontje al een hele tijd gepest wordt door een jongen van zijn klas. De strijd tussen de twee is al begonnen in de kleuterklas, maar is sindsdien alleen maar verergerd. De school deed het in het begin af als kwajongensstreken, maar het gaat veel verder dan dat. De vader geeft aan dat zijn zoon zich helemaal anders gedraagt. Hij heeft geen zin meer om naar school te gaan. De school toont wel begrip, maar zegt elke keer opnieuw: "We houden het in het oog." Hij heeft de indruk dat hij niet gehoord en erkend wordt en vraagt het Kinderrechtencommissariaat om bemiddeling.

”

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat heel wat scholen sociale vaardigheden van kinderen ontwikkelen, duidelijke afspraken maken en werken aan een positief schoolklimaat. Zo stimuleren ze de communicatie en leren ze kinderen omgaan met elkaar. Daarnaast proberen scholen herstelgericht te werken met pesters.

Toch voelen leerlingen en hun ouders zich vaak in de steek gelaten als ze het slachtoffer worden van pesten. Aan de basis van dat ongenoegen ligt dikwijls een gebrekkige vorm van communicatie. De school probeert antwoorden te bieden op het pestgedrag, maar koppelt daarover te weinig terug naar het slachtoffer of biedt te weinig opvolging en ondersteuning. Dat vergroot het gevoel van niet gehoord en niet geloofd te worden.

Als het gaat over geweld van leerkrachten tegenover minderjarigen, zijn leerlingen en ouders vooral gefrustreerd door het gebrek aan erkenning en aan herstelgericht werken. Het gevoel leeft dat de schooldirectie altijd de kant kiest van de leerkracht en de verhalen van de leerling afdoet als overdreven. Melders ervaren geen neutraliteit als hun klacht opgenomen wordt. Terwijl ze hoopten dat het negatieve gedrag van de leerkracht zou verbeteren door de bemiddeling van de schooldirectie, ervaren ze dat de leerling nog meer en ook door andere leerkrachten gevisieerd wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het dan ook belangrijk dat elke school een pestbeleid uit-

werkt en recht doet aan dader en slachtoffer. Het Kinderrechtencommissariaat kiest voor de participatieve invulling van een pestbeleid waarin iedereen zijn rol opneemt: directie, leerkrachten, zorgteam, ouders en leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat zo'n pestbeleid het best op papier komt om echt te zorgen voor minder pestincidenten. Een geschreven pestbeleid bakent rollen af en legt verantwoordelijkheden en procedures vast. In ons klachtenonderzoek stellen we vast dat veel scholen nog geen uitgeschreven pestbeleid hebben.

Congres geweld op school

Op 23 september 2011 stelden we in het Vlaams Parlement een onderzoek voor over geweld in het gezin, op school en in de vrije tijd. Daarna kregen we de vraag om samen met het Interuniversitair Centrum voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid (ICOR) een congres te organiseren rond 'Geweld op school: bescherming van de integriteit van het kind'. Andere partners voor het congres waren: Child Focus, Sensoa, de onderwijskoepels, de Vertrouwenscentra Kindermishandeling en ISW Limits. Doel van het congres was kennis uitwisselen over aangepast handelen bij conflicten op school en over de aantasting van de integriteit.

Op de studiedag zelf, op 11 mei 2012 in de Universiteit Antwerpen, riep de kinderrechtencommissaris de scholen op werk te maken van een veilige schoolomgeving:

Scholen mogen zich niet onverschillig opstellen voor geweld tegen hun leerlingen en moeten de integriteit van kinderen beschermen. Dat houdt in dat kinderen voor zichzelf een veilige comfortzone kunnen creëren. Ook is het belangrijk dat kinderen en jongeren op school ruimte krijgen om een actieve rol te spelen in het gestalte geven aan hun integriteit. Participatie is essentieel als we de integriteit van elk kind serieus willen nemen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Dossier geweld gemeld en geteld*, Kinderrechtencommissariaat, Brussel, 2011, 62 p., www.kinderrechtencommissariaat.be.

Het Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid publiceerde een themanummer voor het congres. Met ook een bijdrage van het Kinderrechtencommissariaat.

- Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, *Geweld op kinderen. Geweld op school. Omtrent de bescherming van de integriteit van het kind: rol en opdracht voor school en onderwijs*, 2012, 2011-2012, mei-juni 2012.
- B. VANOBBERGEN & L. DE RYCKE, *Geweld, gemeld en geteld. Jongeren rapporteren over geweld op school. Op zoek naar nuance*, Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, 2012, pag. 7-15.

2.2. Leerlingenvervoer

“

Helse rit

Jonas, 9 jaar, woont in Duffel en heeft een attest voor type 3. De dichtstbijzijnde school met een aanbod voor kinderen met een karakterstoornis is in Duffel zelf, maar die school zit vol. De tweede dichtstbijzijnde school met een gepast aanbod is in Lovenjoel. Daarvoor heeft Jonas dus recht op leerlingenvervoer, maar Lovenjoel ligt 55 km van Duffel. Normaal duurt het traject ongeveer één uur. Maar in de ochtendspits doet de bus er elke dag bijna drie uur over. Jonas zit elke dag al vóór 7 uur 's morgens op de bus, en komt dikwijls pas tegen 10 uur aan op school. De lessen zijn dan al ruim een uur bezig. Bovendien is Jonas vaak overprikkeld als hij van de bus komt, waardoor hij niet onmiddellijk kan aansluiten bij de les. De inspectie tikte de school hiervoor ook al op de vingers omdat ze de regelgeving over de minimale onderwijstijd niet naleeft.

Thuis geraken

Een moeder krijgt om 19 uur telefoon van de directie. Die meldt dat haar dochter Silke nog niet thuis is omdat de chauffeur en de begeleider haar afgezet hebben in een voor haar onbekend internaat. Volgens de begeleider waren de ouders niet thuis en onbereikbaar. Na contact met de verantwoordelijke voor het leerlingenvervoer bij De Lijn beslisten ze om het meisje dan maar terug mee

te nemen en af te zetten in een internaat. De Lijn dacht dat de ouders verhuisd waren, wat niet zo is. Gelukkig ging de directrice Silke onmiddellijk ophalen bij het internaat. Ze sprak met de moeder een plaats af om haar op te pikken. De schooldag van Silke eindigde om 20.15 uur.

”

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt elk jaar meldingen over de regeling van het gratis leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs. Vroeger was er soms te weinig plaats op de bus doordat niet-rechthebbende leerlingen de plaats innamen van rechthebbenden. Daarom werden de regels strikter. Daarnaast blijven er klachten komen over de maximale duur van de ritten. Verschillende kinderen zitten elke ochtend en avond urenlang op de bus. Om die problemen te beheersen, zouden de departementen Onderwijs en Mobiliteit een samenwerkingsovereenkomst afgesloten hebben met De Lijn. Er kwamen overlegstructuren, waarin naast leden van de twee departementen en De Lijn ook onderwijsnetten en ouders vertegenwoordigd zijn. Dat overleg is pas opgestart.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft begrip voor de strengere regels, maar stelt vast dat er soms zware moeilijkheden opduiken als de school ze te streng toepast. Ook het totaal aantal uren dat kinderen op een bus moeten doorbrengen, blijft onaanvaardbaar. Er is nog veel onduidelijkheid over hoe afwijkingen en aanpassingen toegepast worden. Dat zorgt bij kwetsbare gezinnen voor frustratie en extra problemen.

2.3. Onderwijs niet alleen op de schoolbanken

Minderjarigen hebben leerplicht. Ze moeten leren, maar daarom hoeven ze nog niet naar school te gaan. Thuisonderwijs kan ook. Sommige kinderen en jongeren verblijven niet thuis en niet op school. Zij wonen tijdelijk ergens anders zoals in een voorziening of een gemeenschapsinstelling. Het is belangrijk dat onderwijs ook daar een duidelijke plaats krijgt.

In ons beleidsdossier 'Binnen(ste)buiten, rechts-waarborgen voor jongeren in detentie' pleiten we ervoor dat de onderwijsinspectie de gemeenschapsinstellingen en het federaal centrum in Everberg zou controleren. Is het recht op onderwijs van jongeren die er verblijven, gewaarborgd? We zijn blij dat daar ondertussen werk van gemaakt is. De inspectie ging al een eerste keer in de instellingen langs en formuleerde aanbevelingen. In het voorjaar van 2012 engageerden de ministers van Onderwijs en Welzijn, de inrichters van de scholen, de CLB's en de gemeenschapsinstellingen zich om voor het onderwijsaanbod beter samen te werken.

► Engagementsverklaring tussen de minister bevoegd voor Onderwijs, de minister bevoegd voor Welzijn, de inrichters van de scholen en de CLB's en het Agentschap Jongerenwelzijn / afdeling gemeenschapsinstellingen betreffende de onderlinge samenwerking met het oog op het optimaliseren van het onderwijsaanbod van de jongeren, 2012, [www.jongerenwelzijn](http://www.jongerenwelzijn.be) (doorklikken > gemeenschapsinstelling).

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Dossier Binnen(ste)buiten. Rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht*, Kinderrechtencommissariaat, Brussel, 2010, www.kinderrechtencommissariaat.be.

De samenwerking tussen het domein welzijn en onderwijs overstijgt de muren van de gemeenschapsinstellingen. Ook het recht op onderwijs in asielcentra, K-diensten en internaten van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap werd onder de loep genomen. Het resultaat is een lijvig rapport. Enkele vaststellingen: 466 van de 12.488 jongeren (3,7%) die ergens residentieel verblijven, gaan niet naar school en volgen geen onderwijsvervangend programma. Van 2,3% heeft niemand een idee hoe hun schooltraject eruitziet. Het gaat dus niet om enkelingen.

► Vaststellingen bij het recht op leren voor jongeren die in het onderwijs (dreigen) uit de boot (te) vallen, 2012, 39 p., te raadplegen op www.ond.vlaanderen.be (doorklikken op 'leerrecht') en www.wvg.vlaanderen.be/ jeugdhulp (doorklikken op 'nieuws').

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor om de groep jongeren die geen school lopen en nergens residentieel opgenomen zijn, nader te onderzoeken. Zoals het rapport zelf aangeeft, bleef deze groep buiten de radar van het uitgevoerde onderzoek. Het zou vooral gaan om leerlingen die uitgesloten werden uit een school en niet meer opnieuw ingeschreven raken.

We onderschrijven de gedeelde verantwoordelijkheid van onderwijs en welzijn op dit vlak en het engagement om het recht op onderwijs en jeugdhulp te garanderen voor alle jongeren.

“

Tijdelijk onderwijs aan huis

De 10-jarige Katrien werd lang gepest op school. De school erkende het probleem niet. Katrien belandde in een zware depressie en kreeg begeleiding van een psycholoog. Toch blijft de school de diagnose van de psycholoog in twijfel trekken. Katrien zou komedie spelen. Omdat de ouders het niet langer kunnen aanzien, vragen ze tijdelijk onderwijs aan huis aan. De school dreigt ermee het getuigschrift basisonderwijs niet uit te reiken als Katrien geen toetsen aflegt op school. De school vindt dat Katrien ongewettigd afwezig is en zich voor de Centrale Examencommissie moet inschrijven. De ouders zijn het beu en vragen dat de school zijn verantwoordelijkheid opneemt.

”

Scholen dragen ook verantwoordelijkheid voor hun onderwijs en voor hun leerlingen. Een school moet in bepaalde zaken haar verantwoordelijkheid opnemen. Als het kind rechtstreeks gevolg ondervindt van de houding van de school, is er zeker een link met kinderrechten. Ouders die noodgedwongen gebruik maken van het recht op tijdelijk onderwijs aan huis omdat de school het pesten niet erkent, hun klachten niet serieus neemt en hun kind zien afzien, hoeven niet nog eens extra bedreigd en verkeerd geïnformeerd te worden.

2.4.

Onderwijs voor leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben

Niet genoeg ondersteuning

Een moeder meldt dat haar dochter in het eerste jaar secundair plots minder goede resultaten begon te halen. Dat leverde uiteindelijk een B-attest op. Ze is dan naar een andere school gegaan en daar hebben ze met haar gewerkt waardoor ze terug naar ASO kon. De ouders hebben zelf moeten ontdekken dat hun dochter telkens dezelfde soort fouten maakte op school. Ze hebben zelf tests laten uitvoeren en hun dochter kreeg de diagnose dyscalculie en dyslexie. De school beloofde extra ondersteuning, maar veel verder dan nota's mogen kopiëren van andere leerlingen ging dat niet. De ouders hebben hun dochter van school gehaald want ze zat in een onveilige pedagogische omgeving. Door de slechte ondersteuning en het beperkte begrip werd ze schoolmoe en haar zelfvertrouwen zakte almaar dieper weg.

Van geen tel

De mama van een 13-jarig meisje meldt dat haar dochter dyslexie en dyscalculie heeft. Bij de inschrijving vertelden ze dat de school openstond voor leerlingen met leermoeilijkheden. Het eerste jaar liep vlot. De leerkrachten volgden het advies en de manier van werken van de basisschool op. Nu in het tweede jaar is er een andere wiskundeleerkracht. Die staat minder open om extra ondersteuning te bieden. Er is een discussie over wanneer het meisje een rekenmachine mag gebruiken. De leerkracht eist dat het meisje eerst alle oefeningen maakt van de toets of van het examen tot waar ze kan, om dan helemaal opnieuw te beginnen met hulp van een rekenmachine. Moeder en dochter willen dat dat per oefening kan. De directrice, het CLB, een dyscalculiespecialist en de inrichtende macht hebben al advies gegeven dat de leerkracht rekening moet houden met de mogelijkheden en de problematiek van het meisje. Maar de leerkracht blijft weigeren. Het advies is niet afdwingbaar en weegt niet op tegen de autonomie van de vakgroep van wiskundeleer-

krachten. Pas nadat de moeder de inrichtende macht op de hoogte bracht en vertelde over de visie van het Kinderrechtencommissariaat en de eventuele start van een officieel onderzoek, werd het individueel begeleidingsplan van het meisje eindelijk aangepast.

Autisme stoort

Een moeder meldt dat haar 15-jarige zoon met een autismespectrumstoornis definitief uitgesloten is op school. De moeder vindt dat de school niet genoeg rekening hield met de problemen van haar zoon met sociale interactie, ook al was er GON-begeleiding. Hij wordt zelf als het probleem gezien, niet alleen door de directie en de leerkrachten, maar ook door zijn medeleerlingen zoals bleek uit een klasgesprek. De school vindt dat de jongen thuishoort in het buitengewoon onderwijs. De moeder vraagt het Kinderrechtencommissariaat om ondersteuning in haar beroep tegen de definitieve uitsluiting. Ze is voorstander van inclusief onderwijs en hoopt minstens dat haar zoon nog terug zou kunnen naar het gewoon secundair onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt nu op vraag van de moeder hoe de school omgaat met kinderen met autisme.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg verschillende meldingen van ouders die aanklagen dat scholen niet genoeg hun verantwoordelijkheid nemen om kinderen te ondersteunen. Ouders en leerlingen ervaren dat hun recht op onderwijs geschonden wordt als scholen niet langer bereid zijn extra zorg en ondersteuning te bieden. De klachten gaan ook over de kwaliteit van de begeleiding door individuele leerkrachten aan leerlingen met extra zorgnoden, vooral in het secundair onderwijs. Vooral ouders schakelen het Kinderrechtencommissariaat in om het recht op onderwijs te kunnen afdwingen voor hun kind.

Het gevoerde onderzoek bij kinderen met een label bracht deze problematiek al sterk op de voorgrond. In het advies 'Recht doen aan kinderen met een label' deden we verschillende beleidssuggesties. Omdat deze jongeren te kampen hebben met onrecht op verschillende terreinen en dus niet alleen op het vlak van aangepast onderwijs (daarover ging het hoger al in het hoofdstuk over zorg en hulp).

Het Kinderrechtencommissariaat onderstreept in zijn advies 'Recht doen aan kinderen met een label' ook het belang van kwaliteitsvol onderwijs en redelijke aanpassingen om dit waar te maken. We volgen hierbij de richtlijnen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.

1. Maak werk van kwaliteitsvol onderwijs voor alle kinderen

- Kwaliteitsvol onderwijs respecteert de rechten van alle kinderen en professionals. Het stimuleert zelfrespect, zelfvertrouwen en positieve feedback bij alle kinderen en professionals. Leerlingen, leerkrachten en directies moeten gestimuleerd worden tot een positieve houding tegenover kinderen met een beperking of met een label. Ze moeten zich bewust zijn van de barrières die kinderen met een beperking of een label elke dag ervaren.
- Kwaliteitsvol onderwijs is inclusief en komt tegemoet aan de zorgen en leerbehoeften van alle kinderen. Wetgeving en beleid moeten discriminatie in de toegang tot het reguliere onderwijs tegengaan. In kwaliteitsvol onderwijs hebben kinderen met een beperking of een label recht op extra ondersteuning. Inclusief onderwijs zet kinderen met een beperking of een label niet samen in een apart onderwijsstelsel. Kwaliteitsvol onderwijs impliceert zorg voor alle leerlingen, en ondersteuning, opleiding en vorming voor alle professionals. Daarvoor moeten gespecialiseerde en reguliere leerkrachten goed samenwerken.

Schoolcurricula moeten geëvalueerd worden op basis van hun zorg en ondersteuning voor alle kinderen. Toekomstige onderwijsmensen moeten opgeleid worden in de geest van inclusief onderwijs. In overleg met de ouders moet de school de zorg- en leerbehoeften van leerlingen in kaart brengen. Leerlingen die daar nood aan hebben, moeten kunnen rekenen op alternatieve ondersteuningssystemen. Een duidelijke definitie en afbakening van de verschillende types in het buitengewoon onderwijs dringt zich op.

2. Maak werk van het recht op redelijke aanpassingen

- Kinderen met een label moeten kunnen rekenen

op effectieve wettelijke bescherming tegen de weigering van redelijke aanpassingen. Als hun gelijkwaardigheid met andere kinderen in het gedrag komt, hebben ze recht op specifieke maatregelen. Dat is geen discriminatie. Waarom kinderen niet dezelfde bescherming geven als werknemers met een beperking? Kinderen met een label moeten kunnen terugvallen op een gelijkaardige bescherming: regelgeving die uitdrukkelijk bepaalt dat zij recht hebben op redelijke aanpassingen, die ondersteuning voorziet om die redelijke aanpassingen uit te voeren, en die plaats geeft aan een toezichts- en klachtenorgaan.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies, *Recht doen aan kinderen met een label*, 2011-2012/08, www.kinderrechtencommissariaat.be.

2.5.

Formele regels en informele afspraken

Minidecreet rechtspositie is niet genoeg

Elke school heeft een schoolreglement en een pedagogisch project. In het schoolreglement staan formele regels en afspraken zodat leerlingen weten wat de school van ze verwacht, wat zij van de school mogen verwachten en hoe het schoolleven georganiseerd is. In het schoolreglement zit altijd een orde-, tucht- en examenreglement. Daarnaast heeft elke school veel vrijheid om eigen regels vast te leggen, bijvoorbeeld over de omgang met elkaar, over kleren en kapsel. Naast die geschreven regels gelden er op school afspraken of gewoontes die minder tastbaar zijn.

Haar in de boter

Ik heb dreadlocks. Bij mijn inschrijving op school hebben mijn ouders en ik gevraagd of dat kon, en het was geen probleem. Na een week zei een leerkracht dat ik naar de directeur moest gaan. Die kwam terug op de afspraak: mijn haar moest eraf. We hebben voorgesteld om te wachten tot na de herfstvakantie, maar uiteindelijk wou ik mijn

haar niet laten knippen. Plots begon de school over gedragsproblemen en was ik een rebel. Ik ben dan maar vrijwillig van school veranderd.

Drugscontrole

Mijn school organiseert een reis naar Marokko. De directrice heeft van mij en drie klasgenoten een urinetest geëist, omdat we zagezegd verdacht zijn. De directrice geeft toe dat ze zich baseert op 'van horen zeggen' en dat er geen aanwijzingen zijn dat ik drugs gebruik. Ik ga natuurlijk graag mee op de studiereis. Daarom heb ik ingestemd met de drugstest. Eerst ging ik ervan uit dat de school alleen wou testen op cannabis, maar nu wil de school ook testen op xtc-gebruik. Ik heb al op verschillende plaatsen navraag gedaan en overal zeggen ze me dat dat absoluut niet kan. Dat het onwettig is. Maar de school laat verstaan dat we niet mee mogen naar Marokko als we de test weigeren of als hij positief is. Kan dat allemaal zomaar?

”

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over de formele regels en over de informele afspraken. Wat dikwijls terugkomt, zijn meldingen over kapsel, kleren, regels en afspraken tijdens pauzes, controle van boekentassen en lockers, en gsm-gebruik.

Jongeren vragen niet meteen een klachtenonderzoek. Meestal willen ze vooral weten of de geldende regels wel 'wettelijk' zijn en of hun rechten niet geschonden worden. Het schoolreglement is soms vaag over afspraken en regels. Daardoor zijn die vatbaar voor interpretatie. Dat kan goed zijn omdat de school daardoor rekening kan houden met omstandigheden. Maar de meldingen laten ook een keerzijde zien: bij discussies over de leefregels hebben kinderen en jongeren sterk het gevoel dat de school altijd het laatste woord heeft. De onduidelijkheid zorgt voor willekeur bij sancties als een leerling zich niet aan de regels of afspraken houdt. Leerlingen vinden dat oneerlijk.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat scholen hun schoolreglement opstellen in overleg met de leerlingen. Leerlingen laten meepraten verhoogt het draagvlak van het schoolreglement.

Minidecreet rechtspositie?

Al verschillende jaren signaleert het Kinderrechtencommissariaat dat de rechtspositie van de jongeren in het onderwijs uitgeschreven moet worden. Onderwijsminister Pascal Smet kondigde in zijn beleidsbrief een formeel besluitvormingsproces aan voor een minidecreet over de rechtspositie van de leerling in het basis- en secundair onderwijs.

- Beleidsbrief Onderwijs Beleidsprioriteiten 2011-2012 ingediend door de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, *Parl.St.* VI.Parl. 2011-2012, 1317.

Het decreet 'rechtspositie van leerlingen' moet een volwaardig decreet worden

Het decreet over de rechtspositie van leerlingen mag geen minidecreet zijn, waar slechts enkele rechten aan bod komen. Het moet gaan over alle rechten van leerlingen en ouders. Recht op informatie en inspraak bijvoorbeeld, en recht op redelijke aanpassingen. Leerlingen moeten betrokken worden bij alle beslissingen die hun onderwijskansen bepalen. Ze moeten een beslissing in vraag kunnen stellen, weten bij wie ze daarvoor terecht kunnen en bij wie ze steun vinden. Het decreet moet hun recht op participatie garanderen bij de uittekening, totstandkoming, uitvoering en evaluatie van hun leerproces. Als een school niet ingaat op de inbreng van een leerling of ouder, moet ze dat schriftelijk motiveren. Ouders en leerlingen moeten kunnen rekenen op duidelijke, toereikende en begrijpelijke informatie, en moeten inzage krijgen in alle informatie die de school over hen verzamelt.

Het alles omvattende decreet over de rechtspositie van minderjarigen in de integrale jeugdhulp, waaronder ook de CLB's vallen, kan als voorbeeld dienen.

Spijbelactieplan: erg vaag

In april 2012 werd het 'Actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag' publiek gemaakt en besproken in de commissie Onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat schreef een advies.

Spijbelen als vorm van grensoverschrijdend gedrag?

Het plan dat nu voorligt, bouwt verder op het spijbelactieplan van 2006. Tegelijk stelt het opmerkelijke nieuwe initiatieven voor. Lovenswaardig is de uitdrukkelijke aandacht voor het recht op leren in de gemeenschapsinstellingen: een duidelijk engagement voor groepen kwetsbare jongeren. Ook kijken we uit naar de intenties om een positief en participatief schoolklimaat uit te tekenen en te stimuleren.

Anderzijds hebben we ook kritische bedenkingen:

- Het nieuwe plan noemt spijbelen onterecht een vorm van antisociaal of grensoverschrijdend gedrag, naast andere vormen zoals geweld, diefstal, druggebruik of pestgedrag. Spijbelers schenden wel formele regels, maar doen dat natuurlijk niet altijd om psychische, lichamelijke of materiële schade toe te brengen. Ons dossier 'Geweld, gemeld en geteld' toont dat geweld op school bijzondere beleidsaandacht verdient. Dat vraagt een sectoroverschrijdende aanpak waarin onderwijs, welzijn en stedelijke ontwikkeling de handen in elkaar slaan.
- Het plan maakt geen onderscheid naargelang de ernst van het spijbelgedrag. Toch is voor specifieke vormen van spijbelen en schoolverzuim een specifieke aanpak nodig. We hebben dan ook vragen bij enkele sancties: de praktijk leert dat die hun doel voorbijschieten en vooral de meest kwetsbare leerlingen treffen. Een extra bedreiging voor het recht op onderwijs van de getroffen leerlingen.
- Het plan laat geen ruimte voor de stem van de minderjarigen. Belevingsonderzoek van spijbelers kan nieuwe inzichten opleveren over de motieven van hun gedrag.
- We staan achter de idee van een betere registratie, maar vragen wel om omzichtig om te springen met de verzamelde gegevens. En dat er duidelijke afspraken komen over wie ze kan inkijken.

- Tot slot vragen we extra aandacht voor bijzondere doelgroepen in het actieplan. Die doelgroepen en hun leefsituatie overstijgen de maatregelen die het plan voorstelt.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Spijbelen als vorm van grensoverschrijdend gedrag?*, 18 april 2012, Advies 2011-2012/07, www.kinderrechtencommissariaat.be.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht al in 2005 en 2006 advies uit over spijbelen en het gevoerde Vlaamse spijbelbeleid. Enkele bezorgdheden van toen blijven actueel.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Hoorzitting Spijbelen en schoolverzuim*, 28 april 2005, Advies 2004-2005/4, www.kinderrechtencommissariaat.be.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Aanpak van spijbelen in het licht van het recht op onderwijs*, 27 maart 2006, Advies 2005-2006/09, www.kinderrechtencommissariaat.be.

2.6. Verdiende sancties?

Het schoolleven wordt bepaald door leerlingen, leerkrachten, directies en het algemeen schoolbeleid. Dikwijls loopt dat vlot, maar soms kan een leerling de rust op school verstoren of de samenwerking verhinderen. Daarvoor kan de school een sanctie opleggen: een straf, een ordemaatregel, of een tuchtmaatregel zoals tijdelijke schorsing of zelfs definitieve uitsluiting.

Inbeslagname van persoonlijke bezittingen

Veel meldingen gaan over scholen die persoonlijke spullen in beslag nemen. Meestal gsm's of mp3-spelers. Als een leerling de regels rond gsm-gebruik niet naleeft, mag de school een gsm afnemen. De meeste leerlingen en ouders hebben daar ook begrip voor. Problemen ontstaan pas als de school de gsm niet teruggeeft op het einde van de schooldag.

“

Beslag op gsm

Een moeder meldt dat de school de gsm van haar 16-jarige dochter meer dan een week in beslag nam. Toen ze naar de directie stapte om de gsm terug te vragen, kreeg ze die niet terug. De moeder heeft een klacht ingediend bij de politie en vraagt het Kinderrechtencommissariaat hoe ver een school mag gaan.

”

De school mag bezittingen afnemen als ze de orde verstoren, maar is niet bevoegd om persoonlijke bezittingen langer in beslag te nemen dan noodzakelijk is. Zelfs niet als het schoolreglement die sanctie toch voorziet. Dat betekent dat de school een gsm of een mp3-speler maar kan bijhouden tot het einde van de les of het einde van de schooldag. Inbeslagname van persoonlijke eigendommen voor een langere tijd is een bevoegdheid van de politie en van de rechter. Veel scholen lijken dat nog altijd niet te weten. Andere scholen weten het dan weer wel en proberen het te omzeilen door bijvoorbeeld alleen maar de simkaart of de batterij af te pakken. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt zich af waarom scholen niet voor andere ordemaatregelen kiezen.

Ordemaatregelen, schorsen en uitsluiten

“

In de klappen delen

Ik word al een hele tijd gepest door twee andere meisjes uit mijn klas. Een paar weken geleden hebben ze me in elkaar geslagen. Ze zijn nu geschorst. Ik heb het er met een vriendin over gehad op Facebook. Dat bericht wordt nu gebruikt om mij ook te straffen. Ik word nu ook geschorst tot het einde van het schooljaar. De school vergeet dat ik gepest en geslagen werd en dat ik online gereageerd heb uit frustratie. Toch word ik minstens even zwaar gestraft als die twee meisjes die mij dat aangedaan hebben.

”

Bij meldingen over straffen gaat het vooral om:

- Het gevoel oneerlijk behandeld te zijn;
- De inhoud van de straf zoals karweitjes uitvoeren;

- Het niet-proportioneel zijn van de sanctie;
- Vragen over de wettelijkheid van de sanctie.

Per maatregel duiken er ook specifieke moeilijkheden of problemen op.

Een school heeft de vrijheid om **ordemaatregelen** te nemen. Meestal leveren die weinig problemen op. Als dat wel zo is, hebben ouders en leerlingen weinig of geen rechtsgronden om op te treden tegen incorrecte bejegening van een leerling door een leerkracht of schooldirectie. Er is weinig wettelijk houvast rond de inhoud en de toepassing van de ordemaatregelen. Het Kinderrechtencommissariaat respecteert de autonomie en de vrijheid van scholen om ordemaatregelen te nemen. Maar het klaagt wel aan dat er geen enkele vorm van verdediging mogelijk is als die maatregelen in strijd zijn met de menselijke waardigheid van het kind.

Bij ernstige problemen kan een school een leerling **tijdelijk schorsen**. Een basisschool is verplicht om dan opvang te voorzien. Een secundaire school niet. Het Kinderrechtencommissariaat stelt nog altijd vast dat er in de praktijk schorsingen lopen van enkele dagen tot weken. Leerlingen blijven bij een schorsing wel ingeschreven zodat hun recht op onderwijs volgens de letter van de wet gewaarborgd blijft. Maar ze zitten soms erg lang thuis, vaak zonder extra taken of opvolging waardoor hun recht op onderwijs volgens de geest van de wet toch wel in het gedrang komt. Er bestaat geen enkele procedure die de scholen moeten volgen en er is geen beperking in tijd. De minderjarige heeft dus geen enkele rechtsbescherming. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat sommige scholen beperkt communiceren over deze maatregel. Ouders vallen soms uit de lucht als ze telefoon krijgen met de boodschap dat hun kind geschorst wordt. Sommige ouders krijgen daar zelfs geen enkel bericht over.

De meest ingrijpende sanctie in een tuchtprocedure is de **definitieve uitsluiting**. Voor die maatregel moet de school een strikte procedure volgen: de leerling en de ouders krijgen inzage in het tuchtdossier en hebben het recht om gehoord te worden. Een definitieve verwijdering kan pas na advies van de klassenraad en de beslissing moet schriftelijk gemotiveerd en meegedeeld worden. Het Kinderrechtencommissariaat stelt ook dit jaar weer vast dat er scholen zijn die de

procedure niet correct volgen. Ouders en leerlingen weten dat vaak niet of pas te laat, waardoor ze geen beroep meer kunnen aantekenen bij de beroepscommissie.

Gedrags- en begeleidingscontracten

Contractbreuk

Mijn 13-jarige zoon heeft ADHD. Hij kan zich moeilijk beheersen en heeft nogal een grote mond. Daardoor kreeg hij in het begin van het schooljaar geregeld strafstudie. Dat de school kort op de bal speelde, vond ik wel goed. In januari kreeg hij dan een gedragscontract. Als mijn zoon zich daar niet aan houdt, kan hij niet op school blijven. Als ouders hebben we veel inspanningen geleverd om het jaar zo goed mogelijk te laten verlopen. We hebben extra specialisten geraadpleegd omdat Rilatine na al die jaren geen effect meer bleek te hebben. Mijn zoon is overgestapt op zwaardere en duurdere medicatie en we hebben de school ook laten weten dat het wel even kon duren voor dat effect zou hebben. Vanaf half april ging het beter met onze zoon. Er stonden nog maar zelden nota's in zijn agenda en hij kreeg geen strafstudie meer. Tot we vorige week zijn rapport gingen halen. Hij had een A-attest, maar op het rapport stond dat hij niet meer welkom is omdat hij het gedragscontract niet opgevolgd had. Definitief uitgesloten. Dat was een slag in ons gezicht. Onze inspanningen zijn een maat voor niets geweest. Er is ook nooit een evaluatiegesprek van het gedragscontract geweest. Niet met mij, niet met onze zoon. Ik zag op het rapport dat ik in beroep kan gaan tegen de beslissing van de delibererende klassenraad. Kunnen jullie mij advies geven?

Onder druk gezet

Begin mei hadden we schriftelijk ons ongenoegen geuit over een strafstudie voor onze zoon. Er volgde een gesprek met de directie. Groot was onze verrassing toen die ons een gedragscontract wou laten ondertekenen. We hebben dat geweigerd en onze bezwaren laten weten. Er volgden geen opmerkingen meer en mijn zoon haalde een A-attest. Maar nu heeft de school ons nog een brief gestuurd dat zijn inschrijving voor volgend schooljaar maar rond is als we het ge-

dragscontract tekenen. Wij begrijpen niet dat de school aan de vooravond van de grote vakantie al zo'n druk gaat uitoefenen op een leerling.

Als een school concludeert dat een leerling gedrag stelt dat ze niet kan tolereren, kan ze een gedragscontract opstellen. Soms noemen scholen dat een begeleidingscontract, of een gedrags- en begeleidingscontract. Ondanks het verschillende woordgebruik komt het erop neer dat de school er via het contract naar streeft het gedrag van de leerling te beïnvloeden en te verbeteren. Vooral secundaire scholen passen het contract toe. Basisscholen werken eerder met beloningssystemen om gedrag te beïnvloeden.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat jongeren doorgaans positief staan tegenover het principe. Ze zien het vaak als een 'laatste kans'. Maar uit de meldingen komt ook naar voren dat bij de uitwerking van het gedragscontract problemen kunnen opduiken. Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat de school de contracten vaak eenzijdig opstelt en oplegt. De doelstelling is niet altijd even duidelijk. Ook de inhoud van de afspraken heeft niet altijd te maken met het gedrag of blijven erg vaag. Zoals in de voorbeelden hierboven staan er dingen in als 'ik gedraag me niet arrogant' of 'voert opgelegde taken uit'.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk de gedragscontracten samen met de leerling op te stellen. Het contract moet zo zuiver mogelijk het doel omschrijven, en de acties om het doel te bereiken. Het is ook belangrijk evaluatiemomenten te voorzien, of sleutelmomenten om de afspraken eventueel te verfijnen. Vandaag stellen we vast dat sommige scholen niet eens de moeite doen om het gedrag te evalueren, ondanks een duidelijke vermelding op het gedragscontract.

Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat scholen de gedragscontracten inroepen als laatste stap vóór een uitsluiting. Leerlingen klagen dat het contract soms ook in hun nadeel speelt. Elk gedrag, elke mogelijke misstap wordt uitvergroot en onmiddellijk aangegrepen als verantwoording om de leerling uit te sluiten. Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat er geen afbreuk gedaan mag worden aan het

principe van een gedragscontract. Het is geen dreigmiddel maar een kans om te werken aan gedragsbeïnvloeding. Het is een manier om appel te doen op de leerling zelf, zijn verantwoordelijkheid en die van de school.

2.7. Inrichtende macht en scholengroepen responsabiliseren

Als een school beslist om een B- of C-attest te geven of als ze een leerling definitief uitsluit, moet ze die beslissing motiveren. Het is mogelijk om tegen die beslissingen in beroep te gaan.

Ouders en leerlingen weten dat soms niet of pas te laat, waardoor ze niet meer terecht kunnen bij de beroepscommissie. Scholen merken op dat die procedures in het schoolreglement staan. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het normaal dat ouders die informatie uitdrukkelijk meekrijgen.

“

Ongehoord?

Wij stuurden een klacht naar de algemeen directeur van de scholengroep. De school weigerde het pestgedrag te erkennen waar onze dochter het slachtoffer van is. We zijn niet tevreden met het antwoord van de algemeen directeur en daarom dienen wij een klacht in bij het Kinderrechtencommissariaat. De algemeen directeur nam niet eens de moeite om met ons contact op te nemen en ons uit te nodigen voor een gesprek. Daaruit leiden wij af dat hij het niet de moeite waard vindt om onze kant van het verhaal te horen. Wij hebben wel van onze huisarts en de psycholoog gehoord dat hij verschillende medewerkers achter onze rug contact heeft laten opnemen met hen. Verder constateren we dat de algemeen directeur niets zegt over het niet erkennen van de pestproblemen, alsof het hem compleet onverschillig laat dat een kind uit angst niet meer naar school durft te gaan.

”

Dergelijke klachten krijgt het Kinderrechtencommissariaat vaak. De beroepscommissie kan alleen maar oordelen of de klassenraad opnieuw moet samenkomen of dat de beslissing gerecht-

vaardigd is. Leerlingen en ouders hebben weinig vertrouwen in die beroepscommissie omdat die onder de eigen schoolstructuur valt. Als de conclusie is dat de klassenraad opnieuw moet samenkomen, wordt de leerling duidelijk gemaakt dat dat weinig zin heeft omdat klassenraden toch niet terugkomen op hun eigen beslissingen. Dat tornt nog meer aan het geloof van de leerling dat het om een eerlijke procedure gaat.

Interne beroepscommissies moeten hun beslissingen ook motiveren. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat veel leerlingen weinig of geen gemotiveerde toelichting krijgen. Beroepscommissies antwoorden soms letterlijk: “We hebben uw verhaal/klacht geverifieerd bij de directie.” Dat moet volgens het Kinderrechtencommissariaat duidelijker. Conclusies van interne beroepscommissies moeten serieus onderbouwd zijn.

De inrichtende macht of de scholengroepen krijgen ook meldingen van ouders en jongeren over schoolbeleid in de ruime betekenis. Het Kinderrechtencommissariaat stelt ook daar vaak een gebrek aan duidelijkheid en transparantie vast. Er vloeit vaak weinig informatie terug naar de melder. Worden die meldingen ergens gesignaleerd? Werkt de inrichtende macht of de scholengroep dat structureel uit voor de school? Wordt het probleem verder opgevolgd?

Het Kinderrechtencommissariaat meent dat er voor de interne klachtenprocedures nog ruimte is voor verbetering. Inrichtende machten en scholengroepen kunnen en moeten meer doen om de rechten van ouders en leerlingen te waarborgen en te doen spreken.

Daarnaast vraagt het Kinderrechtencommissariaat nog steeds de oprichting van regionale ombudsdiensten waar leerlingen kunnen klagen over genomen straffen op school of schendingen van de privacy.

2.8.

Wat als de beschermingsmuur rond de school valt?

Politieverhoor

Een directeur meldt dat de gerechtelijke politie laat weten dat ze de volgende dag een kleuter op school komen ondervragen. Verder kreeg de school geen informatie. De school zit met vragen. Moet de school op die vraag ingaan? Is de school verplicht de politie binnen te laten op school? Wie waarschuwt het best de ouders?

Verwaarloosde kinderen

Een directeur meldt dat leerkrachten en ouders hem serieuze verwaarlozing signaleerden van twee kinderen van zijn school. Hij nam contact op met de jeugdbrigade. Daar kenden ze de situatie al. De kinderen zijn nu verhuisd en gaan naar een andere school. De directeur bracht de nieuwe school op de hoogte. Ook vroeg hij de jeugdbrigade om hun collega's op de hoogte te brengen. De directeur vraagt zich af of hij genoeg gedaan heeft in het belang van de kinderen. Of zijn er nog mogelijkheden?

Binnen de schoolmuren zijn er heel wat uitdagingen. De school wil goed onderwijs aanbieden, en dus de leerlingen zowel kennis, vaardigheden als attitudes eigen laten maken. Ook moet er een degelijk schoolbeleid zijn en moet de directie een team van leerkrachten managen. Buiten al die schoolgebonden uitdagingen, krijgen scholen meer en meer te maken met invloeden van buitenaf. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt daarover meldingen van schooldirecties, leerkrachten en CLB-medewerkers. Ze vragen vooral advies en informatie om te kunnen handelen vanuit het belang van hun leerlingen. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat positief. Het ondersteunt de school en helpt ze verder op weg.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat de school een veilige plek moet zijn en blijven voor kinderen en jongeren. Scheidingsconflicten worden het best zo ver mogelijk buiten de school gehouden. De vraag is of de school wel een

geschikte plek is voor bijvoorbeeld deurwaarders om kinderen te komen ophalen. Dat kan volgens het Kinderrechtencommissariaat alleen in heel uitzonderlijke gevallen.

Hetzelfde geldt voor politieoptreden op school. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat het voor politiediensten soms gemakkelijk is als ze weten dat de leerling op school zit. Op zich kan een kind verhoord worden op school. Maar ook daar vraagt het Kinderrechtencommissariaat de nodige omzichtigheid en hoopt het dat die verhoren eerder uitzondering blijven dan regel.

De meldingen laten zien dat scholen nood hebben aan juridische ondersteuning om correct om te gaan met de invloeden van buitenaf. Duidelijke afspraken over wat kan en niet kan, duidelijke overeenkomsten met bijvoorbeeld de zonechef van de plaatselijke politie kunnen heel wat frustraties en problemen voorkomen. Het biedt ook meer rechtsbescherming voor de leerling als de school weet wat wel of niet kan.

2.9.

Co-schoolschap definitief van de baan

Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden dat de minister van Onderwijs paal en perk stelde aan het 'co-schoolschap'. Sinds september 2012 kunnen kinderen niet meer om de andere week van school wisselen als ze na een scheiding afwisselend bij hun ouders in twee huizen wonen. Het ligt nu decretaal vast dat een schoolbestuur de inschrijving weigert van een leerling die in de loop van hetzelfde schooljaar van school verandert, als die inschrijving tot doel heeft of er in de feiten toe leidt dat de betrokken leerling in dat schooljaar afwisselend naar verschillende scholen gaat. Sinds de aanpassing kreeg de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat hierover geen meldingen meer. Doordat het Kinderrechtencommissariaat twee jaar geleden aan de alarmbel trok rond co-schoolschap leidde dat tot een constructieve oplossing.

- Decreet van 25 november 2011 betreffende het inschrijvingsrecht, BS 23 februari 2012.
- Decreet van 25 februari 1997 op het basisonderwijs, nieuw artikel 37 octies.

3. Rechten op en in vrije tijd

Sporten, tv-kijken, buiten spelen, gamen, muziek spelen, chatten, uitgaan, bioscoop bezoeken, fitten, rondhangen, werken, shoppen, relaties hebben, reizen, optredens bijwonen, naar de jeugdbeweging gaan, tentoonstelling bezoeken: de lijst van wat kinderen en jongeren buiten schooltijd doen is eindeloos en even gevarieerd als de vrijetijdsbesteding van volwassenen. Maar doordat ze minderjarig zijn, hebben kinderen en jongeren specifieke problemen met hun vrije tijd.

3.1. Sport

De meeste meldingen over georganiseerde vrijetijdsactiviteiten gaan over sportclubs. We krijgen klachten over bejegening door een trainer, de contractuele verbintenis met de club en uitsluiting uit de club.

“

Trainer veel te hard

Ik ben 10 jaar en doe aan ritmische gymnastiek. Ik vind dat mijn trainer veel te hard voor me is. Ook als ik begin te wenen, blijft hij roepen dat ik verder moet doen, terwijl alle andere kinderen erop staan te kijken. Kunnen jullie me raad geven?

”

Bij sportclubs gaan klachten vaak over de relatie van kinderen en jongeren met hun trainer. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert dan het probleem aan te kaarten en uit te praten met de trainer of de club. Problemen aankaarten bij de club is voor minderjarigen en ouders niet gemakkelijk. Als de club het gedrag van de trainer minimaliseert of de klachten niet gelooft, kloppen kinderen, jongeren en ouders aan bij het Kinderrechtencommissariaat. Ook stellen we vast dat melders niet altijd een tussenkomst willen omdat ze bang zijn dat de situatie dan verergert of dat het kind dan uitgesloten wordt uit de club. Daardoor blijft de situatie aanhouden en dreigen ook andere kinderen het slachtoffer te worden.

“

Zwimmers aan de kant

Mijn drie kinderen werden op staande voet uit de zwemclub gezet na een vertrouwensbreuk tussen de ouders en de club. Ik vind het niet kun-

nen dat mijn kinderen gesanctioneerd worden voor een conflict tussen volwassenen. We hebben al verschillende instanties aangeschreven, maar de club blijft bij haar standpunt. We willen graag een herziening van de beslissing. Kan het Kinderrechtencommissariaat daarin bemiddelen?

”

Naast de minderjarige als lid van de sportvereniging, zijn er ook nog de ouders als wettelijke vertegenwoordiger van hun kind. We zien bij klachten vaak dat het conflict eerder een discussie is tussen de ouders en de sportclub. Als het conflict escaleert, komen er maatregelen tegen de minderjarige. Die disputen leiden vaak tot principeskwesties, waarin het belang van het kind uit het oog verloren wordt.

“

Transfer geweigerd

Onze achtjarige zoon krijgt de kans om in een betere club te gaan voetballen. We hebben zijn transfer aangevraagd bij de voetbalbond. Omdat de aanvraag buiten de transferperiode gebeurde, kon de transfer pas doorgaan als de club akkoord gaat. Maar de club weigert. Is dat geen schending van het recht van kinderen om zelf te kiezen in welke ploeg ze spelen? Bovendien had de club ons niet op tijd geïnformeerd over de transferperiodes.

”

De contractuele verbintenis van minderjarigen met een sportclub roept bij melders vragen op. Om lid te worden, moet de minderjarige een overeenkomst afsluiten met de sportvereniging. Zijn wettige vertegenwoordiger – meestal de ouders – moet dat contract mee ondertekenen. De overeenkomst regelt de modaliteiten om te kunnen overstappen naar een andere club. Zeker als het om jonge kinderen gaat, hebben melders ethische vragen rond die contractuele verbintenis en het gedwongen karakter ervan. Minderjarigen en ouders vinden soms dat het recht om zelf te kiezen waar en hoe ze hun vrije tijd doorbrengen botst met de reglementen van de sportfederatie of de sportbond. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de sportverenigingen om in discussies over transfers het belang van het kind voorop te stellen.

In onze onderzoeken stellen we vaak vast dat sportclubs te weinig investeren in informatie

op maat van kinderen en jongeren. Vaak verwijzen ze naar de sportfederatie of de sportbond die de verantwoordelijkheid zou dragen. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het de verantwoordelijkheid van elke sportclub om duidelijke informatie te geven aan jonge sporters.

Het valt het Kinderrechtencommissariaat op dat clubs of sportfederaties niet altijd een uitgewerkte interne klachtenprocedure hebben. Dat leidt vooral tot klachten bij schorsing of uitsluiting van minderjarigen. Gevolg is dat clubs willekeurig kunnen omspringen met regels en dat er geen objectieve criteria zijn om de klacht aan te toetsen. Ook de motivering van de beslissing laat soms te wensen over. In onderzoeken stellen we soms vast dat clubs geen huishoudelijk reglement hebben, waardoor ze rechtstreeks raken aan de rechtszekerheid van hun minderjarige leden.

Als een klacht voor de sportfederatie ontvankelijk is, voert zij een eigen onderzoek. Ze richt zich dan meestal alleen tot de club. De minderjarigen en hun ouders zijn niet altijd betrokken partij. Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van interne klachtenprocedures waarin minderjarigen en hun ouders altijd gehoord worden. Dan hebben minderjarigen niet alleen recht op verdediging en hoger beroep, maar worden ze ook actief bij de zaak betrokken zodat ze voor hun rechten kunnen opkomen.

“

Panathlonmarketing?

In haar laatste nieuwsbrief meldt de sportclub van onze zonen Gert en William dat ze de Panathlonverklaring ondertekende. Amper twee dagen later zet ze Gert en William op staande voet uit de club. Kan een sportclub geschrapt worden van de lijst met clubs die de Panathlonverklaring ondertekend hebben?

”

In de jeugdsport bestaat er een ethische code, de Panathlonverklaring. Die vraagt aandacht voor de bescherming van kinderen en jongeren. Al heel wat sportclubs streven ernaar om de code te integreren in hun werking. Maar blijvende aandacht en inspanningen zijn nodig. We stellen vast dat minderjarigen of ouders met een klacht over een sportclub vaak verwijzen naar de Panathlonverklaring. Minderjarigen en ouders vinden dat de

Panathlonverklaring vooral ingezet wordt voor communicatiedoeleinden, zonder dat er sprake is van echte integratie in de werking.

Onlangs werd in opdracht van Vlaams minister van Sport Philippe Muyters een wetenschappelijk onderzoek opgestart dat moet leiden tot aanbevelingen voor een ondersteunings- en sanctiebeleid. Het Kinderrechtencommissariaat zal dat onderzoek van nabij opvolgen. Daarnaast heeft het Kinderrechtencommissariaat blijvend aandacht voor de manier waarop sportclubs de Panathlonverklaring omzetten in praktijk.

3.2.

Taalgebruik terwijl je speelt

“

Taalspel in gemeentelijke speelpleinwerking en kinderopvang

De gemeenteraad van Zaventem keurde voor zijn gemeentelijke speelpleinwerking en voor zijn kinderopvangdienst een nieuw reglement goed. Daarin staat artikel 7: “De gemeente Zaventem is een Vlaamse gemeente. Op het speelplein wordt enkel Nederlands gesproken, zowel door de animatoren, ouders als door de kinderen.” Is die bepaling niet strijdig met het kinderrechtenverdrag?

”

Volgens artikel 30 van het kinderrechtenverdrag hebben kinderen het recht om in hun onderlinge contacten en in de contacten met hun ouders de eigen thuistaal te gebruiken. Omdat in artikel 30 sprake is van *minderheden*, is niet helemaal duidelijk wat de interpretatiemarge is. Een blik op hoe verschillende landen het Europese Kaderverdrag Nationale Minderheden invullen laat in elk geval erg verschillende visies zien.

► <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeDeclarations.asp?NT=157&CM=8&DF=11/15/2006&CL=ENG&VL=1>

De Taalwetwijzer, een initiatief van de Vlaamse overheid, leert dat artikel 30 van de Belgische Grondwet particulieren in hun onderlinge contacten en in hun contacten met het publiek absolute taalvrijheid toekent. De restricties die

de Belgische Taalwet Bestuurszaken en een aansluitend Vlaams decreet opleggen, slaan alleen op de communicatie tussen burgers en openbare diensten. De eenvoudige formulering van de twee artikels 7 in de reglementen van de gemeente voor de speelpleinwerking en de kinderopvang lijkt dus te breed te zijn. Ze legt namelijk ook het taalgebruik aan banden tussen kinderen onderling, tussen ouders onderling en tussen ouders en kinderen. Daarmee lijkt de gemeenteraad zijn bevoegdheden als lokale overheid te overschrijden. Wat de raad doet, is door de Belgische Grondwet uitdrukkelijk verboden. Dat artikel 7 in het gemeentelijk reglement onder de hoofding 'Toelatingsvoorwaarden' staat, roept ook vragen op. Het suggereert dat niet-Nederlandskundige kinderen uitgesloten kunnen worden. Dat gaat in tegen het non-discriminatiebeginsel in artikel 11 van de Belgische Grondwet. Op 22 april 2008 vernietigde Vlaams minister Marino Keulen precies daarom een artikel in het gemeentelijk speelpleinreglement van Liedekerke, dat de hoofdmonitor het recht gaf kinderen te weigeren omdat ze geen Nederlands spreken of begrijpen.

Het Kinderrechtencommissariaat suggereert Vlaamse gemeenteraden

om in hun reglementen voor diensten als speelpleinwerking en kinderopvang eventuele beperkingen voor taalgebruik zo te formuleren dat het verplichte gebruik van het Nederlands alleen opgelegd wordt voor de contacten tussen animatoren en kinderen en tussen animatoren en ouders. Een mogelijke formulering zou kunnen zijn: *"Op het speelplein [of in de kinderopvang] spreken de animatoren alleen maar Nederlands, zowel met de ouders als met de kinderen."*

Het Kinderrechtencommissariaat beveelt verder aan dat gemeenten erover waken dat gemeentelijke initiatieven als speelpleinwerking en kinderopvang toegankelijk en uitnodigend zijn voor niet-Nederlandstalige kinderen en dat er vooral voor allochtone kinderen integratiebevorderende maatregelen in het communicatiebeleid komen.

3.3.

Tegengas voor GAS bij minderjarigen

Volle gas vooruit

Wat vorig jaar nog in de lucht hing, staat nu in het regeerakkoord van de federale regering en in een wetsontwerp van minister Milquet. Beide bepalen uitdrukkelijk dat de minimumleeftijd waarop gemeentelijke administratieve sancties (GAS) opgelegd kunnen worden, nog lager wordt. Ruimer bepaalt het regeerakkoord dat er een wettelijk kader moet komen om de bevoegdheden van de gemeentelijke overheden te versterken in de strijd tegen onlusten en overlast door individueel gedrag in de publieke ruimte.

- Gemeentelijke administratieve sancties voor minderjarigen? Door dit systeem van gemeentelijke administratieve sancties krijgt de gemeente de bevoegdheid om 'kleine' criminaliteit en overlastfenomenen aan te pakken. Korter bij de mensen, en dus in staat om directer in te spelen op heersende noden. Gemeenteambtenaren kunnen vaststellingen doen van gedragingen die zij als storend ervaren. De vaststellingen komen terecht bij de sanctionerend ambtenaar die een boete kan opleggen als de feiten in het gemeentelijk politiereglement gesanctioneerd worden met een 'administratieve sanctie'. Wildplassen kan zo'n feit zijn. Daarnaast is er een lijst van inbreuken die al strafbaar zijn door het klassieke straf- en jeugdrecht, maar waar de gemeenten toch nog de mogelijkheid krijgen om een administratieve sanctie te voorzien in het politiereglement. Nachtlawaai is een voorbeeld. De gemeente kan dan een administratieve boete opleggen als het openbaar ministerie laat weten dat het de feiten zelf niet gaat vervolgen. Voor minderjarigen zijn er extra garanties, zoals een boete die maximum de helft van die voor volwassenen bedraagt, verplichte bijstand door een advocaat, verplichte bemiddelingsprocedure vooraf, kosteloos hoger beroep bij de jeugdrechtbank, en betrokkenheid van ouders bij de procedure.

Tijd voor tegengas

Het voorstel om de minimumleeftijd voor GAS nog te verlagen, zorgt voor een brede maatschappelijke discussie. Ook als Kinderrechtencommissariaat leverden we in de discussie een belangrijke bijdrage. Alleen, of samen met belangrijke partners zoals de Kinderrechtencoalitie, Gezinsbond, Vlaamse Jeugdraad en Vlaamse Vereniging voor Jeugdconsulenten. We publiceerden standpunten en opiniestukken en schreven bijdragen voor boeken en tijdschriften.

- N. VAN CEULEBROECK (VVJ) & B. VANOBBBERGEN (Kinderrechtencommissaris), 'Jongeren als streekproduct. Over rondhangen in de publieke ruimte', *Orde van de dag* 2012/58, 57-66.
- M. ROM & B. VANOBBBERGEN (Kinderrechtencommissariaat), E. COENE (Gezinsbond) & N. VAN CEULEBROECK (VVJ), 'Een reus op lemen voeten: GAS voor minderjarigen', nog te verschijnen in een boek van Uit De Marge over maatschappelijke kwetsbaarheid, 2012.
- M. ROM & B. VANOBBBERGEN (Kinderrechtencommissariaat), 'Doe keer normaal', *Welwijs*, juni 2012, 6-9.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT & DELEGUE GENERAL DE LA COMMUNAUTE FRANÇAISE AUX DROITS DE L'ENFANT, *Opinie 'Tegengas'* van 23 januari 2012, www.kinderrechtencommissariaat.be.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT & DÉLÉGUÉ GÉNÉRAL DE LA COMMUNAUTÉ FRANÇAISE AUX DROITS DE L'ENFANT, *Standpunt van 18 juni 2012. Voorontwerp van wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties en de maatregelen van bestuurlijke politie en met het oog op de strijd tegen onwellevendheid en de versterking van de bevoegdheden van bestuurlijke politie van de gemeentelijke overheden*.
- B. VANOBBBERGEN, 'Opinie: GAS voor minderjarigen – een reus op lemen voeten', *De Nieuwe Wereld Morgen*, 5 oktober 2012.

De discussie over minderjarigen en de GAS hangt sterk samen met de plaats van minderjarigen in de publieke ruimte. Jongeren hebben het vandaag niet altijd gemakkelijk om hun plek in die ruimte te vrijwaren. Twee actuele kenmerken van de openbare ruimte spelen een belangrijke rol:

- De publieke ruimte is steeds minder een plek voor diversiteit en ontmoeting. Straten en pleinen worden grotendeels gereduceerd tot transitzones, ruimtes waar je alleen nog maar passeert.
- De publieke ruimte is steeds meer een gecommmercialiseerde ruimte, waar private organisaties de regels bepalen over wat gewenst en toegestaan is.

Die verschillende manieren van kijken naar gedragingen en belangen in het gebruik van openbare ruimte maken dat de aanwezigheid van jongeren vandaag bijna a priori bedreigend overkomt.

Zonale veiligheidsenquête: overlast naast zwerfvuil

Een verontruste burger klaagt over een vraag in de Veiligheidsmonitor. De Veiligheidsmonitor (in elk geval zeker nog die van 2008-2009 en daarna overgenomen door sommige gemeenten en steden in de vorm van 'lokale veiligheidsbevragingen') brengt onveiligheidsfenomenen en criminaliteitsgegevens in kaart met een vragenlijst die aan een steekproef van de bevolking bezorgd wordt. De vragenlijst stelt 'overlast van groepen jongeren' voor als een van de mogelijke risicofactoren, naast meer feitelijke indicatoren van overlast zoals 'geluidsoverlast', 'sluikstorten en zwerfvuil', 'vandalisme en graffiti'.

Het Kinderrechtencommissariaat kaartte dit al aan bij de federale politie.

Het gevaar bestaat bovendien dat we in de hele beweging voor de verdere versterking van de GAS de strijd tegen kansarmoede en sociale uitsluiting uit het oog verliezen. De GAS geven geen plaats aan de oorzaken die aan de basis liggen van 'storend' gedrag, laat staan dat ze die oorzaken oplossen. De focus ligt op de manifestatie van gedrag, eerder dan op de context waarin jongeren het gedrag stellen.

Juridische angels

Naast een bredere maatschappelijke bezorgdheid bij de discussie over minderjarigen en de GAS, beklemtonen wij ook altijd de juridische angels in het GAS-systeem voor minderjarigen.

Overlast: what's in a name?

Op de grond spuwen, op de leuning van een bank zitten, aan takken trekken, mensen laten schrikken: het lijstje van gedragingen die onder de gemeentelijke administratieve sancties vallen, kende de laatste maanden een ongebreidelde en bijzonder creatieve uitbreiding. Het begrip 'overlast' is een vlag die een erg brede lading kan dekken. Het 'gebruiksgemak' van zo'n ruim in te vullen bevoegdheid moet afgewogen worden tegen het fundamentele grondrecht van rechtszekerheid dat ook duidelijk in het kinderrechtenverdrag staat.

Overconcentratie van bevoegdheden zonder veel controle en toezicht

In het GAS-systeem valt op dat de gemeente een erg hoge concentratie aan bevoegdheden krijgt. Zo bepaalt de gemeente welke gedragingen ze wel of niet strafbaar stelt, stelt ze de inbreuken vast, organiseert ze bemiddeling. En als er dan een sanctie volgt, bepaalt de lokale overheid de strafmaat en voert ze zelf de sanctie uit. Dat is een overconcentratie van belangen en bevoegdheden in handen van de gemeente, die op zijn minst een schijn van belangenvermenging met zich mee brengt. Er is geen enkel rechtstreeks toezicht door een hogere overheid of gerechtelijke instantie.

Tegen GAS zoals het nu bestaat – maar wat dan wel?

We schuiven hier geen pasklaar alternatief of oplossing naar voren – voor zover dat al zou kunnen. Wel geven we graag enkele denkpistes mee die waardevol kunnen zijn in het debat. Want één ding is zeker: we willen samenlevingsproblemen ook niet ontkennen of onder de mat vegen.

Maximaal inzetten op het bestaande jeugdrechtsysteem

Een vraag die spontaan komt bovendrijven. Waarom versterken we het bestaande jeugdrechtsysteem niet gewoon, als dat nodig mocht blijken?

Eerder dan een parallel systeem op te zetten met minder garanties en daarin veel tijd en middelen te investeren. Want wat doen we als ook het GAS-systeem verstopt raakt (en dat is niet onwaarschijnlijk met de geplande uitbreiding van vaststellers en inbreuken)? Een derde circuit creëren?

'Publieke familiariteit' promoten

Uit onderzoek blijkt dat het zin heeft om regelmatig te praten met jongeren op straat. Toch laten veel omwonenden dat na. Soms uit angst voor geweld of represailles. Vaak omdat ze niet kunnen inschatten wat de reactie zal zijn. Dat hangt samen met wat Talja Blokland 'publieke familiariteit' noemt: de kennis die nodig is om in te schatten wat je van een ander kunt verwachten. Die publieke familiariteit kan tot stand komen door elkaar herhaaldelijk tegen te komen. Voorwaarde is dan wel dat de publieke ruimte daarop afgestemd is.

► Talja Blokland omschrijft de publieke familiariteit in: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), *Niet langer met de ruggen naar elkaar. Een advies over verbinden*, Advies 37, Den Haag, 2005, 61-62.

Bemiddeling uitbouwen

Een ernstige bemiddeling opzetten vraagt een investering in tijd, mensen en geld. En een inbedding in het GAS-systeem die ervoor zorgt dat je trouw kunt blijven aan de principes van bemiddeling: vertrouwelijkheid, neutraliteit en vrijwilligheid.

Verder onderzoeken

Er heerst constant verwarring tussen onveiligheid en 'het gevoel van onveiligheid'. Het buikgevoel lijkt de bovenhand te halen. Zo is er geen of nauwelijks onderzoek over de feiten en gedragingen die politiereglementen omschrijven als overlast, over goede praktijken om overlastfenomenen aan te pakken in buurten, over de ervaringen van burgers en de beleving van jongeren die in het GAS-circuit terecht kwamen, de kwaliteit van de rechtswaarborgen in het GAS-systeem en de

controle op het gebruik van GAS. Vooraleer dat systeem verder uit te bouwen en de leeftijd te verlagen, lijkt het aangewezen eerst die aspecten te onderzoeken.

3.4. Geweld in de vrije tijd

Over het algemeen gaat het goed met jeugdwerk en andere initiatieven die vakanties organiseren voor kinderen en jongeren. Zeker omdat die sectoren meer vrijwilligers en jobstudenten inschakelen dan beroepskrachten. Meestal zijn begeleiders, monitoren en leidinggevendenden zelf nog heel jong en niet per se pedagogisch geschoold. Toch wordt van die mensen verwacht dat ze competent zijn: ouders stellen hoge pedagogische eisen.

Als kinderen en jongeren in hun vrije tijd naar een sportclub, een vakantiekamp of de jeugdbeweging gaan, vallen ze onder het gezag van trainers, monitoren of begeleiders. Meestal loopt die relatie probleemloos, maar van elke gezagspositie kan er ook misbruik gemaakt worden: dan slaat gezag om in geweld of in seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Straf kamp?

De achtjarige Kurt ging dit jaar voor het eerst op vakantiekamp met een organisatie van de stad. Zijn moeder meldt dat een begeleider haar zoon op kamp op de grond geduwd had en opgesloten in de slaapzaal. Via andere ouders kwam ze te weten dat er weinig of geen toezicht was door de begeleiders. Ook de kookploeg zou onderbehand geweest zijn waardoor de kinderen te weinig of te laat aten. De moeder wil dat aankaarten en vraagt het Kinderrechtencommissariaat om advies.

Begeleiders van vakantie-initiatieven en de leiding van de jeugdbeweging zijn meestal geen beroepskrachten. Klachtenonderzoek richt zich vaak tot de organisator van de initiatieven of het verbond van de jeugdbeweging. Omdat zij veel verantwoordelijkheid dragen voor wat hun ‘niet-professionele beroepskrachten’ doen, voor hun deskundigheid en beroepsethiek. Daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat een zekere kwa-

liteitsgarantie door de begeleiders ondersteuning en vorming aan te bieden.

3.5. Seksualiteit

Vorig jaar stelden we het dossier ‘Jongeren en seksualiteit’ voor. Daarin geven we aan dat de huidige wetgeving te eenzijdig gericht is op minderjarigen beschermen. Tot 16 jaar is seks strafbaar. Die regel is bedoeld om jongeren te beschermen tegen misbruik van volwassenen. Maar doordat de wet jongeren en seksualiteit eenzijdig problematiseert, is ze ook een sta-in-de-weg voor een positief beleid. Het huidige wettelijk kader is bovendien een juridisch doolhof en een bron van onduidelijkheid en onzekerheid. Het zorgt voor een taboesfeer, terwijl er rond seksualiteit juist openheid nodig is om jongeren te kunnen begeleiden.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier jongeren en seksualiteit. *Het recht op seksuele gezondheid en ontwikkeling. Visie en aanbevelingen*, 2011, 61 p., www.kinderrechtencommissariaat.be.

Via het dossier nodigen we beleidsmakers uit om het debat te voeren rond een wetgevend kader waarin experimenteren met seks en relaties tussen leeftijdgenoten wel mag. En we reiken ze in het dossier inspiratie en voeding aan voor het debat: Europese initiatieven, een wetenschappelijke visie, de visie van jongeren over een aanpassing van de wet.

Ook dit werkjaar vroegen we bijkomende aandacht voor het recht op seksuele ontwikkeling van jongeren. Dat deden we naar aanleiding van de Europese richtlijn tegen seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie. In artikel 8, lid 1 geeft die richtlijn België beleidsruimte voor “*consensuele seksuele handelingen tussen gelijken, nabij in leeftijd en in psychologische en lichamelijke ontwikkeling en maturiteit, die niet met misbruik gepaard gaan*”.

- Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie,

en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad, publicatieblad van de Europese Unie, 17 december 2011, L 335/1-14, www.eur-lex.europa.eu.

Dat de kwestie leeft bij jongeren en hun ouders blijkt uit de vragen die onze Kinderombudsdienst bereiken. Er is veel vraag naar duidelijkheid over het wettelijk kader en over de gevolgen van een overtreding van de wet. Ouders zijn eerder bezorgd voor de gevolgen, terwijl jongeren vragen stellen bij de zinvolheid van de wet.

Jongen van 19 aanklagen voor lief van 14?

Liesbet (14) heeft een relatie met Bram (19). Hun twee ouderparen hebben geen bezwaar tegen hun relatie. Maar Liesbet heeft nu ruzie met het ex-liefje van Bram. Die dreigt ermee naar de politie te stappen om Bram aan te klagen. Liesbet vraagt zich af of dat kan en stoort zich eraan dat de politie of een rechter iets te zeggen heeft over hun relatie, ook als hun ouders toestemming geven.

Vervolgd voor relatie met wederzijdse toestemming?

De moeder van Kevin (20) is bezorgd dat de relatie van haar zoon met zijn 15-jarige vriend gevolgen kan hebben voor hem. Voorlopig is er geen probleem, want ook de ouders van de jongen hebben geen bezwaar tegen de relatie. Maar wat als er ruzie komt? Kan de jongen als wraak dan een klacht indienen tegen Kevin? En kan Kevin dan ook vervolgd worden voor een relatie die tenslotte met wederzijdse toestemming was?

Samen met Sensoa, de Vlaamse Jeugdraad en de informatie- en vormingsdienst Jeugd en Seksualiteit stellen we voor om uitvoering te geven aan de mogelijkheid die de Europese richtlijn in art. 8, lid 1 biedt.

Door bij de verplichte omzetting van de Europese richtlijn in federale wetgeving de strafrechtelijke bepalingen tussen minderjarigen aan te passen. Zodat de bepalingen tot aanranding van de eerbaarheid en verkrachting (art. 372 Sw. en art. 375 lid 4 Sw.) niet meer van toepassing zijn op seksuele hande-

lingen tussen gelijken, nabij in leeftijd en in psychologische en lichamelijke ontwikkeling of maturiteit, mits de handelingen niet gepaard gaan met misbruik.

3.6.

Arbeid

In onze samenleving heeft alles een prijs. Daarom hebben jongeren ook meer geld nodig om hun vrije tijd te kunnen beleven. Modieuze kleren kosten geld. Gsm, uitgaan, de nieuwste games: het vreet een stevige hap uit het budget. De vraag naar een eigen inkomen is dan ook groot. De ombudsdienst krijgt geregeld vragen van jongeren over wanneer ze als jobstudent mogen beginnen werken en wat hun rechten dan zijn. Ook werkgevers zijn op zoek naar correcte informatie als ze jongeren tewerkstellen.

Te jong?

De 14-jarige Kelly zou graag willen werken om wat bij te verdienen. Ze vraagt of het nu al toegelaten is dat ze gaat werken bij haar oom die traiteur is? Al is het maar om borden af te wassen en de zaal klaar te zetten.

Maar werken houdt ook gevaren in. Jongeren zitten in een kwetsbare positie, lopen het risico om uitgebuit te worden of krijgen te maken met arbeidscontracten die niet overeenstemmen met de verwachtingen of te leveren prestaties. Ook over deze keerzijde van de medaille krijgt de ombudsdienst meldingen.

Contractgebonden?

De 17-jarige Elisa had in de zomer een vakantie-job. Haar werkgever liet haar een contract ondertekenen. Hoewel ze er maar twee maanden gewerkt heeft, krijgt Elisa nog altijd rekeningen en aangetekende brieven van de firma. Blijkbaar heeft de firma haar een contract laten tekenen van een jaar. Elisa vraagt zich af of zij daarvoor aansprakelijk is?

3.7. Media

Vroeger kreeg het Kinderrechtencommissariaat klachten over jongeren die het er niet mee eens waren dat een tv-zender een uitzending waarin ze ooit optraden, zoveel jaar na datum opnieuw uitzendt. Ze vroegen zich af of dat wel kon. Die vragen hebben te maken met het recht op privacy, het recht op afbeelding van kinderen en jongeren en het recht om vergeten te worden. Ook nu lopen daarover regelmatig vragen en klachten binnen. Het gaat al lang niet meer alleen over klassieke media maar meestal over internet-toepassingen. Het internet en vooral sociale media zijn stevig verankerd in het dagelijkse leven van tieners en jongeren. De meeste klachten die het Kinderrechtencommissariaat het laatste jaar kreeg over media hadden dan ook te maken met Facebook.

Minderjarigen en sociale media

Jongeren gebruiken sociale media vooral in de privésfeer: thuis en in hun vrije tijd. Daardoor beschouwen ze sociale media als media die een virtuele ruimte van privacy en vrijheid creëren. Als die privacy en vrijheid geschonden worden, melden minderjarigen en hun ouders dat bij het Kinderrechtencommissariaat.

Gefotoshopt verleden

Iemand van mijn vorige school heeft foto's van mij bewerkt en op Facebook gezet zonder mij iets te laten weten. Mijn naam staat op de foto's en dingen zoals 'travestiet'. Ik heb nooit zoiets gedaan. Kan het Kinderrechtencommissariaat daar iets aan doen?

Virtueel bezoekrecht?

Mijn ex-man heeft een Facebookprofiel aan voor onze twee dochters van 8 en 9 jaar. Mijn advocaat heeft mijn ex aangeschreven, maar hij weigert de foto's en de profielen te verwijderen. Ik heb contact opgenomen met Facebook, en daar zeggen ze me dat ze de profielen niet kunnen verwijderen.

Diefstal van identiteit

Iemand van de school heeft een vals Facebook-

profiel aangemaakt van mijn 10-jarige dochter. Dat gebeurde zonder haar medeweten. Een medeleerling post er foto's en schunnige teksten op. Wij hebben het gemeld aan de school en aan eCops. Onze zoon heeft bij Facebook het profiel van zijn zus als vals gemeld. De school heeft aangegeven dat ze niets kan doen en van eCops en Facebook kwam er geen onmiddellijke reactie. Twee maanden later staat het valse profiel nog altijd online. Kan het Kinderrechtencommissariaat iets doen?

Een van de grote problemen van het internet is dat jongeren niet altijd zelf in de hand hebben welke gegevens er over hen online komen. Jongeren zetten vaak als grap of om te pesten gegevens of afbeeldingen van andere jongeren online zonder hun toestemming. Ook ouders zetten nogal eens informatie over hun kinderen op het net, zonder zich ervan te vergewissen of de kinderen daar geen bezwaar tegen hebben. Het laatste jaar kreeg het Kinderrechtencommissariaat verschillende meldingen van gescheiden ouders van wie de ex-partner een Facebookprofiel aanmaakt van de kinderen. Dat profiel dient dan om op de hoogte te blijven van de kinderen en om met hen te communiceren. Toch is er dikwijls geen uitdrukkelijke toestemming van de kinderen of van de ex-partner. Bovendien overtreden ouders ook vaak zelf de regel dat je minstens 13 jaar moet zijn voor een Facebookprofiel.

Ouders nemen ook contact op met het Kinderrechtencommissariaat als er een vals profiel van hun minderjarige zoon of dochter aangemaakt werd. Vaak hebben ze dan al verschillende stappen gezet. Het valse profiel werd gemeld bij de school, bij de lokale politie, bij eCops en bij Facebook zelf. Meestal leidt dat niet tot het gewenste resultaat. Het valse Facebookprofiel staat maanden later nog online en blijft vindbaar via Google. Het Kinderrechtencommissariaat neemt dan samen met de minderjarige zelf contact op met Facebook om de schending van hun privacy en de identiteitsdiefstal te melden. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat zijn tussenkomst na een tijdje wel gevolg krijgt.

Toch blijven we pleiten voor meer toegankelijke en meer daadkrachtige klachtenprocedures van internetbedrijven. Het is praktisch onmogelijk om rechtstreeks contact op te nemen met bedrij-

ven als Facebook of Google. Zo hebben verschillende ouders melding gemaakt van filmpjes op YouTube waarin kinderen mishandeld worden. Het enige wat je dan kan doen, is signaleren dat het filmpje 'ongepast' is, met als reden 'kinder-mishandeling'. Volgens de voorwaarden van YouTube onderzoeken de beheerders dan of ze het filmpje van de site moeten halen. Het probleem is dat het filmpje ondertussen al door veel andere YouTube-gebruikers gerecupereerd is, waardoor het nog moeilijk helemaal te verwijderen valt.

Het internet kent geen landsgrenzen en de grote internetbedrijven werken vanuit de Verenigde Staten. Daardoor is het voor landen moeilijk om die bedrijven regels op te leggen. Dat moet op een hoger niveau gebeuren. Zo bracht de Raad van Europa dit jaar een aanbeveling uit over de bescherming van mensenrechten op sociale netwerken.

In die aanbeveling erkent de Raad van Europa dat sociale netwerksites een actieve rol spelen in het leven van kinderen en jongeren. Overheden moeten hun veiligheid en waardigheid verzekeren en beschermen en er tegelijk voor zorgen dat het recht op vrije meningsuiting en de toegang tot informatie gewaarborgd blijven.

- Aanbeveling Rec(2012)4 on the protection of human rights with regard to social networking services, te raadplegen op www.coe.int.

Daarnaast onderzoekt het Kinderrechtencommissariaat in het ENOC-netwerk de mogelijkheid om samen meer toegang te krijgen tot de internet-mastodonten, zodat we meldingen over mogelijke kinderrechtenmisbruiken sneller kunnen doorgeven.

Openbare instellingen en organisaties

Een openbare instelling is van plan om een Facebookpagina aan te maken voor kinderen en jongeren. Ze vroeg ons waarmee ze rekening moet houden voor de privacy. Belangrijk is dat een minderjarige een eigen recht op afbeelding heeft. Hij kan zelf beslissen over wie een afbeelding van hemzelf maakt, verspreidt of gebruikt. Hij kan dat recht ook zelf uitoefenen als hij over genoeg 'onderscheidingsvermogen' beschikt.

Kan een minderjarige met andere woorden de gevolgen van zijn handeling inschatten? Zolang de minderjarige niet het nodige onderscheidingsvermogen heeft, zijn het zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers die moeten instemmen met de individuele foto's. Dat kan vooraf via een brief waarin ze geïnformeerd worden en de mogelijkheid krijgen om zich te verzetten.

Ook een organisatie voor ondernemers klopte bij ons aan. Welke richtlijnen moeten fotografen in acht nemen als ze foto's van minderjarigen nemen en die daarna online willen zetten? Moeten de twee ouders toestemmen of volstaat één toestemming? En heeft de minderjarige zelf ook iets te zeggen?

Op zoek naar nieuwe antwoorden

Traditionele oplossingen tellen niet meer. De grens tussen openbare en privé-informatie vervaagt. Het internetpubliek is groot maar onzichtbaar. Informatie is moeilijk te verwijderen maar gemakkelijk te kopiëren en te traceren. Gebruikers, onder wie een hele groep jongeren, zijn niet langer alleen passieve consumenten maar ook actieve spelers.³ Het is daarom een uitdaging, zowel voor het Kinderrechtencommissariaat als voor alle spelers die actief zijn op internet, om nieuwe antwoorden te formuleren op de betekenis van privacy, recht op afbeelding en het recht om vergeten te worden in de nieuwe media.

Het Kinderrechtencommissariaat beklemtoont al langer dat kinderen en jongeren zelf meer aan bod moeten komen in de media. Het derde kanaal 'OP12' van de VRT biedt daar mogelijkheden voor. De extra televisie-uren bieden meer mogelijkheden tot positieve beeldvorming over kinderen en jongeren. Maar ook om kinderen en jongeren zelf meer aan bod te laten komen en mee de actualiteit te laten maken. Bovendien laten internet en sociale media toe dat kinderen en jongeren mee de boodschap verspreiden. Een belangrijke opdracht is dat kinderen en jongeren dat op een mediawijze manier leren doen.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft ook vaststellen dat overheidsinformatie nog heel wat jongeren niet bereikt. Het wordt de hoogste tijd dat de overheid inzet op sociale media. Jongeren zijn goede boodschappers en dat kanaal wordt

3. Vrij naar E. WAUTERS, E. LIEVENS & P. VALCKE, *Guaranteeing media pluralism and protecting minors in social media*, EMSOC, 2012, 63-64.

nog te weinig benut. Het spreekt voor zich dat jongeren niet misbruikt mogen worden. Toch kan er meer dan er nu gebeurt. En de participatie van jongeren zelf kan nog een stuk beter om degelijke informatie tot bij leeftijdsgenoten te krijgen.

3.8. Geldzaken

Loon naar werken

Kinderen en jongeren krijgen voor hun werk een vergoeding. Over problemen met de vergoeding kreeg de ombudsdienst een paar meldingen. Er zijn klachten van minderjarigen die hun loon niet krijgen of vinden dat ze te weinig verdienen voor hun werk. De meeste vragen gaan over het recht van minderjarigen om hun loon zelf te ontvangen en te houden. Vaak gaat het om conflicten met ouders.

Zelfbeschikking?

Kunnen mijn ouders het geld opeisen dat ik zelf verdien met vakantiewerk?

De jonge consument

Juridisch zijn jongeren ‘onbekwaam’ tot 18 jaar. In principe kunnen ze geen handelsverrichtingen doen of contracten aangaan. Dit juridisch basisprincipe staat haaks op de maatschappelijke realiteit. Veel jongeren hebben al een eigen inkomen vanaf 15 of 16 jaar en zijn heel actief als consument. Grotere aankopen zoals een brommer of smartphone doen ze meestal in overleg met hun ouders, maar soms ook niet. Meestal levert dat geen problemen op, maar soms hebben jongeren het geld niet om het contract dat ze ondertekenden na te komen, of hadden ze geen toestemming van hun ouders. Dan rijst de vraag of de aankoop of het contract nog wel rechtsgeldig is, want de minderjarige wordt toch geacht handelingsonbekwaam te zijn? Het Kinderrechtencommissariaat krijgt daar geregeld vragen en klachten over van minderjarigen of hun ouders. Jongeren klagen dat ze contracten ondertekenden zonder de gevolgen daarvan te kennen, en ze willen het contract ongedaan maken. Ouders klagen dat hun

kinderen iets kochten of een contract tekenden zonder hun medeweten.

De wet op de handelspraktijken regelt geen speciale bescherming voor minderjarigen. In het recht duiken hier en daar wel bepalingen op waarin jongeren toch min of meer bekwaam geacht worden. Zo hangt het ervan af over wat voor soort contract het gaat. ‘Dagelijkse handelingen’ kan de jongere wel stellen, maar geen contracten afsluiten die erg belangrijke financiële gevolgen hebben. Ouders kunnen bij betwisting van een aankoop of contract altijd aan de rechtbank een nietigverklaring vragen. De jongere zelf kan met zijn klacht niet naar de rechter stappen. De rechter zal maar op die vraag ingaan als de minderjarige kan aantonen dat hij door de aankoop benadeeld is. Daarnaast kijkt de rechter ook of de jongere genoeg onderscheidingsvermogen heeft om de gevolgen van zijn aankoop in te schatten.

Het Kinderrechtencommissariaat geeft na die klachten vooral advies en informatie en verwijst klagers door naar eerstelijnsklachtendiensten en ombudsdiensten van consumentenzaken.

Doordat ze zelf financiële verrichtingen en aankopen kunnen doen, zijn minderjarigen een interessante nieuwe consumentengroep. Maar door hun gebrek aan informatie zijn ze uiterst kwetsbaar. Er is nood aan informatie op jongerenmaat. Jongeren moeten geïnformeerd worden over contractuele verbintenissen die ze aangaan als ze bepaalde aankopen doen. Onlineverrichtingen en -aankopen zijn nog gemakkelijker. Met een druk op de knop kun je aan- en verkopen afsluiten. Dat biedt zeker voordelen, maar aan die ‘snelle’ aankopen zit ook een keerzijde.

Onbetaalde facturen

De vader van de 13-jarige Karel meldt dat zijn zoon online een domeinnaam registreerde. De firma stuurde een factuur op naam van Karel. Omdat de factuur nog niet betaald is, kreeg Karel een aanmaning. De vader heeft de firma gebeld. Ze blijven bij hun standpunt dat de factuur betaald moet worden en dat de ouders verantwoordelijk zijn voor het onlinegedrag van hun zoon. De vader klaagt aan dat hij nooit een offerte of bevestiging van bestelling kreeg. Hij vraagt zich af wat de rechten van zijn zoon zijn en hoe ze zich kunnen wapenen tegen die wanpraktijken?

4. Recht op basiszorg en hulpverlening

Welzijnzorg en gezondheidszorg zijn basisrechten voor minderjarigen. En elke sector kent minderjarigen ook zelf rechten toe. Die rechten worden geregeld door het decreet over de rechten van minderjarigen in de integrale jeugdhulp of door de wet op de patiëntenrechten. Ontbreekt er regelgeving? Dan biedt het kinderrechtenverdrag houvast.

In de praktijk stuiten minderjarigen op hindernissen om van hun rechten gebruik te maken: Ze vinden niet de juiste dienstverlening. Ze botsen op deuren die gesloten blijven in de jeugdzorg. Of ze kunnen pas veel later hulp krijgen. Het is wachten op een plaats in het juiste hulpverleningsaanbod. Als er wel hulp is, loopt die niet altijd van een leien dakje. Minderjarigen, ouders en zelfs professionals stellen vragen rond de toepassing van de rechten van kinderen en jongeren.

4.1. Basiszorg voor kinderen en jongeren

Basisvoorzieningen of eerstelijnsdiensten zijn erkende voorzieningen en diensten die minstens nodig zijn om de basisrechten van minderjarigen en hun gezin te garanderen: kinderopvang, kinderbijslag en rechtstreeks toegankelijke hulpverlening bijvoorbeeld.

Gps nodig voor zoektocht in aanbod?

Minderjarigen en volwassenen kloppen met heel wat vragen en problemen aan bij het Kinderrechtencommissariaat. Toch bestaan er voor veel vragen toegankelijke diensten zoals Awel, het JAC of de Kinderrechtswinkel. Bovendien geven heel wat organisaties online betrouwbare informatie. Kinderen en jongeren vinden niet altijd de weg naar die juiste informatie of diensten.

Er is een aanwijsbare nood aan wegwijsinformatie in het rechtstreeks toegankelijke hulpaanbod. De toegankelijkheid kan alleen maar vergroten als de verschillende actoren het hulpaanbod beter op elkaar afstemmen.

“

“Hoe pak ik alleen wonen aan?”

Ik ben 17 jaar en studeer met een leercontract. Ik verdien zelf een beetje geld. Thuis gaat het niet goed. Als ik mijn diploma heb, wil ik graag verder studeren. Ik wil nu al alleen gaan wonen. Maar hoe pak ik dat aan? Waar heb ik recht op? Kan ik ondersteuning krijgen? Maakt het iets uit of ik minderjarig of meerderjarig ben?

“Waar kan ik aankloppen voor hulp?”

Ik ben een bezorgde tante van een meisje van 4. De mama heeft haar kind niet meer in de hand en kan de zorg niet goed aan. Waar kan ik aankloppen voor hulp? Welke instanties komen op voor de belangen van dit kind?

”

Daarnaast krijgt het Kinderrechtencommissariaat meldingen over kinderbijslag. Die verwijzen we door naar de federale ombudsdienst.

Kinderopvang kwaliteitsvolle basisvoorziening?

Kinderopvang is een basisvoorziening, gestuurd vanuit de overheid. Toegang tot en rechten in die opvangstructuur zijn belangrijk vanuit het belang van de jonge kinderen.

Melders klagen over de bejegening door begeleiders in kinderopvangdiensten of over de afspraken en leefregels. Ook het gebrek aan plaatsen in de kinderopvang blijft een knelpunt.

“

ADHD

Mijn zoon van 6 wordt geweerd uit de buitenschoolse kinderopvang omdat hij ADHD heeft en soms agressief wordt.

”

Nieuw decreet kinderopvang

Eind maart 2012 keurde het Parlement het decreet goed over de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters.

Het decreet is een eerste essentiële stap naar de uitbouw van een kwaliteitsvolle kinderopvang als

basisvoorziening. Het formuleert een kader en doelstellingen die een aanbod van toegankelijke kinderopvang garanderen. Het legt voorwaarden vast om een vergunning van Kind en Gezin te krijgen voor gezinsopvang, groepsopvang of opvang aan huis. Voor gezins- en groepsopvang voorziet het decreet in een basis- en verschillende andere subsidies, naargelang de soort van kinderopvang. Ook vernieuwende projecten in kinderopvang, opvang aan huis en lokale loketten kinderopvang kunnen subsidies krijgen.

Lokaal voorziet het decreet een loket kinderopvang dat de vraag naar kinderopvang afstemt op het aanbod en alles coördineert. Ook legt het decreet toezicht op. Op basis van het verslag van de toezichthouder kan Kind en Gezin een kinderopvangvoorziening schriftelijk aanmanen of bestuurlijke maatregelen nemen.

In de aanloop naar het decreet nodigde de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid het Kinderrechtencommissariaat uit voor advies. Op 1 februari 2012 lichtten we ons advies toe.

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de inspanningen van de Vlaamse overheid voor kinderopvang. Toch missen we in het decreet essentiële bouwstenen om de uitbouw van een kwaliteitsvolle kinderopvang als basisvoorziening mogelijk te maken.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert over kinderopvang als een basisrecht voor alle kinderen

Het Kinderrechtencommissariaat steunt de ambitie: recht op kinderopvang.

Het is de eerste stap in de uitbouw van kinderopvang als basisvoorziening. Het decreet engageert zich ook sterk voor de ondersteuning van alle kwetsbare gezinnen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de overheid om genoeg geld vrij te maken zodat het getrapte subsidiesysteem zijn sociale functie waarmaakt. Ook moet de overheid oog hebben voor de geografische spreiding van voorzieningen voor kinderopvang. Ouders en kinderen moeten kunnen rekenen op een kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, en rechtstreeks toegankelijk aanbod in de buurt.

1. Belang kind moet primeren

Het Kinderrechtencommissariaat erkent de economische functie van kinderopvang. Toch mag de economische functie nooit de bovenhand nemen.

2. Kwaliteitsvolle kinderopvang moet kunnen rekenen op kwaliteitsvol beleid

- Het decreet belooft een kwaliteitsvol beleid:
- Het duidt de doelstellingen van kinderopvang.
- De vergunningsvoorwaarden sommen kwaliteitseisen op.
- Samen met Zorginspectie en Kind en Gezin staan toezichthouders in voor toezicht en evaluatie van de kwaliteit van de kinderopvang.

Toch missen we boter bij de vis:

- Het decreet noemt geen arbeidsvoorwaarden.
- Het duidt niet hoeveel geld de overheid ter beschikking wil stellen.
- Er zijn geen beperkingen voor de rechts- en organisatievorm van wie kinderen opvangt.
- De vertaling van de vergunningsvoorwaarden naar ondubbelzinnige kwaliteitseisen schiet tekort. De 'draagkrachtvereiste' waarnaar het decreet verwijst, blijft erg vaag.
- Wars van het advies van experts blijft de overheidsnorm voor gezinsopvang: één begeleider voor acht kinderen, in plaats van één begeleider voor vier.
- We missen in het decreet een hoofdstuk 'Ondersteuning'. Om de uitbreiding tot een kwaliteitsvol einde te brengen, moeten voorzieningen kunnen rekenen op uitgebreide praktische ondersteuning.
- Ten slotte pleiten we voor een prominente rol voor Zorginspectie in het kwaliteitstoezicht. We zijn voor kwaliteitstoezicht op de werkvloer dat volledig onder de bevoegdheid van de overheid valt.

3. Kwaliteitsvolle kinderopvang respecteert recht op participatie

Ook de allerkleinsten hebben recht op participatie. Het recht op participatie geeft jonge kinderen de ruimte om zichzelf te zijn en uitdrukking te geven aan hun eigenheid.

- In vorming en training kunnen begeleiders, organisatoren, professionelen en andere betrokkenen leren hoe ze meer rekening kunnen houden met de mening van het jonge kind.
- Intervisie en supervisie kunnen de luisterbereidheid, het geduld, de creativiteit, de open-

heid en het respect voor de mening en waardigheid van het kind helemaal tot hun recht laten komen.

Wil de overheid de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders respecteren, dan moet ze de participatie van de ouders en hun recht op informatie promoten en ondersteunen.

- Ouders moeten de kans krijgen om hun mening en wensen elke dag te uiten. Ook al kennen ze weinig Nederlands.
- De voorziening moet de ouders inlichten over alle aspecten van de opvang zoals: het gezondheids-, voedings-, veiligheids- en pedagogisch beleid.
- Ouders moeten weten bij wie ze terecht kunnen met hun vragen, zorgen en problemen over de opvang.
- Ouders moeten toegang krijgen tot de kinderopvangvoorziening en tot alle baby- en peuter-ruimtes.
- De toezichtverslagen moeten raadpleegbaar zijn.
- Als een kinderopvangvoorziening niet meer voldoet aan de vergunningsvoorwaarden, moeten de ouders dat onmiddellijk te horen krijgen.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2011-2012/04, Kinderopvang als kwaliteitsvolle basisvoorziening, 2012, www.kinderrechtencommissariaat.be
Bezorgd aan de leden van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid. Advies naar aanleiding van de hoorzitting over het ontwerp van decreet houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters (*Parl.St .VI.Parl. 2011-2012 nr. 1395/1*).

Het Kinderrechtencommissariaat blijft hopen dat de geformuleerde bezorgdheden vertaald worden in de uitvoeringsbesluiten van het decreet.

4.2. Kinderen en jongeren in de bijzondere jeugdzorg

De meeste vragen en klachten over zorg en hulp voor minderjarigen gaan over bijzondere jeugd-

zorg. De vragen en klachten overstijgen de opsplitsing tussen vrijwillige en gedwongen hulpverlening. In de twee systemen zijn er meldingen en klachten over de omgang met de consultants, over maatregelen, over communicatie, de beperkte participatie en de tekorten in het hulpaanbod. Soms is kwaliteitsvolle dienstverlening nog veraf.

Liefdadigheid?

Al drie maanden woont er een vriendinnetje van mijn zoon van 11 in ons gezin. Het meisje had alleen nog haar moeder maar die is drie maanden geleden gestorven. Terwijl zij in de kliniek lag, hebben wij Katie opgevangen. Na de dood van Katies moeder namen we contact op met de sociale dienst van het ziekenhuis. Zij wisten niet goed wat we moesten doen. Via via kwamen we bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg terecht. Na onderzoek stelden ze daar vast dat wij goed voor Katie zorgen en dat er geen sprake is van een problematische opvoedingssituatie. Ondertussen krijgen we ook de ziekenhuisfacturen en achterstallige rekeningen van de nutsvoorzieningen van het appartement van haar moeder. Hoe die diensten weten dat Katie nu bij ons woont, is ons een raadsel. Wij willen niet dat het kind met die rekeningen belast wordt. Bovendien moet er iemand in naam van Katie het huurcontract van het appartement opzeggen. Kortom: wij voelen ons alleen gelaten. Wij weten niet hoe we psychisch, financieel en administratief zorg kunnen dragen voor Katie. We willen bekijken of we haar pleeggezin kunnen worden. Ik financier nu alles voor het meisje. De consultant zegt dat ik daarvan niets kan recupereren. Dat het om liefdadigheid gaat. Hoe moeten wij dat aanpakken in het belang van het kind? Wie kan ons helpen? Wie moet ons ondersteunen om de juiste stappen te zetten voor Katie?

Recht op duidelijke informatie en participatie

Ouders en minderjarigen klagen bij het Kinderrechtencommissariaat over het gebrek aan begrijpelijke informatie over de stappen en maatregelen in het hulpverleningsproces. Minderjarigen hebben recht op open en zorgvuldige communicatie: het gaat over hun leven.

Praat rechtstreeks met de jongere

Kinderen en jongeren willen de motivering van maatregelen zelf horen van de consulenten. Soms zijn het de ouders die toelichting geven. Of bij een residentiële plaatsing de begeleiders van de voorziening.

Ook voordat de consulent zijn advies geeft of vóór hij een maatregel evalueert, willen kinderen en jongeren er een gesprek over.

We stellen vast dat consulenten soms alleen via de begeleiders van het kind polsen naar de mening en het belang van het kind. Ze gaan er dan van uit dat de jongere de consulent toch niet zo goed kent en dat de begeleiders meer vertrouwd zijn. De bedoeling kan dus wel goed zijn, maar toch ervaren kinderen en jongeren dan dat de consulent hun stem niet serieus neemt. Ze willen in het hele hulpverleningstraject volwaardig en vlot toegang krijgen tot de consulent.

Consulenten beamen dat ze daarvoor niet altijd genoeg tijd vrij kunnen maken. Door de hoge werkdruk en de grote dossierlast. Dat zorgt ervoor dat kinderen en jongeren niet altijd veel vertrouwen hebben in hun consulent of zelfs niet weten wie hun consulent is. Het recht op inspraak en participatie in de hulpverlening komt zo op de helling te staan.

Maak duidelijk wat je verwacht

Ouders klagen dat ze niet op de hoogte zijn van wat er van hen verwacht wordt. Het is niet altijd duidelijk wat er in het hulpverleningsplan staat. Of ouders verstaan de bewoordingen niet. Ook vage omschrijvingen vergroten de ondoorzichtigheid. Een voorbeeld: “Er moet gewerkt worden aan stabiliteit of er is een gebrek aan pedagogische vaardigheden.” Zeker bij uithuisplaatsingen is dat heel belangrijk. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat onduidelijke verwachtingen tussen jongeren, ouders en de consulent het gezin weinig houvast geven. Jongeren en ouders ‘ondergaan’ eerder de genomen maatregelen. Ze voelen zich niet altijd betrokken partij. Moesten ze zich meer betrokken voelen, zouden ze misschien ook meer verantwoordelijkheid opnemen. Nu schuiven ze de volledige verantwoordelijkheid wel eens af op de consulent of de jeugdrechter.

“

“Niemand legt me iets uit”

Toen ik zwanger was, zetten mijn ouders me buiten. Een moeilijke periode. Toen mijn zoontje zeven maanden was, liet ik hem vrijwillig plaatsen in een pleeggezin. Ondertussen zijn we zes jaar verder en is hij nog altijd geplaatst. Ik heb nu een stabiele relatie, ik heb werk en ik sta weer stevig in het leven. Ik slaag er niet in om mijn kind weer naar huis te laten komen. De consulent zegt dat het beter is voor mijn zoon. Het pleeggezin is zijn vertrouwde omgeving. Niemand legt me uit waarom hij niet naar huis kan komen. Ik zie hem nu één weekend om de veertien dagen maar dat is al vier jaar zo. Als de bezoeken niet uitgebouwd worden, zal hij nooit aan thuis leren wennen. Ik heb het gevoel dat ik niets meer te zeggen of te beslissen heb. De consulent heeft nog nooit met mijn kind gesproken.

“Niemand vraagt mij iets”

Ik ben 15 jaar en geplaatst in een gesloten gemeenschapsinstelling. Ik zit daar nu al zeven maanden en ik heb mijn consulent sinds de zitting bij de jeugdrechtbank niet meer gezien of gehoord. Ik weet niet wat er na de plaatsing gaat gebeuren. Niemand vraagt mij iets. Binnenkort start het schooljaar en ook daarover krijg ik geen informatie. Die onzekere en onduidelijke toekomst maken me nerveus en dan word ik soms opstandig.

”

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aandacht voor de dienstverlening die consulenten moeten bieden. Hun communicatie en hulp moet kwaliteitsvol zijn.

We vragen meer aandacht voor inspraak van minderjarigen in het hulpverleningsproces. Diensten moeten met de jongeren zelf praten. En toelichten welk passend gevolg ze geven aan hun mening. Het recht op duidelijke informatie over al wat minderjarigen rechtstreeks aanbelangt, moet in de praktijk zorgvuldig toegepast worden. Open en duidelijke communicatie versterkt het vertrouwen tussen ouders, jongeren en hun consulent.

Recht op continuïteit van de dienstverlening

“

Tweeënhalve maand niet naar school

Een oma neemt contact op voor haar tienjarige kleinzoon. De ouders zijn gescheiden. De kleinzoon woonde bij zijn moeder. Daar is heel wat misgelopen. Er is sprake van geweld en verwaarlozing door moeder en haar nieuwe partner. De vader van het kind neemt weinig verantwoordelijkheid en zorg op. Het dossier werd eerst opgenomen door het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Daar spraken ze af dat de jongen rust en stabiliteit nodig had. De ouders waren het erover eens dat oma de kleinzoon een maand zou opvangen. De jongen moest dan wel van school veranderen, want oma woont in een andere provincie.

Na advies van haar advocaat weigert mama haar akkoord te geven om de jongen tijdelijk in te schrijven op een nieuwe school. De jongen kan dus niet naar school. Oma meldt dat aan het Vertrouwenscentrum, maar daar hebben ze geen mandaat om zich daarover uit te spreken. Als het kind al drie weken niet meer naar school gaat, geeft het Vertrouwenscentrum het dossier door aan het parket. Maar omdat het om een parket gaat van een andere provincie, loopt ook die overdracht niet optimaal. Eerst vraagt de parketmagistraat een onderzoek aan de sociale politie. Ondertussen verneemt de Kinderombudsdiens dat de moeder al een melding gedaan had bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De jeugbrigade had haar dat aangeraden omdat de school daar haar ongerustheid geuit had. Het Comité opende geen dossier omdat de moeder zelf geen hulpvraag stelde. Uiteindelijk beslist het jeugdparquet een verzoek in te dienen bij de bemiddelingscommissie. Die beslist eenzijdig het dossier door te sturen naar de jeugdrechtsbank.

Ondertussen woont de jongen al tweeënhalve maand bij zijn oma. Hij gaat nog altijd niet naar school. Oma werkt 's nachts. Zij moet dus elke schooldag opvang regelen in haar eigen netwerk. Het wordt ondraaglijk voor haar. Hulp is dringend nodig. Overal kreeg ze te horen dat ze geduld moest hebben.

De Kinderombudsdiens coördineerde, wisselde informatie uit en drong bij de bevoegde instan-

ties aan op de ernst en de dringendheid. Met de sociale dienst van de jeugdrechtsbank is afgesproken dat zij al een mandaat zouden vragen aan de hoofdgriffier van de jeugdrechtsbank en er werd een consulent aangesteld.

”

Continuïteit van dienstverlening lijkt vanzelfsprekend. Het is een belangrijk principe van een integrale visie op zorg voor minderjarigen. Toch stelt onze Kinderombudsdiens vast dat de praktijk anders loopt.

Zoveelste consulent

Gebrek aan continuïteit slaat op de persoon van de consulent: niet zelden zijn kinderen en jongeren aan hun zoveelste consulent toe. Als ze overgaan van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening, krijgen ze vanzelf een nieuwe consulent die opnieuw eerst een onderzoek moet doen. In het traject zelf is het niet ondenkbaar dat verschillende consulenten het dossier beheren. Bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, de sociale dienst van de jeugdrechtsbank en in andere sectoren van de jeugdhulp is dat nefast voor de vertrouwensrelatie en voor de slaagkansen van het hulpaanbod. Melders ervaren het als gebrek aan respect. Het versterkt hun gevoel dat de hulpverlener het dossier niet genoeg kent en beheerst.

Hulp sluit niet naadloos aan

Gebrek aan continuïteit slaat ook op het ontbreken van vlotte samenwerking tussen diensten. Daardoor sluiten verschillende stappen in het proces niet op elkaar aan. Dan krijgen kinderen en jongeren geen kwaliteitsvolle zorg en hulp meer. Het Kinderrechtencommissariaat kaart al langer het belang aan van een trajectbegeleider als vertrouwenspersoon die de continuïteit in de hulp verzekert. Zie bijvoorbeeld onze oproep in ons Advies Intersectorale toegangspoort in de Integrale Jeugdhulp en onze bijdrage rond het zorgtekort voor de Ad-hoccommissie Jeugdzorg.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2010-2011/2, Intersectorale toegangspoort in Integrale Jeugdhulp, 2010, www.kinderrechtencommissariaat.be

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knel-
puntennota 2010-2011/1. Een overzicht
van klachten over jeugdzorg bij het
Kinderrechtencommissariaat, 2011,
www.kinderrechtencommissariaat.be.

4.3.

Tekorten in het zorgaanbod

Geen zorg op maat

Ook dit werkjaar zien we schrijnende voorbeelden van tekort aan zorg voor kinderen en jongeren. Plaatstekort in de bijzondere jeugdzorg en de kinderpsychiatrie zorgt ervoor dat kinderen en jongeren niet de zorg krijgen die ze verdienen. Kinderen en jongeren met specifieke zorgnoden en met zware gedragsproblemen of agressie krijgen moeilijk of geen toegang tot het aanbod. Kinderen met autisme of een lichte mentale beperking in combinatie met problemen van agressie vallen helemaal uit de boot: ze worden geweerd in de kinderpsychiatrie en in de MPI's.

Voor sommigen is de gespecialiseerde zorg die ze nodig hebben in de praktijk gewoonweg niet beschikbaar of onbestaande.

Voorziening op 60 km van school

Ik werk als leerlingenbegeleider in het deeltijds onderwijs. Er zit een meisje van 16 jaar bij ons op school. Zij presteert goed. Door de probleemsituatie thuis verblijft ze in een Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentrum. Daarna zou ze doorschui-
ven naar kamertraining. De consulent heeft laten weten dat er een plek vrij is. Maar die voorziening ligt 60 km van de school. Daardoor moet het meisje alles achterlaten wat ze opgebouwd heeft: de school, haar hele sociaal netwerk. Ik ben bang dat ze daardoor stopt met studeren. Toch biedt de school jongeren vaak hun enig houvast. De consulent vindt dat zij een oplossing moet bedenken voor de probleemsituatie thuis. Zelf vind ik dat het niet het belang van de jongeren dient als zij door tekort aan plaatsen in de bijzondere jeugdzorg moeten verhuizen en hun vertrouwde omgeving achterlaten.

Nog wachtenden vóór u

Wachtlijsten zorgen ervoor dat hulpverleners creatief moeten zijn en snelle oplossingen moeten vinden in afwachting van een geschikte plaats. Ze kiezen voor het aanbod waar er plaats is, niet voor de meest gepaste hulp. Ook minderjarigen ondervinden dat ze niet op de juiste plaats zitten. Toch wordt van hen verwacht dat ze binnen de aangeboden en dus niet meest geschikte hulp, engagementen opnemen. Dat is enorm frustrerend. Ook stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat jongeren door de wachtlijsten niet vlot genoeg kunnen overschakelen tussen de verschillende hulpverleningsvormen. Daardoor zitten er in het hulpverleningstraject van de minderjarige blinde vlekken waardoor de minderjarige in een kwetsbare positie komt. Dat hindert ook de continuïteit in het hulpverleningstraject.

Niet de plek waar ik hoor te zijn

Ik ben 16 jaar en verblijf al zeven maanden in de gemeenschapsinstelling. Een jaar geleden kwam ik weer bij mijn moeder wonen in België. Het klikte niet tussen ons en het was beter dat ik thuis wegging. Ik ben gaan aankloppen bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De consulent vond niet meteen een opvangplaats voor mij en ik werd van de ene crisisopvang naar de andere gestuurd. Op een gegeven moment ging ik niet langer akkoord met die oplossingen. Ik wou een plek voor langere termijn: in een begeleidingstehuis, een pleeggezin of een internaat, het maakt mij niet veel uit. Doordat ik mijn akkoord niet meer gaf, stuurde de bemiddelingscommissie mijn dossier naar de jeugdrechtsbank. Opnieuw werd ik voor een korte tijd naar twee verschillende begeleidingstehuizen gestuurd. Daar kreeg ik een conflict met een opvoedster. Er kwam geduw en getrek aan te pas. Ik was het zo beu om de strenge regels te moeten volgen. En er was natuurlijk ook die onzekerheid over mijn toekomst. Uiteindelijk werd ik uit het begeleidingstehuis gezet. Toen ik bij de jeugdrechter kwam, was er nog altijd geen plaats voor mij. Hij zegt nu voorstander te zijn van een observatie- en behandelingscentrum. En dat ik daarna doorstroom naar kamertraining. Eindelijk heb ik voor de eerste keer gehoord wat voor mij de plannen op lange termijn zijn. Als tussenoplossing werd ik naar een gemeenschapsinstelling gestuurd omdat ze daar opnameplicht hebben. Het was de bedoeling dat

ik daar drie maanden zou blijven. Maar door de wachtlijst ben ik er nu al zeven maanden. Al die tijd heb ik de weg van de gemeenschapsinstelling naar mijn school in Brussel afgelegd. Ik probeer zoveel mogelijk mijn best te doen, maar ik krijg zo weinig terug. De gemeenschapsinstelling is niet de plek waar ik hoor te zijn.

Vijf maanden niemand gezien of gehoord

De ouders van een tienjarig meisje melden dat ze met hun dochter een moeilijke periode doorgemaakt hebben. Ze regelen zelf een opname in een kinderpsychiatrisch ziekenhuis. Daar krijgen ze het advies om het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg in te schakelen als er na de opname nog meer hulp of opvolging nodig zou zijn. De ouders volgen het advies en kloppen aan bij het Comité. Na een tijdje heeft het ziekenhuis genoeg vertrouwen en laten ze het meisje weer naar huis gaan. In het eindverslag staat dat verdere opvolging via een observatie- en behandelingscentrum (OBC) wel zinvol zou zijn om op tijd te kunnen inspelen op een eventuele nieuwe crisis. De ouders geven aan dat ze sinds het ontslag van de dochter uit het ziekenhuis niemand meer gezien of gehoord hebben. Ze hebben zelf thuisbegeleiding ingeschakeld bij een dienst in de buurt omdat ze de hulp niet plots wilden afbreken. Ondertussen gaat het vrij goed met het meisje en haar gezin. Ook de leerkrachten bevestigen dat ze het goed doet en dat ze positief geëvolueerd is. Na vijf maanden krijgen ze telefoon van de consulent. Er is plaats in een OBC. De ouders schrikken enorm. Het meisje laat duidelijk verstaan dat ze geen residentiële plaatsing meer wil. Ze begrijpt niet waarom ze gestraft wordt. Ze doet toch haar best? De consulent zegt dat ze het advies van het ziekenhuis volgt. Omdat er geen akkoord is, komt de zaak voor de bemiddelingscommissie. De ouders krijgen te horen dat ze moeten meewerken of dat het dossier doorgestuurd wordt naar de jeugdrechtbank.

Vanuit de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat stellen we ons ook vragen bij het dossier. Hoe werd het functioneren van het gezin de laatste vijf maanden in kaart gebracht? Heeft iemand het meisje zelf nog gesproken? Wat was de motivering voor opname in het OBC? Baseerden ze zich alleen maar op het verslag van vijf maanden geleden? Brachten ze de positieve evolutie mee in beeld? Wat is het nut van een opname als alles niet op elkaar aansluit? Wat zijn de ervaringen van de thuisbegeleiding? Wat betekent dat

voor het kind?

Na tussenkomst van onze ombudsdienst werd beslist een nieuwe bemiddelingscommissie samen te stellen die alle betrokken diensten zou uitnodigen en alle mogelijke opties zou overlopen en bespreken om zo opnieuw het belang van het kind te bepalen.

”

Niet alleen in residentiële voorzieningen of in de kinderpsychiatrie zijn er wachtlijsten. Ook in het ambulante hulpaanbod botsen ouders en jongeren er op. Voorbeelden zijn de wachtlijsten bij de Centra Geestelijke Gezondheidszorg en de thuisbegeleidingsdiensten. Zij kunnen niet genoeg inspelen op zorgvragen van minderjarigen. Hoe sneller een gezin gepaste hulp krijgt met een zo weinig mogelijk ingrijpende interventie, hoe kleiner de kans dat de problemen uit de hand lopen. De wachtlijsten van de ambulante en de residentiële hulp houden elkaar dus in stand: niet snel en efficiënt genoeg inspelen op de vraag om ambulante zorg doet situaties escaleren. Uiteindelijk dringt een residentiële plaatsing zich dan op. Omgekeerd wordt ambulante hulp ook ingeschakeld in ernstige situaties waarin residentiële hulp meer zin heeft.

“

Geen plaats voor crisisopvang

Een radeloze hulpverlener neemt contact op. Hij begeleidt een 13-jarig meisje met problemen thuis. Ze kreeg vroeger al begeleiding en sindsdien gaat het relatief goed in het gezin. Maar de situatie escaleerde door het alcoholmisbruik van moeder en doordat het seksueel misbruik herbegegon. Het meisje is thuis weggelopen. Ze werd in crisis opgenomen op een psychiatrische afdeling, maar daar wordt ze over twee dagen buitengezet. Over acht weken kan ze terecht in een OBC, maar de hulpverlener vindt geen beschikbare plek om die periode te overbruggen. Ook in de crisisopvang is er geen plaats vrij. Het meisje verbleef al in verschillende voorzieningen, maar werd elke keer uitgesloten door haar agressie en haar mentale beperking. Die voorzieningen zijn niet bereid haar tijdelijk weer op te vangen. De hulpverlener vraagt mee druk te zetten om het meisje toch ergens een opvangplek te geven. Als hij niets vindt, ziet hij geen andere oplossing dan haar terug naar huis te laten gaan.

”

4.4.

Toepassing regelgeving in dagelijkse praktijk

De bijzondere jeugdzorg krijgt te maken met heel wat regelgeving: de jeugdbeschermingswet, het decreet rechtspositie, de integrale jeugdhulp en het kinderrechtenverdrag. Daarnaast zien hulpverleners zich ook geconfronteerd met de wet op de patiëntenrechten of de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De concrete toepassing van al die regels zorgt voor heel wat vragen bij de gebruikers.

“

Onaangekondigde controle

Ik ben 17 jaar en verblijf in een voorziening. De begeleiders hebben mijn kamer gecontroleerd. Ik wist daar niets van en was zelf niet bij de controle. Mogen zij dat doen? Moeten ze mij daar niet bij betrekken?

”

Ook professionals uit de jeugdzorg stellen vragen. Ze vragen soms een aftoetsing aan het kinderrechtenverdrag of aan het decreet rechtspositie. Soms zijn de vragen zo complex dat we rekening moeten houden met verschillende elementen uit verschillende regelgevingen.

Uit de vragen blijkt dat er veel aandacht is voor de rechten van kinderen in de jeugdzorg. Er is veel bezorgdheid om de dienstverlening meer en beter af te stemmen op de rechten van minderjarigen.

“

Niet bellen met vrienden?

Ik ben opvoeder in een begeleidingstehuis. Een jongen van 14 wil graag bellen met vrienden. Zijn moeder verbiedt die contacten. Hoe moeten wij daarmee omgaan? Hoe geraken we uit het conflict tussen de rechten van de jongere op contact met vrienden en het ouderlijk gezag van de moeder?

”

4.5.

Zelfstandig wonen als jongere

Ook dit jaar kregen we meldingen van minderjarigen die vragen om alleen te gaan wonen. Uit de verhalen blijkt dat het thuis erg moeilijk gaat. Ze zijn het gewoon om zelfstandig te leven en verantwoordelijkheid op te nemen. Jongeren willen die zelfstandigheid doortrekken en alleen gaan wonen. Toch willen ze daarin ondersteund en begeleid worden om een sterkere basis te leggen voor de toekomst. Er is veel vraag naar begeleid zelfstandig wonen en kamertraining. Maar er zijn te weinig beschikbare plaatsen. Zelfs uitstroom van jongeren die al onder de bijzondere jeugdzorg vallen naar begeleid zelfstandig wonen is soms niet haalbaar door het plaatstekort.

“

Mogelijkheden voor begeleid zelfstandig wonen?

Ik verblijf in een therapeutisch centrum. Binnenkort word ik 18 jaar. Ik wil graag begeleid zelfstandig gaan wonen. Wat zijn de mogelijkheden? Waar kan ik terecht?

Thuis niet meer welkom

Ik heb problemen thuis. Mijn ouders hebben gezegd dat ik niet meer welkom ben. Ze negeren me al een hele tijd. Ik ben bijna 18 jaar. Ik wil alleen gaan wonen, maar wil daarin ook begeleid worden. Ik heb het gevoel dat ik er alleen voor sta.

”

Als jongeren een zelfstandig leven moeten uitbouwen, botsen ze ook op andere drempels. Zoals in de privé- en de sociale huurmarkt: de huurprijzen zijn te hoog, ze komen terecht bij malafide eigenaars, in huizen in erbarmelijke staat.

Jeugdhulpverleners trekken aan de alarmbel want jongeren vinden geen uitweg meer uit de hulpverlening. Ze kunnen niet meer doorstromen naar zelfstandig wonen door de alsmaar moeilijker situatie voor jongeren op de woningmarkt. Het tweejaarlijks verslag ‘Strijd tegen de armoede’ zet dit fundamentele armoedeprobleem in de kijker, vanuit de bedreiging van het recht op wonen en de precare situatie van jongeren.

In 2011 stelde minister Freya Van den Bossche de sociale huur ook voor minderjarigen wettelijk open. Minderjarigen kunnen zich inschrijven als kandidaat-sociale huurder, op voorwaarde dat zij ontvoegd zijn of begeleid worden door een erkende dienst. De toewijzing van een sociale woning gebeurt chronologisch, op basis van de inschrijvingsdatum en rekening houdend met een voorrangregeling. Minderjarige kandidaat-sociale huurders hebben ook een plaats in de voorrangregeling, maar dan enkel als ze begeleid zelfstandig wonen in de bijzondere jeugdbijstand. Stel dat een niet-begeleide minderjarige jongere als vluchteling erkend wordt en met begeleiding van het OCMW alleen gaat wonen, dan kan die jongere zich wel kandidaat stellen voor een sociale woning, maar geldt de voorrangregeling niet.

- Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 tot reglementering van het sociale huurstelsel ter uitvoering van titel VII van de Vlaamse Wooncode en tot wijziging van artikel 17 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 houdende financiering van de sociale huisvestingsmaatschappijen voor de realisatie van sociale huurwoningen en de daaraan verbonden werkingskosten.
- Besluit van de Vlaamse Regering van 4 mei 2012 tot instelling van een tegemoetkoming voor kandidaat-huurders, BS 25 mei 2012.
- STEUNPUNT TOT BESTRIJDING VAN ARMOEDE, BESTAANSONZEKERHEID EN SOCIALE UITSLUITING, *Strijd tegen de armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie*, Brussel, september 2011.
- Gedachtewisseling over 'Strijd tegen armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie', *Parl.St.* VI.Parl. 2011-2012, 1564.

Het Kinderrechtencommissariaat komt op voor gelijke sociale rechten voor alle minderjarige jongeren, ongeacht de begeleidingscontext. Wat rechtvaardigt het onderscheid tussen begeleiding in de bijzondere jeugdbijstand of door een andere erkende dienst? Waarom situaties van behoefte met elkaar in concurrentie brengen? Druist dat niet in tegen de visie dat we naar één jeugdhulp willen evolueren waarin de problemen van kinderen en jongeren centraal staan en niet de sector waarin ze terecht komen?

Een nieuwe steunmaatregel is de Vlaamse huurpremie. Wie een laag inkomen heeft en al vijf jaar of langer kandidaat-huurder is voor een sociale woning, krijgt een huurpremie (maximum 120 euro en 20 euro per persoon ten laste). Voor die huurpremie komen ook jongeren in aanmerking, na vijf jaar inschrijving als kandidaat-sociale huurder.

Installatiepremie OCMW

“

Opvangcentrum en pleeggezin gelijk voor installatiepremie

De voogd van een 17-jarige niet-begeleide minderjarige vraagt samen met de jongere bij het OCMW een installatiepremie aan. Het OCMW weigert de installatiepremie omdat de jongere een pleeggezin verlaat. Volgens het OCMW is een pleeggezin niet gelijk te stellen met een opvangcentrum. De voogd raadpleegt het Kinderrechtencommissariaat over de negatieve beslissing. Via een jeugdadvoocaat tekent de jongere bij de arbeidsrechtbank beroep aan en de rechter vernietigt de beslissing van het OCMW. Een opvangcentrum en een pleeggezin hebben namelijk wel hetzelfde doel. In de twee gevallen gaat het om tijdelijke opvang. Wie van een tijdelijke opvang naar een permanente woonst gaat en voldoet aan de inkomensvoorwaarden, komt in aanmerking voor een installatiepremie.

”

Jongeren die alleen gaan wonen, worden van het kastje naar de muur gestuurd. Sociale rechten van minderjarigen hangen aan een zijden draadje. Toegankelijke en kwalitatieve dienstverlening blijkt nodig om sociale rechten van jongeren te vrijwaren. Zonder bijstand van voogd en jeugdadvoocaat en zonder de tussenkomst van de rechter was er voor deze jongere geen sprake geweest van een installatiepremie toen hij verhuisde uit het pleeggezin.

Minderjarigheid als bescherming?

Op cruciale momenten in hun leven wordt jongeren steun geweigerd. Ze kunnen dan wel bij de arbeidsrechtbank hoger beroep aantekenen tegen de beslissing van het OCMW. In de praktijk

stellen we vast dat de arbeidsrechtbank dan oordeelt dat het OCMW de minderjarige wél sociale hulp moet bieden. Maar in afwachting lopen die jongeren hier rond zonder middelen van bestaan en moeten ze zelf maar zien van welk hout ze pijlen maken.

Minderjarige jongeren zonder familiaal netwerk worden van het kastje naar de muur gestuurd. Een pingpongspel tussen jeugdzorg en algemene maatschappelijk dienstverlening. Minderjarigheid blijkt een blok aan het been te zijn als het om sociale rechten gaat. De jongere is telkens opnieuw afhankelijk van hoe het OCMW zijn situatie inschat. Voor het ene OCMW is minderjarigheid geen probleem, terwijl het bij een ander OCMW de reden is om een aanvraag te weigeren.

“

OCMW-steun geweigerd

Een 17-jarige Afghaanse jongen wordt subsidiair beschermd als vluchteling. Hij krijgt enkele maanden om het opvangcentrum te verlaten waar hij als niet-begeleide minderjarige verbleef. Hij moet alleen gaan wonen. In Brussel komt hij terecht bij Lisagna. Dat project begeleidt minderjarige erkende vluchtelingen om te integreren in onze samenleving en een zelfstandig leven op te bouwen. Het is een van de projecten in Vlaanderen die met steun van het Europees Vluchtelingenfonds ambulante woonbegeleiding bieden voor alleenwonende minderjarige jongeren. Lisagna wordt alleen maar gefinancierd voor zijn werkingskosten en kan niet instaan voor het levensonderhoud van de minderjarige jongeren. Als de jongere bij het OCMW aanklopt voor sociale hulp, krijgt hij nul op het rekest. Het OCMW weigert zowel financiële steun als een installatiepremie of steun voor de eerste huurwaarborg. Het argumenteert dat de bijzondere jeugdzorg bevoegd is voor de jongere, want hij is minderjarig. Samen met zijn voogd zal de jongere beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank.

”

Om te vermijden dat de meest kwetsbare jongeren door de mazen van het net vallen, vragen we de sociale rechtsbescherming af te stemmen op de sociale noodsituatie van de jongere, ongeacht de minder- of meerderjarigheid. Minderjarigen moeten we beschermen, niet uitsluiten. Recht op maatschappelijke dienstverlening moet toegankelijk zijn voor jongeren in een sociale nood-

situatie. Verwijzen naar de bijzondere jeugdzorg houdt het risico in dat de 17-jarige opnieuw voor een gesloten deur komt te staan. Want elk Comité voor Bijzondere Jeugdzorg zal autonoom inschatten of ze deze jongere nog een rol te vervullen hebben.

4.6.

Zorg voor kinderen in pleegzorg

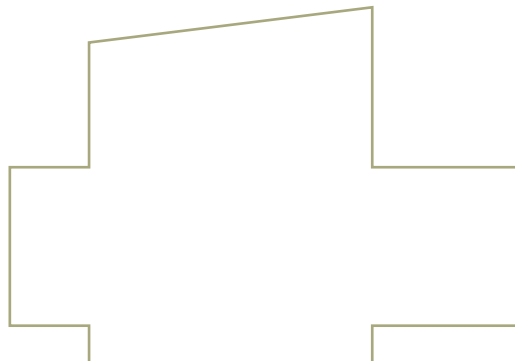
De Kinderombudsdienst krijgt vragen en klachten over pleegzorg. We stellen vast dat het belangrijk is ook dat de dienst voor pleegzorg oog heeft voor conflictbemiddeling en herstel.

“

“Geen beroep mogelijk”

Anderhalf jaar geleden droegen ouders de zorg voor hun drie jonge kinderen over aan de grootouders. Die zorgden al vijf jaar voor het oudste kind, en zagen de opvang van de twee jongste kinderen ook wel zitten. Ze hadden hulp gevraagd aan het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg om de situatie officieel te maken. Voor een screening kwamen er twee selecteurs langs van de dienst voor pleegzorg. Het eerste gesprek duurde zowat een uur. Daarna kregen de grootouders telefoon: ze zouden nooit pleegouders kunnen worden. De selecteurs hadden opmerkingen over orde en hygiëne. De grootvader meldt ons dat die opmerkingen logisch waren, want ze zaten toen volop in een verbouwing. Maar de selecteurs hadden ook vragen over de opvoedingsvaardigheden van de grootouders. De grootouders hadden eerlijk toegegeven dat ze niet goed wisten wat ze te wachten stond, maar dat ze het erop gingen wagen. Volgens de selecteurs betekende dat, dat ze geen besef hadden van de impact van de opvang van de kinderen. Grootvader wond zich behoorlijk op over dat telefoontje en reed recht naar de dienst voor pleegzorg. Daar liet hij zich agressief uit. Zo verbouwereerd was hij. Volgens hemzelf is hij daar tien minuten binnen geweest. Hij beseft dat dat niet de best denkbare aanpak was, en heeft er danig spijt van.

Kandidaat-pleegzorgers kunnen bij een negatieve screening beroep aantekenen. De eerste stap is dan een gesprek met de coördinator van de dienst

pleegzorg en een nieuwe selecteur. Maar door de verbale agressie van grootvader wou geen enkele selecteur dat gesprek nog. De coördinator van de dienst pleegzorg had dan maar alleen een gesprek met grootvader en met de consulent. Grootvader bood zijn verontschuldiging aan. Ondertussen had het comité beslist de kinderen toch bij de grootouders te laten wonen, maar dan buiten het kader van pleegzorg. Even later krijgt de dienst pleegzorg opnieuw een vraag voor het betrokken gezin. Nu vraagt de consulent een netwerkobservatie. De dienst pleegzorg brengt de case op het interprovinciaal overleg. Dat beslist dat er geen hoger beroep mogelijk is tegen de eerste netwerkscreening. De gevraagde netwerkobservatie komt er dus niet. Die beslissing is eenzijdig gebaseerd op de informatie van de dienst pleegzorg: "Agressie wordt niet geduld. Daarom is hier geen beroep mogelijk."

Grootvader klaagt dat hij geen eerlijke kans meer krijgt. Toch is het in het belang van de kinderen om een eerlijke nieuwe kans te krijgen. Hij vindt dat ze hem het recht op beroep niet kunnen ontnemen. Niemand vraagt zijn verhaal of zijn verklaring voor wat er gebeurd is.

Sophie's choice

Pleegzorgbegeleider Sophie meldt dat zij een jongen van 8 jaar begeleidt in een pleeggezin. De jongen is geplaatst via het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De ouders zijn afwezige figuren en terugkeer naar huis is onwaarschijnlijk. Een psychiatrische behandelunit stelt vast dat de jongen goed functioneert in het pleeggezin. In de week is extra ondersteuning van een MPI nodig voor de verdere ontwikkeling van het kind. In vakanties en weekends kan hij in het pleeggezin blijven. Sophie loopt vast want de twee plaatsingsmaatregelen kunnen niet gecombineerd worden. Het voelt alsof de overheid haar verplicht om te kiezen tussen ofwel een instellingskind ofwel een kind in pleegplaatsing dat door de week niet de zorg krijgt die hij nodig heeft. Ze klaagt dat aan als een structureel probleem.

”

Van conceptnota naar decreet over pleegzorg

Uit de conceptnota van december 2011 en een reeks hoorzittingen groeide het pleegzorgdecreet van 29 juni 2012. Het kernidee achter het pleegzorgdecreet is een versterkt, gedifferentieerd, en tegelijk meer afgestemd en gestroomlijnd aanbod van pleegzorg. Opzet is pleegzorg nog sterker te profileren in de zorg voor en ondersteuning van kinderen, jongeren en volwassenen.

- Conceptnota voor nieuwe regelgeving over pleegzorg in Vlaanderen, *Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1192/1.
- Voorstel van decreet houdende de organisatie van pleegzorg, *Parl.St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1597/1.
- Decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012.

Stem van pleegkinderen en kinderen van pleegzorgers weerklinkt

Het Kinderrechtencommissariaat bracht al in de eerste fase van het wetgevend proces advies uit over de conceptnota. Dat gebeurde op een hoorzitting. Zo konden we bedenkingen formuleren vanuit de positie van het pleegkind en de kinderen van de pleegzorgers waarmee het latere decreet rekening kon houden. In de commissiezaal toonden we een filmfragment waarin twee pleegkinderen getuigden. Een opname die we samen met StampMedia maakten. Zo probeerden we maximaal de visie van pleegkinderen zelf binnen te brengen in het parlementaire debat.

Ons advies vertrekt vanuit:

- De belangrijke internationale kinderrechtenstandaarden over pleegzorg: één ervan is de lijvige VN-richtlijn over alternatieve zorg;
- UN Guidelines for the alternative care of children (64/142), 2010, nu ook vertaald in het Nederlands (via www.bettercarenetwork.nl);
- De stem en het perspectief van de pleegkinderen door de signalen over pleegzorgsituaties uit te diepen;
- Nationaal en internationaal onderzoek dat pleegkinderen zelf ondervraagt;

- De positie van kinderen van pleegzorgers: zij staan vaak eerder in de schaduw dan in de schijnwerpers.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert en laat de stem van pleegkinderen en kinderen van pleegzorgers horen

1. Overweeg pleegzorg als tweede optie voor alle kinderen

De conceptnota vraagt het principe 'pleegzorg als prioriteit voor kinderen jonger dan zes jaar' te formaliseren. Het Kinderrechtencommissariaat stelt voor om dat als tweede optie voor alle kinderen te lezen. De eerste overweging is of het kind niet in zijn eigen gezin kan blijven, zoals het kinderrechtenverdrag bepleit. Alle kinderen en jongeren hebben er recht op dat doorverwijzers minstens de mogelijkheid van pleegzorg ernstig overwegen als dat in het belang van het kind is.

Het nieuwe pleegzorgdecreet komt daaraan tegemoet: de jeugdrechter moet bij een uithuisplaatsing verplicht motiveren waarom hij niet kiest voor pleegzorg.

2. Informeer pleegkinderen en betrek de kinderen van pleegzorgers

We zijn blij dat de diensten voor pleegzorg in het nieuw decreet uitdrukkelijk de opdracht krijgen om correcte en passende informatie te geven aan het pleegkind over de aard en de draagwijdte van de pleegzorg.

De informatieplicht van de diensten moet ook inhouden dat de genomen beslissingen gemotiveerd en teruggekoppeld worden naar de pleegkinderen.

Ook pleiten we ervoor kinderen van pleegzorgers zelf bij de kandidaatstelling van hun ouders te betrekken. Het decreet bepaalt nu dat dat moet.

3. Zorg voor één intersectoraal, provinciaal pleegzorgpunt

Het decreet voorziet in één pleegzorgpunt per provincie dat meteen alle pleegzorgvormen aanbiedt. Die verregaande afstemming en samenwerking biedt volgens ons nieuwe kansen.

- Voortaan een zelfde aanbod en zelfde rechten voor alle pleegkinderen ongeacht de sector;

- Accurater matchen tussen pleegkind en pleegzorger;
- Vereende kracht, doordat het decreet de sterktes en de knowhow van de verschillende diensten samen brengt;
- Minder abrupte overgang tussen minder- en meerderjarigen, tussen pleegkinderen en pleeggasten;
- Kandidaat-pleegzorgers kunnen een herscreening vragen bij een dienst voor pleegzorg in een andere provincie. Krijgen ze ook daar geen attest? Dan kunnen ze een bezwaarschrift indienen. De regeling vlakkt de mogelijke nadelen uit van het 'monopolie' van één dienst voor pleegzorg in de provincie.

4. Maak de combinatie van zorgvormen mogelijk

Het decreet maakt pleegzorg gemakkelijker combineerbaar met andere hulpvormen. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt wel om de discussie breder te voeren en ook de combinatie van andere zorgvormen onderling mogelijk te maken.

5. Tijd voor contact met ouders

Het is belangrijk niet alleen met de pleegzorgers en de pleegkinderen te werken, maar ook met de ouders van het pleegkind. Die begeleiding herstelt de band met het oorspronkelijke gezin of houdt die in stand. We zijn blij dat het decreet deze noodzaak erkent en uitdrukkelijk bepaalt als een taak van de diensten voor pleegzorg: "Pleegzorggebonden begeleiding van de gezinnen waarvan de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers van de pleegkinderen deel uitmaken." Er nu nog voor zorgen dat de diensten voor pleegzorg in de praktijk ook aan dit onderdeel van hun takenpakket toekomen. Vandaag blijkt dat erbij in te schieten. (Zie: Verslag hoorzitting Commissie Jeugdzorg, Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 872/14, p. 7).

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies Zorg voor kinderen in pleegzorg, 2011-2012/3, www.kinderrechtencommissariaat.be.

4.7.

Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg

Patiëntenrechten

Jongeren als zelfstandige patiënten?

Kinderen en jongeren hebben ook rechten als patiënt. Dat staat in de wet op de patiëntenrechten en in het kinderrechtenverdrag.

Toch stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat de patiëntenrechten van minderjarigen anders zijn dan die van volwassenen. In de praktijk kan het ouderlijk gezag de patiëntenrechten van minderjarigen doorkruisen. Voor zorgverstrekkers is het niet altijd gemakkelijk om daarmee aan de slag te gaan. Meldingen laten zien dat minderjarigen niet altijd hun rechten zelfstandig kunnen uitoefenen of dat er niet altijd even veel belang aan gehecht wordt. Uit de meldingen blijkt heel wat onduidelijkheid over de draagwijdte van de rechten van de minderjarige in de gezondheidssector. Melders vragen advies en input om hun situatie te deblokken tot een werkbare situatie. Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden dat ook de gezondheidszorg stilstaat bij dit thema.

Recht op geheimhouding van abortus?

Ik begeleid een zwanger meisje van 16 jaar. Ze wil abortus. De jeugdrechter wil die informatie delen met de ouders. Dat leidt tot een conflict met de begeleidende consulent. De abortuskliniek bevestigt dat de jongere recht heeft op geheimhouding. Ik wil weten hoe we dat moeten aanpakken. Wat zegt de wet op de patiëntenrechten? Welke rechten vloeien voort uit de abortuswet?

Moeder wel of niet informeren over dossier?

Ik werk op een dienst Kinderpsychiatrie. Er verblijft een jongen van 15 jaar bij ons. Hij wil niet dat wij zijn moeder informeren over zijn dossier omdat er vroeger dingen gebeurd zijn. Moeder stelt ons vragen over zijn behandeling. Welke informatie mogen wij haar wel en niet geven? Hoe zit het met de rechten van de jongere? Ik wil

dat het Kinderrechtencommissariaat ons op weg helpt want we willen handelen in het belang van de jongere.

Zelf de pil kopen zonder dat ouders het weten?

Ik ben 16. Ik wil graag een voorschrift voor de pil, maar ik ben bang dat onze huisarts dat gaat doorvertellen aan mijn ouders. Ik wil ook weten of ik de pil zelf kan kopen zonder dat mijn ouders dat te weten komen.

Wet op patiëntenrechten: meer weerklank nodig

Het recht op informatie en inspraak van kinderen bij diagnose of behandeling door een arts moet meer bekendheid krijgen. Juridisch zijn kinderen niet handelingsbekwaam. Dat wil niet zeggen dat ze geen rechten hebben. Kinderen blijven drager van hun rechten en hebben recht op respect voor hun rechten. De wet op de patiëntenrechten noemt uitdrukkelijk hun recht op duidelijke informatie, op meningsuiting, op respect voor hun mening, en op inbreng in alle beslissingsprocessen die hen aanbelangen.

Toch merkte het Kinderrechtencommissariaat dat kinderen met een label zoals ADHD hun patiëntenrechten niet altijd gerespecteerd zien. Ze krijgen te weinig informatie, worden niet genoeg betrokken en gehoord over medicatie of andere behandelingen.

Maar een paar vragen stelden ze

Ze schrijven pilletjes voor. Ook al kennen ze de oorzaak van het probleem niet. Onmiddellijk schrijven ze iets op. Daarmee ga ik niet akkoord. Ze hebben geen enkele test gedaan. Ze hebben een paar vragen gesteld en daarna Rilatine voorgeschreven.

Getuigenis uit het boek (in)druk

De wet op de patiëntenrechten moet duidelijk meer weerklank krijgen en breder bekendgemaakt worden.

Geestelijke gezondheidszorg

Afhankelijkheid van ouders bij hulpvraag

Voor kinderen en jongeren is geestelijke gezondheidszorg niet rechtstreeks toegankelijk. Te dikwijls wordt hun recht op hulp geweigerd omdat een van de ouders geen toestemming geeft. Therapeuten en diensten gaan in principe uit van gedeelde toestemming als één van de ouders om hulp vraagt. Zodra ze weten van de uitdrukkelijke weigering van de andere ouder, zetten ze de hulp meestal stop. Bovendien wordt in een scheidings-situatie vaak preventief de toestemming van beide ouders gevraagd. Een oud zeer waar elk jaar meldingen over komen.

Naast de problemen door discussies tussen ouders over de toestemming, merkt het Kinderrechtencommissariaat ook op dat jongeren zonder medeweten van de ouders geen begeleiding kunnen opstarten bij een psycholoog of therapeut. En ook al zouden zij toegang krijgen, dan kunnen ze die hulp vaak niet betalen. Soms vragen ze of ze een beroep kunnen doen op een soort pro-deopsycholoog.

Vader wil begeleiding laten stopzetten

In onze praktijk begeleiden wij twee kinderen van gescheiden ouders. Ze hebben extra ondersteuning en hulp nodig om beter te kunnen omgaan met de scheiding. De vader heeft nu laten weten dat hij daar niet mee akkoord gaat. Moeten we de begeleiding nu stopzetten? Wat met het belang van de kinderen en hun recht op zorg en hulpverlening?

Nood aan rust in mijn hoofd

Ik heb het momenteel erg moeilijk. Mijn ouders kijken niet naar mij om en leiden hun eigen leven. Ik weet niet goed hoe ik aan de toekomst moet beginnen. Ik heb nood aan rust in mijn hoofd. Ik zou graag met een psycholoog gaan praten, maar ik vraag me af of ik dat kan zonder dat mijn ouders het weten. Een ander probleem is dat ik dit met mijn zakgeld niet kan betalen. Ik heb raad nodig.

4.8.

Kinderen en jongeren met een label

ADHD, ADD, ODD, OCD, ASS, HS, HB: niemand kijkt nog op als je een druk kind een ADHD'er noemt. We schrikken er ook niet meer van dat een kind tegelijk een ADHD- én een ASS-label krijgt. Wat vroeger kenmerken waren van 'stoute' of 'verlegen' kinderen, zijn nu stoornissen.

In ons land nam het aantal verkochte dagdosissen Rilatine voor minderjarigen toe van 1,7 miljoen in 2005 tot 4,7 miljoen in 2010. De achterliggende groep jonge patiënten dikte aan van 20.000 tot 32.000. Meer dan honderd jaar zei de geneeskunde dat kinderen niet bipolair konden zijn. Sinds tien jaar kunnen ze dat wel zijn, en nemen 11.000 kinderen in Vlaanderen antipsychotica. Tot vandaag had elk kind en elke volwassene het recht om op zijn eigen ritme te rouwen. De volgende DSM, het standaardwerk voor psychiaters, wil rouwen definiëren als een stoornis. De lijst met labels wordt elk jaar langer.

Het Kinderrechtencommissariaat focust scherper op kinderen met een label. In 2011 zetten we het kind met een label centraal in onze werking. Samen met het onderzoeksteam van prof. dr. Stijn Vanheule en dr. Nancy Vansielegheem (UGent) peilden we naar de ervaringen van kinderen met het label 'gedragsstoornis'. We hadden individuele gesprekken en groepsgesprekken over gedragsproblemen en al wat daarbij komt kijken. Filmmaker Ivan Boeckmans volgde die gesprekken met zijn camera en maakte samen met Julie Deganck en Nancy Vansielegheem twee documentaires: 'Druk' en 'Herdruk'. Op onze studiedag van 5 oktober 2011 stelden we de twee documentaires en ons boek '(in)druk' voor aan het publiek.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, (in)druk. *Gedragsstoornis of niet? Het kind achter het label*, 2011, 86 p., 2 documentaires, www.kinderrechtencommissariaat.be.

In mei stelden we ons advies 'Recht doen aan kinderen met een label' voor in het Vlaams Parlement. We vragen in ons advies meer aandacht voor de wensen, bezorgdheden, rechten en suggesties van gelabelde kinderen. Ook

reflecteert het advies de suggesties die we hoorden op onze rondetafels.

Rond de tafel

We organiseerden drie rondetafels over ons ontwerp van advies: één met welzijns- en gezondheidswerkers, één met onderwijsactoren, en één met belangenorganisaties. Een overzicht van de organisaties die mee dachten en mee discussieerden over het advies:

Vlaamse Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie, Federatie van Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg, Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, Vlaams Patiëntenplatform, Kind en Gezin, Zorginspectie, Onderwijsinspectie, Vlaamse Onderwijsraad, kabinet van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd en Gelijke kansen, GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Permanente Ondersteuningscel GO!, Pedagogische Begeleidingsdienst van het Katholiek Onderwijs, CLB-Koepel van het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen, CLB-koepel van het Onderwijssecretariaat voor Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs Afdeling Basisonderwijs en DKO, Pedagogisch adviseur BuSO – GON/ION-coördinator, Vlaams Verbond voor Katholiek Buitengewoon Onderwijs, Gezinsbond, Ouders voor Inclusie, Vlaamse Vereniging voor Autisme, Uit De Marge, Sprankel en GRIP.

In essentie roept het kinderrechtenverdrag op om alle minderjarigen als volwaardige burgers te erkennen, ongeacht de aard of graad van hun beperkingen of labels. Hebben ze een label? Dan moeten ze zich net als alle kinderen zo ruim mogelijk kunnen ontwikkelen. Ze moeten met respect benaderd worden. Ze moeten beschouwd worden als een volwaardig, zingevend en betekenisgevend persoon.

Kinderen met een label zijn in eerste instantie kind. In tweede instantie zijn ze een kind met een label dat op extra ondersteuning en een doorgedreven toeleiding naar basisvoorzieningen moet kunnen rekenen.

Vanuit het kinderrechtenverdrag, de aanbevelingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind, het VN-Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap en aanbevelingen van de Raad van Europa geven we advies.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert: 'Doe recht aan kinderen met een label'

1. Verruim het medisch model tot een sociaal-cultureel model

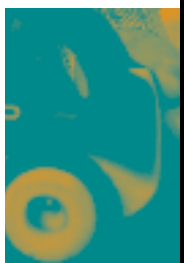
Kinderen met een label botsen tegen de manier waarop de samenleving naar hen kijkt: als probleem en als stoornis. Vanuit een medisch model brengen we hun stoornis in kaart en zoeken we een behandeling. Hun capaciteiten en leefomgeving vallen te vaak buiten het blikveld van wie de kinderen behandelt.

We onderstrepen het belang van een paradigmashift: kinderen met een label zijn geen patiënten of stoornissen, maar burgers met gelijke rechten. Samen met het VN-Comité voor de Rechten van het Kind benadrukken we de nood aan sensibilisering en vorming. In de opleiding van professionals moeten het sociaal-cultureel model, de inclusieve samenleving en de participatierechten van alle kinderen ruimer aan bod komen.

2. Verbreed het multidisciplinair tot een transdisciplinair team

Een label is het gevolg van een diagnose. Zo'n diagnose stellen is bijna exclusief het terrein van artsen en andere gezondheidswerkers. Gevolg? Het kind wordt vooral vanuit klinische deskundigheid en vanuit een medisch model benaderd. De diagnostiek vertrekt vanuit de vraag: "Welke diagnose past bij dit kind?" In plaats van vragen als: Wat helpt dit kind? Welke zorg heeft dit kind nodig? Wat zijn z'n sterktes, krachten en kansen? Biedt een diagnose een meerwaarde?

Om het belang van het kind in al zijn facetten te behartigen, mag een diagnose niet alleen gesteld worden door een multidisciplinair team. Ook de ervaringen van het kind en van de ouders, en de impact van de situatie op het kind moeten in kaart gebracht worden. Een diagnose moet het resultaat zijn van een dialoog. Nu ervaren kinderen en jongeren het te veel als eenrichtingsverkeer. In een transdisciplinaire benadering overstijgt de deskundige zijn eigen discipline. Dat is nodig, want kinderen en jongeren bewegen zich in verschillende levensdomeinen. Ook mag een diagnose geen eindpunt zijn. Ze vraagt een procesmatige benadering. Ze moet herziening toelaten. Veranderende ontwikkelings- en omgevingsfactoren hebben impact op het doen en laten van kinderen.

3. Zie strikter toe op het gebruik van psychofarmaca door kinderen

Er gebeurt te weinig onderzoek naar de veiligheid van psychofarmaca voor kinderen. Onderzoek naar oneigenlijk gebruik is er zelfs niet. En de effecten op lange termijn zijn onbekend. De weinige bestaande onderzoeken wijzen bijvoorbeeld op invloed van psychofarmaca op het hart, het eetgedrag en de groei.

Het gebruik van psychofarmaca door kinderen moet onder strikt toezicht gebeuren. Alleen kinderpsychiaters mogen psychofarmaca voorschrijven. Medicatie mag alleen toegediend worden op het gepaste moment, zolang ze werkt en met opvolging en evaluatie.

4. Beperk ondersteuning niet tot medicatie

Ook kinderpsychiaters moeten transdisciplinair werken. Ze moeten in kaart brengen wat er naast medicatie nog allemaal mogelijk is. De vraag 'waarom medicatie wel en een andere hulpverleningsvorm niet?' moet aan bod komen. Sommige gangbare methodieken in de gezondheidszorg en bij het CLB klinken veelbelovend. Netwerktafels, de Choice And Partnership Approach (CAPA) of handelingsgericht werken vertrekken vanuit vragen die het kind in zijn context plaatsen, en betrekken het kind en zijn omgeving bij het zoeken naar kansen en mogelijkheden voor het kind.

5. Laat een label uitzondering blijven

Een label toekennen is niet zomaar onschuldig. Weinig kinderen ervaren hun labels als empowerend. Daarnaast verhogen labels ook de handelingsverlegenheid, een schrik bij volwassenen die met kinderen werken. Ze vernauwen de blik. Ze creëren afstand tussen de volwassene en het kind. Sommige volwassenen laten daardoor het onderwijs en de zorg voor kinderen met een label liever aan experts over.

6. Ondersteun en begeleid ook zonder label

Het recht op extra ondersteuning mag niet afhangen van een label of een diagnose. Sommige kinderen zijn bijvoorbeeld meer gebaat bij ondersteuning die niet gelinkt is aan hun label, maar wel aan een ander label. In de uitbouw van ondersteuning moet de nood aan zorg centraal staan.

7. Geef het gelijkekansendecreet meer bekendheid

8. Maak van inclusief onderwijs geen exclusiviteit

Kinderen met een beperking of label hebben evenveel recht op kwaliteitsvol onderwijs als alle andere kinderen. Toch geven ouders en kinderen met een label aan dat er nog veel werk aan de winkel is.

9. Maak werk van het recht op redelijke aanpassingen

10. Laat het decreet 'rechtspositie van leerlingen' een volwaardig decreet worden

11. Geef de wet op de patiëntenrechten meer weerklank

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2011-2012/08, Recht doen aan kinderen met een label, 2012, www.kinderrechtencommissariaat.be.
Op 29 mei lichtten we ons beleidsadvies toe in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid. Ook de leden van de Commissie voor Onderwijs en Gelijke kansen en de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media waren uitgenodigd.
- Gedachtewisseling over het advies van het Kinderrechtencommissariaat over recht doen aan kinderen met een label, *Parl.St.* VI.Parl, 2011-2012, nr. 1728/1

4.9. Kinderen en jongeren met een handicap

Het kinderrechtenverdrag en het verdrag voor personen met een handicap geven kinderen met een beperking recht op bijzondere zorg, onderwijs en training om ze te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig leven te leiden. De klachten over schendingen van rechten van jongeren met een handicap gaan vooral over onderwijs en gebrekkige toegang tot hulp van kinderen met een handicap die op de vlucht zijn. Die klachten bespreken we in de hoofdstukken over kinderen op de vlucht en over onderwijs.

4.10.

Kinderen als persoonlijke assistenten?

Kinderen en jongeren groeien soms op met een ouder met een handicap. Ze worden soms ingeschakeld in de zorg voor de ouder, bewust of onbewust. Ze worden zonder het te beseffen een persoonlijke assistent.

Het VAPH dacht dit jaar na over aanpassingen aan de regelgeving over het persoonlijk assistentiebudget. Dat is het budget waarmee mensen met een handicap hun assistentie thuis, op school of op het werk organiseren en betalen. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd om mee te denken over het voorstel om een kind of jongere als persoonlijk assistent aan te stellen voor zijn ouder met een handicap.

De discussie rond de aanpassing van het persoonlijk assistentiebudget past in een ruimer debat over mantelzorg. Heel wat kinderen en jongeren in Vlaanderen zijn de mantelzorger van hun zieke of hulpbehoevende ouder, broer, zus of van een ander familielid.

In het voorstel om minderjarigen als persoonlijk assistent tewerk te stellen voor een ouder met een handicap zien we zowel kansen als valkuilen.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert over kinderen inzetten als persoonlijke assistenten

Kansen

De tewerkstelling als persoonlijk assistent kan een situatie officieel maken waarin de jongere toch al een groot deel van de zorg opneemt voor een familielid. De jongere kan een vergoeding krijgen voor de extra taken en zorg die buiten de gangbare hulp in een gezin vallen. Dat zorgt voor erkenning en waardering, en maakt de inzet van de minderjarige meer zichtbaar.

Valkuilen

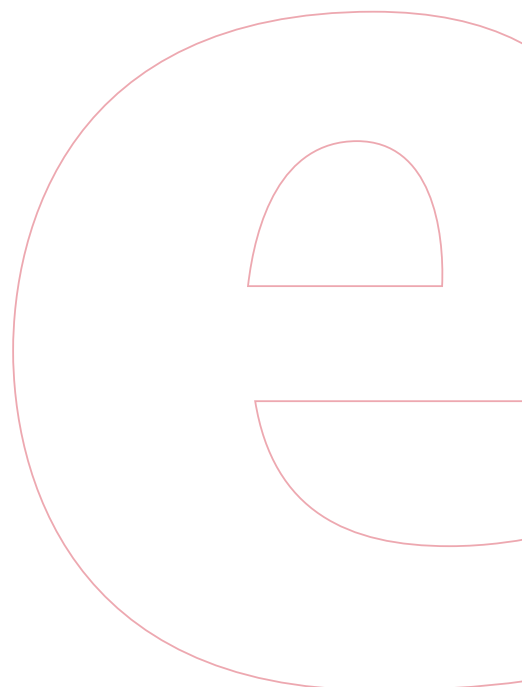
Tegelijk wakkert het de discussie aan over de taakinvulling van een persoonlijk assistent. Voor welke taken krijgt de jongere een vergoe-

ding? Wat zijn gewoon huishoudelijke taken of karweien die je in elke ouder-kindrelatie of in de opvoeding mag verwachten? Vergoedt het loon het hele zorgpakket dat de jongere opneemt? Kan dat leiden tot meer frustratie? Kan een jongere echt zelf kiezen om wel of niet als assistent te werken? Of wordt hij eerder gedwongen? En tot slot: is het zinvol om een ouder-kindrelatie of andere familiebanden in te schrijven in een economische logica?

Nood aan randvoorwaarden

De denkpiste verdient een kans. Maar dan moeten we wel eerst randvoorwaarden vooropstellen. We denken aan extra garanties bij de uitbetaling van het loon. Hoe garandeer je dat het loon effectief voor de minderjarige is? Hoe voorkom je dat het voor de ouder een broekzak-vestzakoperatie wordt? Wat gebeurt er bij conflicten of bij klachten in een situatie waarin een kind werknemer van zijn ouder wordt? En bijvoorbeeld ook: hoe zorg je ervoor dat andere kinderrechten niet in het gedrang komen, zoals het recht op onderwijs?

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Standpunt over de tewerkstelling van minderjarigen als persoonlijk assistent in het kader van het persoonlijk assistentiebudget, 2012, 6 p.

5. Rechten van kinderen op de vlucht

5.1.

Extra bescherming voor kwetsbare groep

Het kinderrechtenverdrag vertaalt de mensenrechten op kindermaat. Er staan bepalingen in die gelden voor alle kinderen, en bepalingen die gelden voor kinderen en jongeren die extra bescherming verdienen.

Zo voorziet artikel 22 van het verdrag extra bescherming voor minderjarige asielzoekers. Voor het kinderrechtenverdrag hebben die alle rechten die andere kinderen en jongeren ook hebben. Maar omdat ze een extra kwetsbare groep zijn, moet de overheid zorgen voor extra ondersteuning en bescherming.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt elk jaar klachten over de situatie van minderjarige vluchtelingen. Vaak zijn het hulpverleners die ontoelaatbare toestanden aanklagen. Of voogden die met ons contact opnemen in naam van de niet-begeleide minderjarige.

Het Kinderrechtencommissariaat komt op voor de rechten van minderjarige vluchtelingen. Zowel begeleide als niet-begeleide minderjarige vluchtelingen moeten beschermd worden. Via ons ombudswerk verdedigen we de belangen van de individuele minderjarige vluchteling. Via ons advieswerk proberen we beleidsplannen en beleidsbeslissingen vanuit de rechten van kinderen te beïnvloeden en bij te sturen.

Het Kinderrechtencommissariaat uitte op basis van het klachtenbeeld al veel bezorgdheden bij de bevoegde ministers.

- We vragen een kwaliteitsvolle voogdij en meer – genoeg – voogden. We vragen ook om meer te investeren in overleg en intervisie tussen de voogden om de voogdij te versterken.
- We vragen aandacht voor goede en gelijke kwaliteit in de verschillende opvangvoorzieningen voor niet-begeleide minderjarigen. Dat vraagt visie, begeleiding en omkadering. Elke opvang van niet-begeleide minderjarigen moet naast materiële omkadering ook aangepaste

begeleiding en zorg voor de jongeren kunnen bieden.

- Als niet-begeleide minderjarigen als vluchteling erkend worden, moeten ze de opvangstructuur verlaten. Het zijn allemaal minderjarige jongeren die er alleen voor staan en een perspectief hebben op een duurzaam verblijf in België. Maar hoe moeten deze jongeren verder? Op welke steun en begeleiding kunnen ze rekenen?

Verdwaald in de zoektocht naar hulp

Op de vlucht? Hulp ontoereikend

Het lot van kinderen klikt vaak vast aan dat van hun ouders. Als ouders niet bij machte zijn of geen stappen zetten om een legaal verblijfsstatuut te verkrijgen, delen de kinderen vaak de pijnlijke gevolgen en komt hun recht op dienstverlening in het gedrang.

‘Kind in Nood’-situatie

Iemand van een thuisbegeleidingsdienst vertelt dat ze een vraag kregen om thuisbegeleiding op te starten voor een jongen van 6 jaar die sinds vorig jaar met zijn moeder illegaal in België verblijft. Vanwege gedrags- en emotionele stoornissen volgt de jongen buitengewoon onderwijs type 3. Vermoedelijk hebben zijn problemen te maken met een posttraumatische stressstoornis. Volgens ons gaat het over een kind in een noodsituatie maar omdat hij bij zijn hier illegaal verblijvende Afrikaanse moeder verblijft wordt hij uitgesloten van aangepaste hulpverlening. Hij voldoet niet aan de ‘voorwaarden van verblijf’ zoals ze in de regelgeving staan.

Illegalen geen recht op MPI?

Een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg vraagt zich af of illegalen geen recht hebben om in een medisch-pedagogisch instituut te verblijven. Een Marokkaanse jongen van 13 verblijft al jaren met zijn moeder in ons land. De moeder heeft geen legaal verblijfsstatuut. De problematiek escaleert, het gedrag van de jongen ontspoot, hij probeert zichzelf van kant te maken. Zijn moeder kan hem niet langer opvangen. De jongen moet verwezen worden naar een MPI.

“Dat zou niet mogelijk zijn omdat hij hier illegaal verblijft? Klopt dat?”

Romakinderen op straat

Een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling maakt zich zorgen over Romakinderen. Twee illegale Romakinderen leven op straat met hun ouders. De ouders hebben een mentale beperking en kampen met verslaving. De school en het CLB zijn ook bezorgd. Het gezin heeft medische zorg en hulp nodig. In andere situaties zouden we het Comité Bijzondere Jeugdzorg vragen om tussenbeide te komen in deze problematische opvoedingssituatie. Maar doordat het gezin voortdurend verhuist, kan dat niet. Er zal ook nooit een hulpvraag van de ouders zelf komen. Alle partners botsen met hun hoofd tegen de muur. Wat te doen?

”

In de hulpverlening leeft de opvatting dat kinderen met een illegaal verblijfsstatuut minder of zelfs geen beroep kunnen doen op bepaalde sectoren van de jeugdhulpverlening. Het gaat vooral over het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het Agentschap Jongerenwelzijn.

Toch hebben ook die twee agentschappen een opdracht voor die kinderen. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap kan afwijken van de inderdaad strikte verblijfsvoorwaarden van het decreet van 2004 met argumenten voor een ‘behartenswaardige situatie’. En ook de diensten van Jongerenwelzijn kunnen de inschatting van een ‘problematische opvoedingssituatie’ niet laten afhangen van het al of niet legale verblijfsstatuut van de minderjarige.

“

Voogd met de handen in het haar

Ik ben voogd over een niet-begeleide minderjarige. Hij zit in een asielprocedure en verblijft in een opvangcentrum van het Rode Kruis. Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg wil geen dossier openen omdat ze geen problematische opvoedingssituatie (POS) erkent. Ik wil dat aanklagen omdat het volgens mij wel een POS is.

”

De indruk bestaat dat de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg problematische opvoedingssituaties erg streng beoordelen als het om niet-begeleide minderjarigen gaat. Dat is ook te verklaren doordat deze jongeren onder de bevoegdheid vallen van de federale overheid.

Wie lost de onenigheid op? Als het Comité geen hulpverlening start omdat ze oordelen dat het geen POS is? Het Kinderrechtencommissariaat vindt het wenselijk om in die situaties van onenigheid altijd een beroep te doen op de bemiddelingscommissie.

Ook als de bijzondere jeugdbijstand formeel tussenbeide komt, betekent dat niet dat alle rechten van de jongere beschermd zijn. Vaak zitten jonge vluchtelingen in een uitzichtloze situatie. Als de jongere zonder legaal verblijfsstatuut zijn 18^e verjaardag er aankomt, wordt een uitwijzing wel erg dreigend.

Ook hulpverleners lopen verloren

Aan het Kinderrechtencommissariaat wordt steun en advies gevraagd bij procedures rond uitwijzingen. Mensen vragen aandacht voor de precaire leefsituatie van kinderen. Ze klagen aan dat de weg naar de verschillende bevoegde instanties moeilijk te volgen is. Hulpverleners hebben het gevoel in een doolhof beland te zijn zodra ze het lot van een jonge vluchteling en zijn gezin ter harte nemen.

“

Geen medische kaart

Ik ben straathoekwerker en begeleid een Roemeense mama met twee kinderen. Ze hebben geen wettig verblijf en wonen in een kraakpand. De kinderen hebben medische zorg nodig, maar krijgen geen medische kaart (het document waardoor het OCMW zich er tegenover de zorgverstrekker toe verplicht om de kosten van medische prestaties een bepaalde periode ten laste te nemen). Gevolg is dat die mensen een procedure moeten starten voor de arbeidsrechtbank. Het recht op medische opvang en verzorging voor deze groep kinderen komt in gevaar. Ze maken de procedure zo omslachtig en bouwen drempels in zodat mensen het opgeven.

”

Slagkrachtige voogden voor niet-begeleide minderjarigen

Op het kabinet van justitieminister Annemie Turtelboom vroegen we een duidelijker en slagkrachtiger statuut voor voogden. We pleitten voor meer ondersteuning van de voogden in hun zoektocht naar een duurzame oplossing voor niet-begeleide minderjarigen. En we wezen op het tekort aan voogden voor het toenemende aantal niet-begeleide minderjarigen.

Nood aan een duidelijk statuut

Voogden komen op voor de belangen van niet-begeleide minderjarigen. Ze nemen contact op met het Kinderrechtencommissariaat. Het ontbreekt ze vaak aan slagkracht om hun taak ter harte te nemen. Ze struikelen bijvoorbeeld over een onduidelijk statuut.

“

Amok

Een voogd meldt dat hij vastzit. Het opvangcentrum stuurde zijn jongere terug naar de dispatch omdat hij in het centrum amok maakte. Wat kan hij doen? Een opvangplek kan hij niet afdwingen.

”

In de praktijk stellen we vast dat voogden aangesproken worden om stappen te zetten voor niet-begeleide minderjarigen die erkend zijn als vluchteling of die subsidiaire bescherming krijgen. Terwijl de voogdij voor die jongeren normaal vervalt: in principe kunnen ze op eigen benen staan of een beroep doen op jeugdhulp.

Voogden melden ons dat de Dienst Vreemdelingenzaken ze aanspreekt om een minderjarige, in het kader van een Dublinakkoord, bijvoorbeeld naar Italië terug te begeleiden. Voogden vragen duidelijkheid over hun onafhankelijk statuut. Ze vragen zich af of de Dienst Vreemdelingenzaken hen zo'n opdracht mag geven.

Voogden klagen ook over gebrek aan informatie. Zo worden ze niet altijd geïnformeerd over de verhuizing van een niet-begeleide minderjarige.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor het statuut van voogd uit te klaren en zo de slagkracht van voogden te vergroten, hun onafhankelijkheid tegenover de Dienst Vreemdelingenzaken te versterken en uit te klaren wie welke taak heeft, of wie wanneer wie informeert.

Wie ondersteunt de voogd bij zijn zoektocht?

Het is de taak van de voogd om een duurzame oplossing voor te stellen voor de niet-begeleide minderjarige. De Dienst Vreemdelingenzaken heeft de eindbeslissing.

Voogden melden ons dat hun zoektocht naar een duurzame oplossing geen sinecure is. Het gebrek aan informatie en de complexe problematiek zorgen voor veel onduidelijkheid. Wat een duurzame oplossing is voor de ene voogd, is nog geen duurzame oplossing voor de andere of voor de Dienst Vreemdelingenzaken. Moeten we de oorzaken van de verschillen in visie op een duurzame oplossing niet in kaart brengen? Moeten de voogden niet beter ondersteund worden in hun zoektocht naar een duurzame oplossing?

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor een multidisciplinair team in de Dienst Voogdij. Of voor een onafhankelijke dienst die de duurzame oplossing vanuit kinderrechtenperspectief beoordeelt. Daarnaast zouden de voogden uitdrukkelijker een beroep moeten kunnen doen op de expertise van de trajectbegeleiders van de onthaalbureaus. Ook zij hebben heel wat expertise opgebouwd om duurzame oplossingen uit te werken voor mensen in een asielcontext. Ligt de duurzame oplossing voor niet-begeleide minderjarigen in Vlaanderen? Dan kunnen de trajectbegeleiders de voogd helpen.

Meer voogden nodig

De laatste jaren neemt het aantal niet-begeleide minderjarigen fors toe. Van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen komen deze cijfers: in 2007 en 2008 waren er ongeveer 500 asielaanvragen per jaar. In 2009 waren dat er 732 en in 2010 al 860. In 2011 waren er 1.649 aanvragen. De statistieken van de Dienst Voogdij spreken over zo'n 2.500 aanvragen in

2009 en 2010. In 2011 meldden 3.200 jongeren zich aan. Is er geen nood aan forse ondersteuning van de Dienst Voogdij?

Zonder voogd krijgt de niet-begeleide minderjarige minder bescherming en kan hij zich minder goed verweren tegen die beslissingen of maatregelen die hij aanvoelt als onrechtvaardig of als nadelig voor het verdere verloop van zijn procedure.

“

Na vier maanden nog altijd geen voogd

Een niet-begeleide Afghaanse jongen van 15 komt in België aan in februari 2012. De volgende maand wordt hij ondergebracht in een opvangcentrum van Fedasil in Vlaanderen. Na een incident krijgt hij een disciplinaire sanctie en in mei wordt hij overgeplaatst naar een opvangcentrum van Fedasil in Wallonië. De jongen betwist zijn verantwoordelijkheid voor het incident: “Ik werd tegen mijn zin betrokken bij een vechtpartij. Ik wil na mijn straf terug naar een opvangcentrum in Vlaanderen. Ik wil verder Nederlands leren en naar een Vlaamse school gaan. Ik vind Frans heel moeilijk. Ik heb nog altijd geen voogd.”

Het Kinderrechtencommissariaat informeert bij de betrokken asielcentra, bij de Dienst Voogdij van de FOD Justitie en bij de dienst Dispatching van Fedasil. De begeleiders van de jongen hebben begrip voor zijn vraag, maar kunnen moeilijk iets doen. De jongen vraagt, met ondersteuning van het Kinderrechtencommissariaat, bij de dienst Dispatching zijn overplaatsing aan naar een centrum in Vlaanderen. De dispatching wijst de vraag af. Ze beschouwt het opvangcentrum in Wallonië als een nieuwe kans voor de jongen. Ze verwijst ook naar het belang van spreiding: de meeste Afghaanse jongens werden tot dan toe opgevangen in Vlaamse centra. De jongen aanvaardt de beslissing niet, maar krijgt geen steun of middelen om ze aan te vechten of om te overleggen met een voogd.

Meer dan vier maanden na zijn aankomst in ons land is er nog altijd geen voogd toegewezen. Er is een tekort aan voogden. De overplaatsing naar Wallonië zal het toewijzingsproces van een voogd verder vertragen omdat de asielpprocedure verder in het Nederlands moet gebeuren, terwijl de jongen nu in een Franstalig centrum opgevangen wordt en er dus een goede tweetalige voogd gevonden moet worden. De jongen zelf spreekt Engels.

”

Ondertussen maakte de Dienst Voogdij extra budgetten vrij om meer voogden te kunnen aanstellen. Daarmee wil de dienst in eerste instantie tweehonderd jongeren uit de nood helpen die nu geen voogd vinden. Er moeten meer voogden-werknemers en meer zelfstandige voogden komen. Het valt nog af te wachten of die capaciteitsuitbreiding op termijn alle voogdijtekorten oplost.

**Erkend als vluchteling? Of
subsidiare bescherming?
Nog altijd hopeloos verloren**

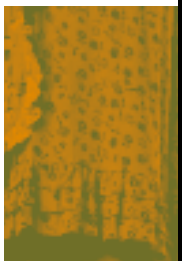
**In Vlaanderen vooral
Afghaanse jongens**

Tussen 2008 en 2011 verdrievoudigde het aantal asielaanvragen bijna van niet-begeleide buitenlandse (niet-Europese) minderjarigen in ons land. Tegelijk verdubbelde het aantal positieve beslissingen (erkenning of subsidiare bescherming) voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen. Het erkenningspercentage voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen ligt met 52% in 2010 en 54% in 2011 (definitieve erkenning en subsidiare bescherming samen) ruim twee keer zo hoog als het gemiddelde voor alle beslissingen van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen. Afghaanse jongens zijn met 30% de grootste groep. Zij komen vooral in Vlaanderen terecht. De tweede grootste groep (28%) zijn meisjes uit Guinee. Zij komen eerder in Franstalig België terecht.

**Opvang en begeleiding als
asielzieker verval. Opent
ander circuit deuren?**

Als niet-begeleide minderjarige asielzoekers erkend worden als vluchteling of voor subsidiare bescherming, rijzen er vaak nieuwe problemen. Dat blijkt uit de klachten bij onze ombudsdienst.

Die erkende minderjarigen krijgen niet langer de opvang en begeleiding die ze als asielzoeker hadden. Ze kunnen voor opvang en begeleiding geen beroep meer doen op de diensten van Fedasil. In principe verval ook de voogdij en moeten de niet-begeleide minderjarigen een beroep kunnen

doen op jeugdhulp. Ze worden geacht hun leven zelfstandig te organiseren, wat voor veel van die jongeren niet vanzelfsprekend is. Vanuit het veld wordt daarom aangedrongen op uitbreiding van de al te beperkte mogelijkheden tot opvang en begeleiding die er nu zijn.

Soms weigert een OCMW jongeren financiële steun (leefloonequivalent). Ze zeggen dat ze die steun wel uitkeren aan erkende vluchtelingen, maar niet aan jongeren met subsidiaire bescherming. Of ze grijpen andere argumenten aan zoals de ernst van de problematiek van de jongere. Als die te ernstig is, zou er actie moeten komen vanuit de bijzondere jeugdbijstand.

De negatieve beslissingen over een leefloonequivalent, of de 'dreiging' van negatieve beslissingen, brengt het hulpverleningsproces van de jongeren in het gedrang. Een naadloos hulpverleningstraject waarin de jongeren vlot overschakelen van een residentiële naar een ambulante werkvorm wordt bijna onmogelijk.

Fedasil beoogt zelf voor de niet-begeleide minderjarigen een opvangtraject in drie fasen: opvang in een van de oriëntatie- en observatiecentra, daarna een collectieve opvangstructuur, en uiteindelijk meer individuele opvang. Een woonbegeleidingsproject is in zo'n traject een passend sluitstuk. De voogden worden bang om te stimuleren dat hun jongeren het opvangcentrum zouden verlaten om zelfstandig te gaan wonen, omdat ze dan het risico lopen dat ze alle verdere steun verliezen.

Rond de tafel

Op 5 juni 2012 organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een rondetafel over de problemen van erkende niet-begeleide minderjarige vluchtelingen en minderjarige vluchtelingen met subsidiaire bescherming.

Rond de tafel zaten 33 actoren uit het middenveld en uit de betrokken overheidsinstanties. Bij de deelnemers waren er vertegenwoordigers van de kabinetten van de Vlaamse ministers Bourgeois en Vandeuren, het Vlaamse Agentschap Jongerenwelzijn, de Voogddienst (FOD Justitie), van professionele en zelfstandige voogden, Fedasil, verschillende Lokale Opvanginitiatieven en opvangcentra voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen of andere jongeren, onthaalbureaus, Centra voor Algemeen Welzijnswerk, Steunpunt Algemeen Welzijn, Europees Vluchtelingenfonds, Kruispunt Migratie-Integratie, VVSG en verschillende ngo's die zich over vluchtelingenproblemen buigen.

Geen steun en opvolging verzekerd

Een Lokaal Opvanginitiatief (LOI) voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen meldt het Kinderrechtencommissariaat dat de huidige gang van zaken voor veel minderjarigen problematisch is. Op het moment van hun erkenning (dus het moment waarop ze in principe het LOI moeten verlaten) zijn ze vaak nog niet genoeg voorbereid om zichzelf volledig zelfstandig te beredderen. Het is onduidelijk op wie ze kunnen rekenen voor welke steun. De enkele initiatieven die zich specifiek tot deze categorie van jongeren richten, zijn te klein om aan de behoeften te voldoen. Bovendien zijn ze tijdelijk. Opvolging is niet verzekerd.

OCMW Antwerpen centrale gast

Centrale gast op de rondetafel was het Antwerpse OCMW dat zijn project voor de opvang van *erkende of subsidiair beschermde niet-begeleide buitenlandse minderjarigen* voorstelde. Daarin begeleidt het OCMW momenteel een vijftigtal min-18-jarigen (zo goed als allemaal Afghanen). Vanaf 2013 kunnen maximaal 175 jongeren in begeleiding komen. De jongeren wonen in principe zelfstandig, al is er wel een studentenhuis voor meisjes met een beperkt aantal plaatsen. De begeleiding (8 VTE in 2012, 15,5 VTE in 2013 en 2014) wordt op projectbasis bekostigd vanuit het Impulsfonds voor Migrantenbeleid (tot eind 2012) en daarna vanuit het Europees Vluchtelingenfonds (2012-2014). De jongeren zelf krijgen van het OCMW financiële steun, het equivalent van een leefloon. Met dit project bouwt het OCMW een aanbod uit voor integrale begeleiding van erkende niet-begeleide buitenlandse minderjarigen: individuele begeleiding tot zelfstandigheid en groepswerking in samenwerking met verschillende partners. Aandachtspunten zijn het uitbouwen van een eigen netwerk, zelfstandig budgetbeheer, kennis van het Nederlands, aangepast onderwijs en voorbereiding op de arbeidsmarkt, en vrijetijdsbesteding. Van alle niet-begeleide buitenlandse minderjarigen die in Vlaanderen terecht komen, stromen er in verhouding erg veel door naar Antwerpen. Dat heeft te maken met het relatief ruime aanbod voor zelfstandig wonen (op kamers). Het OCMW is ook vertrouwd met de huisbazen, die zelf ook vaak van buitenlandse origine zijn. Toch is de dienst

momenteel niet erkend als dienst voor begeleid zelfstandig wonen, een situatie die goede samenwerking met sociale verhuurkantoren belemmert.

Initiatieven zoals dat van het Antwerpse OCMW en andere projecten met steun van het Europees Vluchtelingenfonds (zoals Cirkant in Turnhout en Lisanga in Brussel) steunen op projectsubsidies en missen dus structurele onderbouwing.

Op de rondetafel beklemdoonden de deelnemers de noodzaak van:

- Structurele uitbouw van begeleid zelfstandig wonen voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen die een erkenning of subsidiaire bescherming kregen;
- Een duidelijke regeling voor de toekenning van een leefloonequivalent aan die jongeren, zodat zij en hun begeleiders niet langer hoeven te kampen met grote ongelijkheden in de benadering door OCMW's en zodat er voor dat leefloonequivalent niet langer een lijdensweg via de arbeidsrechtbank nodig is;
- Betere regionale spreiding van de opvang en begeleiding van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen die een erkenning of subsidiaire bescherming kregen: dat zal ook de continuïteit van de schoolloopbaan bevorderen;
- Een regeling die het mogelijk maakt de begeleiding van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen met erkenning een tijdlang verder te zetten na hun achttiende verjaardag, zodat de begeleiding niet abrupt afgebroken moet worden als blijkt dat de jongere nog begeleiding nodig heeft;
- Ruim structureel overleg waarop verschillende actoren die aan Nederlandstalige kant met niet-begeleide buitenlandse minderjarigen werken, geregeld bijeenkomen om structurele problemen te signaleren en beter op elkaar af te stemmen. Bij die actoren horen ook Vlaamse en federale overheidsinstanties. Het is niet de bedoeling opnieuw knelpunten op te lijsten of modellen te bedenken voor de gefaseerde opvang. Die lijstjes en modellen bestaan al langer. Wel kunnen we kijken welke concrete knelpunten we kunnen oplossen door betere onderlinge afstemming en voor welke knelpunten er regelgevende of andere initiatieven nodig zijn.

Op 5 juli 2012 legden de ministers Bourgeois en Vandeuren aan de Vlaamse Regering een con-

ceptnota voor over het beleid tegenover niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Daarin schetsen ze de historiek van de inspanningen om tot samenwerking te komen met het federale beleidsniveau, en zeggen ze dat ze met de federale staatssecretaris voor Asiel en Migratie overleg opstartten om tot een samenwerkingsprotocol te komen. Dat protocol moet het mogelijk maken een reeks knelpunten weg te werken en in Vlaanderen een integraal aanbod op maat van de niet-begeleide buitenlandse minderjarigen uit te werken.

De nota zegt niets over de specifieke problematiek van de deelgroep van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen die erkend zijn als vluchteling of subsidiaire bescherming krijgen. Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat het integrale aanbod ook tegemoetkomt aan die problematiek.

Detentie van minderjarige vluchtelingen kan niet

Elke dag, overal op de wereld, zijn er duizenden kinderen en ouders die vluchten voor misbruik, armoede, mensenhandel en oorlog. Omdat ze niet de juiste papieren hebben, worden ze soms opgesloten. Detentie van kinderen om migratieredenen is een ziekmakende situatie. Het beïnvloedt dramatisch het leven en het welzijn van kinderen. Het respecteert het belang van het kind niet en strookt niet met het kinderrechtenverdrag.

In 2008 beloofde minister Annemie Turtelboom dat er geen kinderen meer zouden terechtkomen in gesloten centra. Het jaar daarop opende ze open 'terugkeerwoningen' voor gezinnen met kinderen. Onder begeleiding van een coach bereiden ze daar hun terugkeer voor.

Op 16 november 2011 keurde het federale parlement de wet goed op 'het verbod op het opsluiten van kinderen in gesloten centra'. Die wet stelt dat gezinnen met kinderen in beginsel niet opgesloten worden en dat een gezin onder bepaalde voorwaarden in de eigen woning kan blijven.

Maar ondanks dat beginsel voorziet de wet ook omstandigheden waarin detentie van gezinnen

met kinderen wel kan: als de detentieplaats aangepast is aan de noden van gezinnen met kinderen.

We vrezen dat de wet de weg vrijmaakt om kinderen, weliswaar in aangepaste omstandigheden, opnieuw vast te houden in gesloten centra en dat de alternatieven voor detentie in het gedrang komen. België werd al drie keer veroordeeld voor de opsluiting van kinderen. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beschreef de opsluiting van kinderen als een onmenselijke en ontorende behandeling. Ook de federale ombudsman pleitte voor een verbod op detentie van kinderen in gesloten centra.

Vanuit het kinderrechtenverdrag vroegen we aan staatssecretaris voor Asiel en Migratie Maggie De Block om te blijven investeren in open 'terugkeerwoningen'. Samen met de Délégué général aux droits de l'enfant en vluchtelingenorganisaties benadrukten we dat minderjarigen niet mogen hervallen in de schadelijke toestand van vóór 2009. Toen werden kinderen opgesloten, enkel en alleen omdat hun ouders een 'foute' beslissing genomen hadden. Een consequent uitwijzingsbeleid is nodig, maar niet ten koste van het welzijn en de rechten van het kind. Blijven investeren in alternatieven voor detentie is nodig.

Geen gedwongen terugkeer

Het Kinderrechtencommissariaat drukte regelmatig zijn bezorgdheid uit over het uitwijzingsbeleid voor minderjarige vluchtelingen. Zowel jongeren zelf als hulpverleners stellen ons vragen over uitwijzingen.

Pleeggezin

Een moeder uit Rwanda heeft het bevel gekregen om België te verlaten. Haar kind verblijft in een pleeggezin. Kan het kind hier in het pleeggezin blijven? Dat vraagt een OCMW-medewerker.

Uitwijzing

Een jongere uit Tsjetsjenië die hier al vier jaar verblijft, heeft een uitwijzing gekregen. Zijn andere broer die nu al meerderjarig is, was hier jaren eerder als niet-begeleide buitenlandse minderjarige en heeft zijn erkenning gekregen. Nu moeten moeder en kind België verlaten. Is dat geen

schending van de rechten van het kind? Wat is er mogelijk? Dat vraagt een CLB-medewerker.

Plots weggestuurd

Ik ben een meisje van 9 jaar. In onze school zijn er al verschillende kinderen geweest van andere landen. Ze leren hier Nederlands en veel andere dingen maar worden dan plots weggestuurd of teruggestuurd naar hun land. We vinden het niet leuk dat ze zo weggaan en wij missen ze.

Ook drukten we onze vrees uit over de gedwongen terugkeer van niet-begeleide minderjarigen. De staatssecretaris voor Asiel en Migratie zei dat ze wil samenwerken met het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Nederland, die in het kader van het Europese ERPUM-project een programma hebben dat snellere terugkeer naar Kaboel mogelijk maakt van 16- of 17-jarige Afghaanse jongeren van wie de asielaanvraag afgewezen werd.

Gedwongen terugkeer druist in tegen belang minderjarige

Samen met Délégué général aux droits de l'enfant Bernard De Vos, schreef de kinderrechtencommissaris op 13 juli 2012 in een brief aan de staatssecretaris dat een gedwongen terugkeer in strijd is met het kinderrechtenverdrag, meer bepaald met artikel 3 dat zegt dat bij alle maatregelen over kinderen de **belangen van het kind voorop** moeten staan. Een gedwongen terugkeer is ook in strijd met artikel 74/16 §1 van de wet van 1980: *“Alvorens een beslissing tot verwijdering te nemen jegens een illegaal op het grondgebied verblijvende niet-begeleide minderjarige vreemdeling, neemt de minister of zijn gemachtigde elk voorstel tot duurzame oplossing van zijn voogd in overweging en houdt hij rekening met het hoger belang van het kind.”*

Het Kinderrechtencommissariaat oordeelt dat een gedwongen terugkeer van een minderjarige nooit beschouwd wordt als in overeenstemming met de belangen van het kind. Alleen een vrijwillige terugkeer, terdege voorbereid met de minderjarige zelf en met garanties op opvang en ondersteuning door familieleden, lijkt ons aanvaardbaar.

Het kabinet van de staatssecretaris bevestigde dat het zich zou houden aan de wetgeving over niet-begeleide buitenlandse minderjarigen en dat ze zich altijd zou richten op duurzame oplossingen in het belang van de minderjarige, eventueel in het land van herkomst, maar dan wel op basis van vrijwillige terugkeer. Dat standpunt leek ons heel wat constructiever dan wat berichten in de media deden vermoeden.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt wel dat een onafhankelijke instantie het best geplaatst is om vanuit een kinderrechtenperspectief te bepalen wat voor een niet-begeleide buitenlandse minderjarige de meest geschikte duurzame oplossing is. We vragen ons af of de Dienst Vreemdelingenzaken, die toch vooral vanuit een verblijfsrechtelijk kader werkt, hiervoor de meest geschikte instantie is.

Om elke onduidelijkheid op te heffen, meent het Kinderrechtencommissariaat ook dat een verbod op de gedwongen terugkeer van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in de wet ingeschreven moet worden.

5.2. Rechtsbescherming van Europese kinderen

Tussen 2007 en 2011 werden elk jaar enkele tientallen niet-begeleide minderjarigen uit Europese landen gesignaleerd aan de Dienst Voogdij van de federale overheid. De officiële aantallen variëren van 44 tot 99, wat wellicht een behoorlijke onderschatting is van de werkelijke aantallen Europese niet-begeleide minderjarigen die in een kwetsbare positie in ons land verblijven. Veruit het grootste deel van die kinderen en jongeren (64% tot 92%) heeft de Roemeense nationaliteit. Opvallend is dat vóór de toetreding van Roemenië tot de Europese Unie op 1 januari 2007 er veel meer Roemeense niet-begeleide minderjarigen bij de Dienst Voogdij gesignaleerd werden (in 2005 en 2006 telkens meer dan 200).

Sinds de toetreding tot de Europese Unie vallen die kinderen en jongeren niet meer onder de definitie van 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling' van de voogdijwet van 2002.

Die bepaalt dat een niet-begeleide minderjarige een onderdaan is van een land van buiten de Europese Economische Ruimte.

Dat betekent dat ze geen voogd meer toegewezen krijgen, en dat verklaart wellicht waarom er nu veel minder van die kinderen en jongeren aan de Dienst Voogdij gesignaleerd worden, terwijl het er in werkelijkheid misschien niet echt minder zijn.

Voor Europese niet-begeleide minderjarigen gaat het beleid ervan uit dat via contacten met de ambassades de nodige hulp verleend kan worden waar dat nodig is. Maar wat als dat niet zo is? De onmogelijkheid om voor deze kinderen een voogd aan te stellen, kan vergaande gevolgen hebben voor de vrijwaring van hun rechten.

Het huidige beleid voor Europese niet-begeleide minderjarigen is uitgewerkt in een omzendbrief van 2 augustus 2007. Niet-begeleide Europese minderjarigen in een 'toestand van kwetsbaarheid' kunnen toch 'onder hoede' geplaatst worden, maar zonder eigenlijke voogd. In de plaats daarvan kreeg de dienst SEMK ('Signalement van niet-begeleide Europese Minderjarigen in Kwetsbare toestand') opdracht de nodige maatregelen te nemen om de opvang van die jongeren te waarborgen. De dienst kan daarvoor een beroep doen op de Observatie- en oriëntatiecentra van Fedasil, op organisaties die sociaal werk doen met dit doelpubliek of op instanties uit de bijzondere jeugdzorg.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de dienst SEMK niet dezelfde slagkracht of betekenis kan hebben als een voogd voor zijn jongere. Dat betekent dat een 'niet-begeleide Europese minderjarige' minder bescherming krijgt.

Het Kinderrechtencommissariaat wil nader onderzoeken of huidige beleid voor Europese niet-begeleide minderjarigen de rechten van die kinderen genoeg waarborgt.

6. Rechten bij politieoptreden

6.1

Jongeren en politie – ‘wordt vervolgd’

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vooral adviesvragen over de rechten van minderjarigen bij politieoptreden. Minderjarigen krijgen met politie te maken als dader, slachtoffer of getuige. Ouders en jongeren vinden geen toegankelijke informatie over hun rechten bij politieoptreden. Ze zijn onzeker als ze in aanraking komen met de politie. Uit de meldingen blijkt dat contact met de politie bij minderjarigen een diepe indruk nalaat. Zeker als het de eerste keer is.

Er is maar weinig regelgeving over de relatie tussen minderjarigen en politie. Toch is het nodig de regels die wel bestaan duidelijk bekend te maken. Jongeren zitten met vragen als: Wat gebeurt er met mijn verklaring? Kent de dader mijn naam als ik een getuigenis afleg? Is mijn verklaring als slachtoffer beveiligd?

Naast de adviesvragen krijgt het Kinderrechtencommissariaat ook klachten over politieoptreden. Omdat er bij de politie een eerstelijnsklachtendienst is, ondersteunt het Kinderrechtencommissariaat de minderjarige om daar zelf een klacht in te dienen. Soms helpen ombudsmedewerkers het verhaal van de minderjarige te structureren. Of ze stellen mee een extra brief op om het belang van het kinderspectief in de klacht te beklemtonen. Het Kinderrechtencommissariaat signaleerde al eerder dat het klachtenmechanisme bij de politie ondoorzichtig is. Toch is daar nog niets aan veranderd. Mensen krijgen ook tegenstrijdige informatie over waar ze hun klacht het best melden: bij het Comité P, bij een interne ombudsdienst of bij de algemene inspectie van de politie.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat communicatie naar minderjarigen een pijnpunt is bij de politie. We kregen klachten over hoe de uitnodigingsbrief opgesteld is, en over gebrekkige informatie tijdens en na een verhoor. Dat is niet bevorderlijk voor de relatie tussen minderjarigen en politie.

Erg weinig informatie

Ik ben 16 jaar en ik kreeg een oproepingsbrief

van de politie. Daar staat erg weinig in. Waarom willen ze me spreken? Mag er een vertrouwenspersoon meekomen? Moet ik een advocaat nemen? Dat staat er allemaal niet in. Is dat zorgvuldige dienstverlening? Moet ik er wel naartoe gaan als ze mij zo weinig informatie geven?

Gsm en pincode afgeven

Er was op school een grootscheepse drugscontrole. De politie doorzocht boekentassen en lockers. Ze hebben niets gevonden, ook niet bij mij. Toch moesten we allemaal onze gsm en onze pincode afgeven. Ze zegden dat we die de dag daarna zouden terugkrijgen. Uiteindelijk duurde dat twee volle weken. We weten nog altijd niet waarom ze onze gsm zo lang achterhielden. Ik vind dat niet correct van de politie.

Videoverhoor over seksueel misbruik

Ik werk in de jeugdhulp. Vorige week heeft een meisje een videoverhoor afgelegd bij de politie. Dat ging over seksueel misbruik en geweld door haar stiefvader. Het heeft maanden geduurd voor dat meisje de moed had om haar getuigenis af te leggen. We hebben daarvoor samen een lange weg afgelegd. Het meisje kreeg heel weinig informatie. Nu spoken er allerlei vragen door haar hoofd: Krijgt de dader het videoverhoor te zien? Kan ze het parket vragen om dat niet toe te staan? Wordt haar privacy geschonden? Wat als het ‘woord tegen woord’ wordt en de politie haar niet gelooft? Wij weten het antwoord zelf ook niet. Moet de politie haar dat niet vooraf rustig uitleggen? En een paar dagen na zo'n ingrijpende getuigenis nog eens? Op dat moment zelf staan kinderen en jongeren onder grote druk: zo'n videoverhoor is een stevige bron van stress.

Zonder advocaat naar Everberg

Op een nacht haalt de politie Isaac (17) uit zijn bed om hem te verhoren. De jongen vraagt uitdrukkelijk om een advocaat, maar er is er op dat moment geen beschikbaar bij de permanentie. Daarom kan het verhoor niet doorgaan. De politie stopt Isaac in een cel tot de volgende dag. Opnieuw vraagt Isaac een advocaat. Opnieuw is er geen beschikbaar. Uiteindelijk verhoort de politie de jongen zonder advocaat. Daarna wordt hij naar Everberg gestuurd.

Redenen genoeg om dit jaar verder aan de slag te gaan met thema ‘jongeren en politie’, waarvan de kernpunten verwoord zijn in een advies:

Een paar hoofdlijnen uit het advies:

- Verspreid basisinformatie over de rol van de politie in de samenleving. Geef minderjarigen en professionals betrouwbare informatie over de bestaande hulp aan minderjarigen die het slachtoffer zijn van onwettig geweld van de politie, en over hun rechten als ze een klacht indienen.
 - Zorg voor permanente opleiding voor alle politiemensen over jongeren, jeugd- en kinderrechten, psychologie van en communicatie met kinderen en jongeren.
 - Ondersteun verder aparte jeugdbrigades in de korpsen en richt jeugdbrigades op waar die nog niet bestaan.
 - Ontwikkel een expertise- en overlegnetwerk, waaraan ook minderjarigen meewerken. Dat netwerk moet informatie en goede praktijken over de relatie tussen jongeren en politie verzamelen, uitwisselen en coördineren. Het zou ook regels en praktijken kunnen uitklaren voor het hele land.
 - Geef genoeg middelen aan instanties die de politie controleren. En verspreid genoeg informatie bij het publiek over het bestaan en de werking van die controle-instanties.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies jongeren en politie: aanbevelingen voor meer toenadering (in samenwerking met Bernard De Vos, *délégué général aux droits de l'enfant de la Communauté française*), 2012, 18 p., www.kinderrechtencommissariaat.be.

We stelden onze aanbevelingen voor aan het College van procureurs-generaal, aan toenmalig commissaris-generaal Paul Van Thielen van de federale politie, en aan de Vaste Commissie Lokale Politie. Die reageerde ondertussen op onze aanbevelingen, samen met de nieuwe commissaris-generaal Catherine De Bolle. Daar zijn we erg blij om. We kijken ernaar uit om de dialoog verder te zetten en concrete acties uit te werken.

Het expertisenetwerk 'Jeugdbescherming' van het College van procureurs-generaal startte een werkgroep op die juridische oplossingen formuleert voor situaties waarin politiemensen in contact komen met kinderen en jongeren. Kan of moet een minderjarige instemmen met een huiszoeking? Wanneer kan een jongere geboeid wor-

den? Goed dat deze vragen verzameld worden en dat ze een antwoord krijgen. Een antwoord dat hetzelfde is voor het hele land.

- Vraag nr. 467, Schriftelijke vragen en antwoorden Kamer 2011-12, 15 mei 2012, 47-48.

Een andere stap in de goede richting is de hervorming van de politieopleiding. Minister Joëlle Milquet van Binnenlandse Zaken onderzoekt welke opleidingsonderdelen over de relatie politie-jongeren verplicht moeten worden.

- Vraag om uitleg aan de vice-eersteminister en minister van Binnenlandse Zaken en Gelijke Kansen over de opleiding van politieagenten inzake jeugd, *Hand. Senaat* 2011-12, 17 april 2012, nr. 5-2130, 10.

Ten slotte zijn we blij met het ingediende wetsvoorstel dat de identificatie van de politieambtenaren waarborgt. Concreet bepaalt het voorstel dat politiemensen zich identificeren met een identificatienummer. Zo kan een jongere zich bij politiegeweld verweren tegen straffeloosheid. Tegelijk blijft toch de anonimiteit van de politieagent verzekerd, zolang er geen uitdrukkelijke klacht is.

- Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 41 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, met het oog op het waarborgen van de identificatie van de politieambtenaren en de betere bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 1580/1.

7. Rechten van jongeren in detentie

Jongeren in detentie zijn extra kwetsbaar. Daarom onderzocht het Kinderrechtencommissariaat in 2010 hoe het gesteld is met de rechten van minderjarigen in de jeugdgevangenissen en de gemeenschapsinstellingen. Maar ook na dat grondig onderzoek naar de positie en de beleving van jongeren in detentie volgt het Kinderrechtencommissariaat de situatie nauwgezet verder op.

Want het dossier 'Binnen(ste) buiten' legde heel wat knelpunten bloot. En er blijft ook in 2012 werk aan de winkel om de rechten van jongeren in detentie volop te garanderen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier binnen(ste) buiten, rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht, Brussel 2010, www.kinderrechtencommissariaat.be.

7.1.

Jeugdgevangenis Tongeren was beter museum gebleven

In juni 2010 trok het Kinderrechtencommissariaat aan de alarmbel. We maakten ons zorgen over de opsluiting van minderjarigen. Op 12 september 2012 trok het Kinderrechtencommissariaat opnieuw naar de jeugdgevangenis van Tongeren.

Dat bezoek maakte ons duidelijk dat de directies van de jeugdgevangenis nog altijd verder aan de slag gaan met de bezorgdheden die het Kinderrechtencommissariaat in 2010 al uitte. De dagactiviteiten zijn uitgebreid, onderwijs krijgt verdere ondersteuning. De projecten rond e-learning en de voorbereidingen op het getuigschrift via de Centrale Examencommissie krijgen nog altijd vorm. Bovendien stellen we vast dat de directies in Tongeren nog meer met geïndividualiseerde trajecten willen werken.

Een positieve evolutie is dat de maatregel opsluiting in de jeugdgevangenis van Tongeren als buffer voor 'welzijnsjongeren' aan het uitdoven is. In de periode januari 2012 tot juni 2012 zaten er drie 'welzijnsjongeren' in Tongeren. Elke keer voor vijf dagen. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de overheid ingezien heeft dat die jongeren absoluut niet in de jeugdgevangenis

thuishoren. Ook opmerkelijk is dat de groep minderjarigen in Tongeren gegroeid is. Er zitten momenteel 9 minderjarigen op een totale populatie van 22. Dat is niet te verklaren doordat er meer uit handen gegeven jongeren zouden zijn. Wel doordat die jongeren vandaag direct naar Tongeren gestuurd worden. De eerste twee jaar werd de jeugdgevangenis van Tongeren vooral bevolkt door jonge gedetineerden die eerst op een andere plaats hun straf uitzaten.

In 2010 klaagden we ook over het gebrek aan inspectie. Voor de jeugdgevangenis van Tongeren vroegen we een kader uit te werken zoals dat van de Commissie van Toezicht voor volwassen gevangenissen. Sinds dit jaar komt er een maandcommissaris langs in de jeugdgevangenis, de voorzitter van de Commissie van Toezicht die bevoegd is voor Hasselt. Het Kinderrechtencommissariaat gelooft dat dat een belangrijke stap is om de rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie te realiseren.

Ondanks de inzet van de directies van de jeugdgevangenis van Tongeren en de positieve evoluties waar ze voor zorgen, blijft het Kinderrechtencommissariaat aan de alarmbel trekken over de infrastructuur van de jeugdgevangenis. Zo zijn de cellen volgens internationale normen nog altijd te klein. De beperkte ruimtes, de kleine cellen en de verouderde elementen maken dat het Kinderrechtencommissariaat bij zijn stelling van 2010 blijft: Tongeren was beter een gevangensmuseum gebleven.

7.2.

Klachtrecht gesloten opvang

Ook dit jaar kreeg het Kinderrechtencommissariaat klachten van jongeren die opgesloten zijn in een gemeenschapsinstelling of jeugdgevangenis. Die meldingen gaan vooral over het beleid, over afspraken en sancties, en over problemen met individuele opvoeders.

Een kant kiezen

Ik had een conflict met mijn opvoeder. In de instelling zelf kan ik – intern – een klacht indienen,

maar daar geloof ik niet in. De pedagogisch directeur kiest altijd de kant van de opvoeders. De JO-lijn vertrouw ik niet, want zij zijn eigenlijk ook van dezelfde dienst.

Dubbele bestrafing

Vorige week kreeg ik een sanctie. Ik moest terug naar de onthaalfase. Daar mogen wij maar vijf in plaats van tien minuten bellen. Ik vind dat een dubbele bestrafing. Waar kan ik dat aanklagen? Ik vind dat het hele systeem van sancties en punten verzamelen als beloning eens doorgelicht moet worden.

Te veel drempels

Ik zit in de jeugdgevangenis en heb een probleem met de bezoeksregeling. Als mijn vriendin op bezoek wil komen, moet ze eerst haar ouders toestemming vragen via een document dat ze kan halen op het gemeentehuis. Als ze die toestemming al zou hebben, mag ze me pas komen bezoeken samen met een meerderjarige. Dat zijn te veel drempels voordat ons recht op bezoek uitgevoerd kan worden.

”

Wie ziet toe wat er achter de muren gebeurt?

In de Beleidsbrief 2011-2012 kondigt Welzijnsminister Jo Vandeuren aan dat hij de procedures voor klachtenbehandeling in de gemeenschapsinstellingen en in de gesloten opvang gaat hertekenen, conform de internationale standaarden. We vinden dat een belangrijke beleidskeuze die aansluit bij onze aanbevelingen in het beleidsdossier 'Jongeren in detentie'. Het voorbije werkjaar werkten we aan een visie over individueel klachtrecht en onafhankelijk toezicht in gesloten opvang voor jongeren. We diepen deze visie nog verder uit en toetsen ze aan praktijkervaring.

Voor de gesloten opvang van jongeren bestaat er vandaag geen onafhankelijk toezichtskader. Er is geen toezicht door buitenstaanders en geen contact van buitenstaanders met de jongeren in de gesloten opvang. Er zijn maar weinig klachten van minderjarigen in gesloten opvang. De klachtenbehandeling vanuit Jongerenwelzijn (JO-lijn) werkt wel onafhankelijk van de uitvoeringspraktijk en van de afdelingen van het

Agentschap en legt verantwoording af bij de administrateur-generaal van Jongerenwelzijn. Maar het blijft een interne dienst die rechtstreeks onder de inrichtende overheid van de gesloten voorzieningen werkt. In de perceptie van jongeren zorgt dat voor een sterk vermoeden van partijdigheid.

Jongerenwelzijn kan niet als onafhankelijke instantie rapporteren aan het beleid en kan geen structurele aanbevelingen signaleren vanuit de klachtenbehandeling.

De klachtenbehandeling van Jongerenwelzijn wordt vandaag alleen transparant door samenvattende verslaggeving.

Onafhankelijke en goed functionerende toezichtsmechanismen kunnen bij opsluiting van minderjarigen een belangrijke meerwaarde betekenen. Ze kunnen de legitimiteit en de kwaliteit van de opsluiting versterken en recht doen aan de zwakke positie van het opgesloten individu.

In het algemeen is toezicht: 'kijken' wat er gebeurt met het oog op rapportage voor beleidsdoeleinden. Klachtrecht is gericht op individuele klachten ontvangen, evalueren en eventueel remediëren.

Als toezicht vooral gericht is op preventie, zit het klachtrecht eerder in een herstelperspectief. De twee mechanismen werken complementair en dragen hun steentje bij in een humaan en kwaliteitsvol opsluitingskader.

► Beleidsbrief Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Beleidsprioriteiten 2011-2012, *Parl.St.* VI.Parl, 2011-2012, nr. 1309.

Nog werk aan de winkel voor onderwijs in gemeenschapsinstellingen

Dat er ook rond kwaliteitsvol onderwijs nog werk is in de gemeenschapsinstellingen, stelden we ook al in ons jaarverslag van 2010. Het vervolg kon u al lezen in het hoofdstuk over onderwijs, op pag. 54-55.

8. Vlaams integraal kinderrechtenbeleid

In 1992 bekrachtigde de Vlaamse overheid het kinderrechtenverdrag. Dat was tegelijk een engagement om werk te maken van de rechten van minderjarigen. Sindsdien werkte de Vlaamse overheid verschillende instrumenten uit om vorm en inhoud te geven aan haar kinderrechtenbeleid.

Zo is er een coördinerend minister Kinderrechten. In alle departementen en agentschappen van de Vlaamse overheid zijn er aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid. Tot voor kort bracht de overheid elk jaar verslag uit over het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Regelmatig evalueert de overheid haar verschillende instrumenten. Ze maakt nieuwe actieplannen op, stuurt instrumenten bij of vernieuwt het decreet dat het kinderrechtenbeleid regelt. Het voorbije werkjaar stond op de agenda: een nieuw Vlaams Actieplan Kinderrechten, een nieuw decreet voor het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de bijsturing van de kind- en jongere-effectrapportage.

Op 18 oktober 2011 presenteerde coördinerend minister Kinderrechten Pascal Smet het Vlaams Actieplan Kinderrechten van de Vlaamse Regering in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement. Daarna was er een gedachtewisseling. En op 6 december organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een gedachtewisseling over het ontwerp van decreet voor een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Op deze twee gedachtewisselingen duidde de kinderrechtencommissaris zijn advies.

8.1. Het Vlaams Actieplan 2011-2014

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 wil het Vlaamse kinderrechtenbeleid extra slagkracht geven. Het somt tientallen operationele doelstellingen op, gegroepeerd per beleidsdomein. Het antwoordt ook op de slotbeschouwingen die het VN-Comité voor de Rechten van het Kind formuleerde over het Periodieke Rapport van België over het kinderrechtenverdrag. Het is het tweede Vlaams Actieplan. Het eerste kwam er al in april 2004.

Het Vlaams Actieplan 2011-2014 besteedt eerst en vooral aandacht aan de coördinatie van kinderrechten en kinderrechtenindicatoren. Het onderstreept het belang van praktijkgerichte kinderrechteneducatie, -informatie en participatie. Het somt Vlaamse beleidsacties op om geweld tegen en armoede van kinderen te bestrijden. En het sluit af met operationele doelstellingen die het gelijkekansenbeleid, de gezondheid en het welzijn van kinderen moeten stimuleren.

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de inspanningen van de Vlaamse overheid. Het is lovenswaardig dat de Vlaamse overheid kinderrechten als kapstok hanteert voor haar beleid. Toch betreuren we dat het Vlaams Actieplan niet meer slagkracht heeft. Het VN-Comité pleit voor een actieplan als onderdeel van de beleidsplannen. Ideaal zitten er concrete doelstellingen in, indicatoren, een follow-upmechanisme, en een aangepast budget.

Op de gedachtewisseling gaf de kinderrechtencommissaris aan de minister en de commissieleden – in een notendop – deze suggesties mee:

- Beperk kinderrechteninformatie niet tot informeren over het kinderrechtenverdrag. Informeer ook over alle andere thema's die kinderen aanbelangen. En vertaal die informatie op kindermaat.
 - Kinderrechteneducatie is meer dan kennisoverdracht. De houding van de volwassene in zijn direct contact met het kind of de jongere is van cruciaal belang.
 - Het is positief dat de Vlaamse overheid zich engageert voor kinderp participatie. Alleen jammer dat de acties weinig concreet zijn.
 - Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de verscherpte focus op geweld op kinderen. We hopen dat de overheid oog blijft hebben voor de verschillende situaties waarin kinderen te maken krijgen met geweld.
 - Het Vlaams Actieplan zet terecht in op armoedebestrijding. Alleen missen we slagkrachtige acties die inzetten op de verwezenlijking van basisrechten.
- Nota van de Vlaamse Regering. Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014, *Parl.St.* VI.Parl. 2010-2011, nr. 1238.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2010-2011/9, Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011- 2014, www.kinderrechtencommissariaat.be.

8.2.

Ontwerp van decreet voor een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid

De integratie tussen het jeugd- en kinderrechtenbeleid staat al lang op de agenda van de Vlaamse Regering. In 2008 zette die al de eerste decretale stappen. Het decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid kwam in de plaats van het decreet Vlaams Jeugdbeleid.

In 2012 zette de Vlaamse Regering de integratie verder en vernieuwde ze het decreet Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Het decreet lijst verschillende beleidsondersteunende instrumenten, jeugdorganisaties, subsidies en projectsubsidies op. De Vlaamse Regering spreekt haar ambitie uit om te komen tot een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan met bijhorende verslaggeving. Ook kinderrechteninstrumenten en -organisaties zitten in het decreet. Er is het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Organisaties kunnen subsidies krijgen als ze 'een kwaliteitsvol informatieaanbod voor of over de jeugd of over de rechten van het kind' maken of overbrengen. De Vlaamse Regering blijft verslag uitbrengen aan het Vlaams Parlement en de kinderrechtencommissaris. En kinderrechteninstrumenten zoals de JoKER en de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid blijven bestaan.

Enkele opvallende nieuwigheden in het vernieuwde decreet zijn:

- Er komt een nieuwe fusievereniging in plaats van het Steunpunt Jeugd, het VIP Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad.
- Het jaarlijks verslag aan het Vlaams Parlement en de kinderrechtencommissaris wordt vervangen door twee rapporten: een tussentijds en een eindrapport.

- Er komt een koepelorganisatie die een alternatief kinderrechtenrapport moet voorbereiden, redigeren en verspreiden.

Op 6 december behandelde de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media het vernieuwde decreet. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd voor een gedachtewisseling.

Kinderrechtencommissariaat adviseert over het vernieuwde decreet voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid.

We hadden lof voor het feit dat Vlaanderen met het vernieuwde decreet blijft kiezen voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid. Ook waar-deren we de inspanningen van de Vlaamse Regering om de kind- en jongere-effectrapportage te verbeteren en een vruchtbare integratie tussen jeugd- en kinderrechtenactoren te realiseren.

Anderzijds betreuren we sommige beleidsinitiatieven en pleiten we ervoor om de rechten van het kind als ethisch en wettelijk kader voor een jeugd- en kinderrechtenbeleid sterker te laten doorwegen.

- Het vernieuwde Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan schuift amper vier prioritaire doelstellingen naar voren en spreekt niet langer alle beleidsdomeinen aan. We herhalen ons pleidooi voor één geïntegreerd plan. In plaats van én een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan én een Vlaams actieplan kinderrechten, kan de Vlaamse Regering kiezen voor één plan dat de richtlijnen van het Comité volgt.
- Het Kinderrechtencommissariaat zet geen vraagtekens bij minder frequente verslaggeving. Wel betreuren we dat er alleen nog een verslag komt over de uitvoering van het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan. Het vorige decreet riep op om ook verslag uit te brengen over de realisatie van de rechten van het kind en de internationale initiatieven voor kinderrechtenbeleid.
- We herhalen onze bezorgdheid over het mandaat van de aanspreekpunten kinderrechten en jeugdbeleid. Hun mandaat blijft te vaag. Voor ons zijn aanspreekpunten ambtenaren die in hun departement of administratie over kinderrechten waken en ze ook stimuleren.

■ Het Kinderrechtencommissariaat wil meer Vlaamse waarborgen voor het recht op participatie van minderjarigen. We vinden het jammer dat het vernieuwde decreet de decretale verankering van de middelen en het mandaat van de Vlaamse Jeugdraad verlaat. Samen met Steunpunt Jeugd en het VIP Jeugd maakt de Vlaamse Jeugdraad nu deel uit van één organisatie, de Ambrassade. We hopen dat de Ambrassade op genoeg onafhankelijkheid kan rekenen om de structurele participatie van kinderen en jongeren aan het Vlaamse beleid te garanderen.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2011-2012/1, Ontwerp van decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, www.kinderrechtencommissariaat.be.
- Ontwerp van decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, *Parl.St.* VI.Parl. 2011-2012, nr. 1363.
- Het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid werd op 11 januari 2012 aangenomen door de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement. Het werd op 20 januari 2012 bekrachtigd door de Vlaamse Regering.
- Na advies van de Raad van State hechtte de Vlaamse Regering op 14 september 2012 haar definitieve goedkeuring aan het besluit tot uitvoering van het decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid.

8.3. Evaluatie kind- en jongereneffectrapportage

Lang voordat het Comité voor de Rechten van het Kind opriep tot kindimpactanalyses, toetste de Vlaamse overheid haar beleid al aan de naleving van de rechten van het kind. Sinds 1997 deed ze dat eerst met kindeffectrapportage. Later met een kind- en jongereneffectrapportage (JoKER). Geregeld evalueerde de overheid haar instrumenten voor kindimpactanalyse en stuurde ze die bij.

- COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, General Comment no. 5 'General measures of implementation for the Convention on the Rights of the Child', 2003.

In het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 kondigde de Vlaamse regering een grondige evaluatie aan. Het Kenniscentrum Kinderrechten vzw (KeKi) voerde die evaluatie uit. In een elektronische enquête, focusgroepen en een rondetafel met experts konden betrokken actoren hun ervaringen en visie kwijt over de JoKER. Het Kinderrechtencommissariaat evalueerde mee. We benadrukten dat we een echte effectinschatting willen. De JoKER moet meer zijn dan een standaardchecklist.

De JoKER meer dan standaardchecklist. Het Kinderrechtencommissariaat doet vier voorstellen:

- Breid de JoKER uit naar bijvoorbeeld voorstellen van decreet.
- Richt opnieuw een actieve deskundigencommissie op die de Vlaamse Regering kan adviseren. Zorg voor meer transparantie bij beslissingen over de opmaak van een JoKER, RIA, Quick Scan Duurzame Ontwikkeling.
- Laat de JoKER voortbestaan naast adviezen van het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Jeugdraad.

9. Kinderrechten internationaal

9.1.

Kinderklacht = kinderkracht

Op het goede spoor

Het klachtenprotocol bij het Kinderrechtenverdrag gaat al een tijdje mee.

- Het nieuwe Klachtenprotocol zorgt ervoor dat kinderen en jongeren, of mensen die hen vertegenwoordigen, schendingen van hun rechten ook internationaal kunnen aanvechten als ze in hun eigen land de interne wegen bewandeld hebben. Het Kinderrechtenverdrag was het enige mensenrechtenverdrag dat zo'n procedure nog niet had. Met dit extra, derde protocol wordt het Kinderrechtenverdrag volwassen.

Uiteindelijk keurt de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de tekst goed op 19 december 2011. Sindsdien zitten we op het goede spoor. Eind februari ondertekent België als een van de twintig landen het Klachtenprotocol.

- Tekst van het Klachtenprotocol goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 19 december 2011 bij resolutie A/RES/66/138; ondertekend door België op 28 februari 2012; principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22 juni 2012 als voorontwerp van decreet houdende instemming met het facultatief protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure.

In een brief aan alle bestuursniveaus van het land pleitten we samen met andere kinderrechtenactoren en academici voor snelle instemming op alle niveaus.

- Brief van de kinderrechtenactoren Centre interdisciplinaire des droits de l'enfant, Conseil de la Jeunesse de la Communauté française, Coordination des ONG pour les Droits de l'Enfant, Défense des Enfants International – DEI, section belge francophone, Délégué général aux droits de l'enfant, Kenniscentrum Kinderrechten, Kinderrechten-

coalitie Vlaanderen, Kinderrechtencommissariaat, Observatoire de l'Enfance, de la Jeunesse et de l'Aide à la Jeunesse, Unicef België, en van de academici Paul Lemmens (KU Leuven), Thierry Moreau (UCL), Johan Put (KU Leuven), Wouter Vandenhoele (Universiteit Antwerpen), Eugeen Verhellen (Universiteit Gent), opgesteld met technische ondersteuning van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind van 14 maart 2012.

En inderdaad, de trein raast door. Zeven maanden na de ondertekening door België stemt de Vlaamse Regering definitief in met het Klachtenprotocol.

Werken aan kinderkracht

Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd om advies te geven bij dit voorontwerp. Graag, want uniek aan dit Klachtenprotocol is de klemtoon op de kracht van kinderen. Zowel een individueel kind als een groep kinderen kunnen zelf een klacht indienen bij het Comité. Dit principe van 'kinderkracht' sluit aan bij de visie die we ontwikkelden voor kinderen en jongeren in ons eigen rechtssysteem. Rechten toekennen is een belangrijke eerste stap, maar op zich niet genoeg. Kinderen en jongeren moeten ook de kans krijgen om hun rechten zelf te realiseren. We zien het Klachtenprotocol als het internationale verlengstuk hiervan.

**Het Kinderrechtencommissariaat
schuift vijf aanbevelingen voor de
Vlaamse overheid naar voren in een
advies:**

- Blijf kiezen voor maximale invulling: protocol met statenklachtenrecht én onderzoeksbevoegdheid voor het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.
- Erken de cruciale rol van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.
- Zorg voor de bekendmaking van het Klachtenprotocol en de beslissingen van het VN-Comité.
- Richt een denktank op die de verdere uitwerking rond het Klachtenprotocol begeleidt en invult.
- Moedig de andere parlementen in dit land aan om ook snel het Klachtenprotocol goed te

keuren. Want vóór we het eindstation bereiken – de ratificatie door België en de inwerkingtreding van het protocol – moeten ook de andere parlementen de tekst goedkeuren.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2011-2012/09, Advies bij voorontwerp van decreet houdende instemming met het facultatief protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure, 2012, www.kinderrechtencommissariaat.be.

9.2 Participatie en de Raad van Europa

In het voorjaar van 2012 keurde de Raad van Ministers van de Raad van Europa een aanbeveling goed over participatie van kinderen en jongeren.

- Aanbeveling Raad van Europa 'on the participation of children and young people under the age of 18' van 28 maart 2012, CM/Rec (2012) 2, te raadplegen via <https://wcd.coe.int>.

Dit zijn een paar opvallende kernelementen uit deze aanbeveling:

- Er staat geen leeftijd op het recht om je mening te geven. Alle kinderen hebben het recht om gehoord te worden in zaken die hen aanbelangen.
- Naargelang kinderen meer bekwaam worden, moeten volwassenen ze meer aanmoedigen om hun recht te gebruiken om zaken die hen aanbelangen te beïnvloeden.
- Participatie is geen 'one-off event', maar een proces dat een voortdurend engagement vraagt in tijd en geld.
- Participatie omvat het 'recht op terugkoppeling'. Kinderen en jongeren moeten altijd volledig geïnformeerd worden over de beperkingen van hun betrokkenheid, het verwachte en het effectieve resultaat van hun participatie en over hoe er uiteindelijk rekening gehouden werd met hun visie.

We hadden de kans om feedback te geven bij de ontwerp tekst. Voor ons was het belangrijk om

ook informele vormen van participatie te erkennen. De uiteindelijke aanbeveling heeft daar aandacht voor. Zo vraagt ze staten uitdrukkelijk om met kinderen en jongeren aan de slag te gaan om toegankelijke en informele manieren van participatie te ontwikkelen.

9.3 Europees netwerk van kinderombudsdiensten

Van 14 tot 16 september 2011 vergaderde het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) in de Poolse hoofdstad Warschau. De 39 kinderombudsdiensten en hun vertegenwoordigers wisselden ervaringen en informatie uit over hun werking. Jaarthema was: de eerbiediging van de rechten van kinderen en jongeren in de institutionele zorg.

Begin 2011 had ENOC onafhankelijk expert Ankie Vandekerckhove de opdracht gegeven om de brede waaier van wettelijke kaders en praktijken in de verschillende landen in kaart te brengen. Het Kinderrechtencommissariaat werkte daaraan mee. Op de conferentie kregen de kinderombudsdiensten het rapport gepresenteerd en een forum aangeboden om hun ervaringen uit te wisselen over de belangrijkste belemmeringen en moeilijkheden in hun land. Wat moet er nog meer gebeuren om de rechten van kinderen in de institutionele zorg te garanderen?

Het rapport gaat uit van de VN-richtsnoeren voor de alternatieve zorg voor kinderen. De belangrijkste principes zijn:

- Het gezin is de belangrijkste omgeving waarin kinderen opgroeien en moet met alle mogelijke middelen ondersteund worden.
- Plaatsing is een uiterste maatregel voor noodgevallen, en voor een zo kort mogelijke periode.
- Bij zo'n plaatsing moeten alle kinderrechten gerespecteerd worden.
- Kinderen moeten juridische ondersteuning en bescherming krijgen van een voogd of advocaat.
- Kwaliteitsnormen moeten de kwaliteit en de voorwaarden garanderen die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

- Er zijn toegankelijke klachtenmechanismen en onafhankelijke monitoringmechanismen nodig.
- We moeten strategieën en een beleid ontwikkelen om de alternatieve zorg minder te institutionaliseren.

► ENOC, *Respect of the rights of children and young people living in institutional care: state of play*, 2011. www.crin.org/docs/ENOC%20report%20on%20children%20in%20instit%20care_NOV11%20FV.pdf

Kort samengevat is dit de algemene indruk die na het onderzoek blijft hangen:

- Er is een grote kloof tussen wetgeving en praktijk.
- Er zijn te weinig betrouwbare gegevens beschikbaar.
- Er zijn te weinig geschikte plaatsen en te lange wachtlijsten.
- De wetgeving en de bevoegdheden zijn veel te vaag.
- 'Vrijwillige' plaatsingen worden niet of te weinig opgevolgd.

De ombudsmedewerkers meldden ook dat 'het belang van het kind' bij plaatsingen soms zoek is. Tijdens de plaatsing is de steun van de familie vaak uitzonderlijk. En meestal bestaat er gewoon geen efficiënte en effectieve toegang tot klachtenmechanismen. Het heeft er alle schijn van dat de rechten van ouders beter beschermd zijn dan die van kinderen.

De meeste kindrombudsdiensdiensten behandelen en onderzoeken klachten van kinderen in de zorg, bemiddelen, verwijzen door en geven advies. Sommige ombudsmedewerkers gaan verder: ze hebben vertrouwelijke gesprekken met de kinderen en bezoeken instellingen, ze geven training over kinderrechten. Structureel kunnen de ombudsdiensdiensten het beleid adviseren, aanbevelingen opstellen of onderzoek uitvoeren over de kwaliteit van de zorginstellingen, en campagnes organiseren.

De kindrombudsdiensdiensten hebben dus op verschillende niveaus een toegevoegde waarde:

- Ze combineren een individuele met een structurele aanpak.
- Ze benaderen de rechten van kinderen holistisch.
- Ze beschermen kwetsbare kinderen.
- Ze hebben een onafhankelijk statuut en sterke bevoegdheden.

- Ze sensibiliseren en voeren campagnes om mensen bewust te maken.
- Ze volgen de kinderen op en rapporteren.
- Ze informeren het Comité voor de rechten van het kind.

Regine Jensdottir lichtte de nieuwe strategie 2012-2015 toe van de Raad van Europa voor de rechten van kinderen. Zij leidt het programma 'Building a Europe for and with children'. De vijf strategische doelstellingen zijn:

- De lidstaten ondersteunen om de rechten van kinderen toe te passen;
- Kindvriendelijke diensten en systemen bevorderen, vooral kindvriendelijke gezondheidszorg, sociale diensten, justitie en familierecht;
- Alle vormen van geweld tegen kinderen bestrijden door geïntegreerde nationale strategieën tegen geweld te bevorderen, en door maatregelen tegen seksueel geweld, lijfstraffen, huiselijk geweld, geweld op school en online;
- De rechten van kwetsbare kinderen beschermen, zoals kinderen in alternatieve zorg, kinderen in detentie, kinderen van migranten, asielzoekers of vluchtelingen, en intern ont Heimde kinderen en kinderen met een handicap;
- Participatie bevorderen van kinderen, zowel lokaal, nationaal als internationaal, onder andere door kinderen te scholen over democratisch burgerschap en over mensenrechten.

Ook de Europese Commissie focust op drie van deze gebieden om de rechten van kinderen beter te beschermen: kindvriendelijke justitie, bescherming van kwetsbare kinderen en bevordering van kindparticipatie. Concreet ondersteunt de Europese Commissie de overheden in de EU-landen met elf concrete maatregelen – en vooral door wetswijzigingen:

- Wetgeving om kinderen (als extra kwetsbare groep) beter te beschermen bij rechtszaken;
- Wetgeving om kinderen te beschermen als ze verdacht of beschuldigd worden van misdrijven;
- Nieuwe wettelijke garanties om ervoor te zorgen dat alle EU-landen beslissingen naleven over ouderlijk gezag na een scheiding;
- Extra aandacht voor de richtsnoeren van de Raad van Europa over kindvriendelijke justitie, bijvoorbeeld bij de aanpassing van burgerlijk en strafrecht;
- Steun om rechters en andere professionals op te leiden om kinderen bij rechtszaken beter te begeleiden;

- Meer opleiding voor instanties die instaan voor niet-begeleide minderjarigen en asielzoekers;
- Extra aandacht voor kinderen bij de aanstaande EU-plannen voor een betere maatschappelijke integratie van de Roma;
- Steun voor een snelle invoering van het EU-alarmnummer voor vermiste kinderen 116 000 (en voor eventuele internationale waarschuwingssystemen voor kinderen die ontvoerd zijn of gevaar lopen);
- Maatregelen tegen cyberpesten, grooming, vrij toegankelijke schadelijke content en andere internetrisico's via het EU-programma voor een veiliger internet;
- Maatregelen tegen kindermishandeling en kindersekstoerisme en voor slachtoffers van gewapende conflicten via de EU-programma's voor buitenlandse en humanitaire hulp;
- Een centrale EU-website over kinderrechten.

Op het einde van de conferentie vertelden ook de jonge adviseurs van het European Network of Young Advisors waarover ze zich vooral zorgen maken. En hoe de genoemde adviezen beter geïntegreerd kunnen worden in de werking van ENOC. De conferentie besprak verder hoe gemeenschappelijke standpunten van ENOC nationaal en Europees meer invloed kunnen krijgen.

A photograph of a person's legs from the knees down, wearing a light-colored skirt with a small, dark floral pattern. The person is standing on a light-colored wooden floor. The image is overlaid with a large, white-outlined number '4' in the top left corner. The entire image has a warm, orange-toned filter.

4

Deel

Bijlagen

Kind

get

Naar wie wordt doorverwezen?

Algemene dienstverlening

Voor kinderen en jongeren

Jongerenadviescentrum	78
Kinderrechtswinkel	12
Kinderombudsman Nederland	2
Awel	61
Rungproject	1

Algemeen

Centrum voor zwangerschapsonderbreking	2
Centrum Algemeen Welzijnswerk	42
Centrum Geestelijke Gezondheidszorg	1
Child Focus	2
Vzw Intact	2
Gemeentediensten	1
Meldpunt 1712	4
OCMW	6
Opvoedingstelefoon/ Opvoedingswinkel	4
Rijksdienst voor Kinderbijslag	1
Scheidings- en opvoedingsbemiddeling	17
Slachtofferonthaal	4
Tele-Onthaal	1
Therapeut	1
Unicef	1
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	50
Vlaamse Infolijn	2
Zelfmoordlijn	3

Bijzondere jeugdzorg

Comité Bijzondere Jeugdzorg	35
Directie voorziening	2
Jeugdrechtbank	21
JO-lijn	7

Juridische bijstand en justitie

Advocaat	113
Ambassade	1
Jeugdadvocaat	32
Justitiehuis	9
Politie (alle diensten)	16
Parket	2

Onderwijs

Beroepscommissie	1
Centrum voor Leerlingenbegeleiding	40
Commissie Zorgvuldig Bestuur	1
Departement Onderwijs	4
Inrichtende macht	9
Leerkracht	2
Leerlingenraad	3
Interne leerlingenbegeleider/zorgleerkracht	1
Lokaal Overlegplatform	
voor gelijke onderwijskansen (LOP)	2

Onderwijsinspectie	1
Ouderraad	1
Schooldirectie	20
Schoolraad	3
Steunpunt voor ouders en leerlingen	5
Vlaamse Scholierenkoepel	3

Ombudsdiensten en klachtenlijnen

Délégué général aux droits de l'enfant	5
Interne klachtendienst CAW	1
Federale Ombudsdienst	5
Kind en Gezin klachtendienst	5
Limits vzw (ongewenst gedrag op school)	2
OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties)	2
Ombudsdienst De Lijn	2
Ombudsdienst patiëntenrechten	2
Ombudsdienst stad Antwerpen	2
Ombudsdienst voor telecomunicatie	1
Ombudsdienst ziekenhuis	1
Ombudsvrouw stad Gent	1
Raad voor de Journalistiek	3
Unizo	1
Vlaamse Ombudsdienst	4
Vlaamse Regulator voor de Media	1
Zorginspectie	1

Zorg voor vluchtelingen en minderheden

Dienst Voogdij	1
Kruispunt Migratie-Integratie	3
Vluchtelingenwerk Vlaanderen	1

Federale overheden

Dienst Naamsveranderingen	1
FOD Arbeid en Tewerkstelling	1
FOD Justitie	3
FOD Economische Zaken	3

Websites

advocaat.be	3
awel.be	61
clicksafe.be	2
jeugdadvocaat.be	32
jongereengids.be	4
kindermishandeling.be	9
kinderrechtswinkel.be	12
ond.vlaanderen.be	2
rechtspositie.be	2
steunpuntjeugdhulp.be	4
tweehuizen.be	18
vlaamspatientenplatform.be	2
vvvgg.be	1

Kinderrechten in de media

Vorig werkjaar kwamen de standpunten van het Kinderrechtencommissariaat zo'n vijfhonderd keer aan bod in de media. In tijdschriften en dagbladen, gedrukt of online, op radio en tv.

Het Kinderrechtencommissariaat stuurde zelf een vijftal persberichten de wereld in:

- België tekent voor kinderkolachten, het kinderrechtenverdrag wordt volwassen, 28 februari 2012;
- Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat. Steeds meer heen-en-weerkinderen, 16 november 2011;
- Vlaams Parlement bevestigt vertrouwen in Kinderrechtencommissariaat, 25 oktober 2011;
- Studiedag (in)druk en opening tentoonstelling Gevaarlijk Jong, 5 oktober 2011;
- Studiedag geweld gemeld en geteld. 2000 jongeren aan het woord over geweld, 23 september 2011.

En de kinderrechtencommissaris schreef twee opiniestukken:

- Scholen hoeven eenheidsworst niet te slikken;
- Tegengas: geen leeftijdsverlaging voor GAS.

Dit is een overzicht van wat tussen 1 september 2011 en 31 augustus 2012 in verschillende media verscheen:

Persagentschap	1/9/2011	Belga	Ouders vechten schoolkeuze steeds vaker uit voor de rechter
Print	1/9/2011	Yeti/Klasse voor Tieners	Vraag het aan Lisa: helpdesk voor tieners in nood
Print	1/9/2011	De Morgen	Ouders vechten schoolkeuze steeds vaker uit voor de rechter
Print	1/9/2011	De Morgen	Co-scholen
Print	1/9/2011	De Morgen	Twee weken naar school in Spanje, twee weken in Vlaanderen
Print + internet	1/9/2011	Het Laatste Nieuws/hln.be	Gescheiden ouders vaker naar rechter voor schoolkeuze
Print	1/9/2011	Ampersand	Kinderen krijgen eindelijk spreekrecht
Internet	1/9/2011	vandaag.be	Steeds meer ex-partners voor rechter na foute schoolkeuze
Internet	1/9/2011	skynet.be goedgevoel.be demorgen.be nieuwsblad.be/standaard.be	Ouders vechten schoolkeuze steeds vaker uit voor de rechter
Internet	1/9/2011	hbvl.be gva.be zita.be	Steeds meer ex-partners voor rechter na foute schoolkeuze
Internet	2/9/2011	cuttingedge.be	Kinder- en jeugdtheater 2011-2012
Internet	7/9/2011	maks.be	Coördinaten KRC
Internet	8/9/2011	rnews.be	Leesbevorderaar Majo de Saedeleer krijgt eerste Prijs voor Opvoeding

Internet	9/9/2011	deredactie.be	Majo de Saedeleer krijgt Prijs Filson Steers Mariman
Print	13/9/2011	Dag Allemaal	Dit loopt uit de hand: steeds meer gescheiden ouders naar de rechter voor schoolkeuze van kind
Print	14/9/2011	Knack	Het centrum van gemiste kansen
Audio	23/9/2011	Radio 1 – Nieuws 13u	Bijna 1 op de 3 jongeren wordt op school geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dat blijkt uit een onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat
Tv	23/9/2011	VT4 – Vlaanderen vandaag 18.30 en 23.15 u	Uit cijfers van het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat jongeren vooral op school en binnen het gezin te maken krijgen met geweld.
Tv	23/9/2011	VRT – Journaal 13, 18, 19 u en Laat	1 op 3 jongeren krijgt op school te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dat blijkt uit een onderzoek van het KRCommissariaat. Jongeren vragen zelf om meer gezag op school.
Tv	23/9/2011	VTM – Nieuws 13 en 18 u	Ongeveer een derde van de jongeren krijgt op school te maken met ongewenst seksueel gedrag. 42 procent komt ook in aanraking met geweld. Dat blijkt uit een onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat
Audio	23/09/2011	Q Music – Nieuws 8 u	Uit een onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat driekwart van de leerlingen al eens slachtoffer was van fysiek geweld door leraren of medeleerlingen. Ook thuis is er vaak sprake van geweld
Persagentschap	23/9/2011	Belga	Eén op drie leerlingen geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag op school
Persagentschap	23/9/2011	Belga	Vlaamse ministers beloven problematiek geweld tegen kinderen en jongeren aan te pakken
Print	23/9/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Geweld is dagelijkse kost. Vlaams Kinderrechtencommissariaat onderzoek agressie tegen jongeren.
Print	23/9/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Commentaar van Liesbeth Van Impe: overal
Print	23/9/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Geweld op school wordt zwaar onderschat. Driekwart leerlingen was al eens slachtoffer van fysiek geweld door leraren of medeleerlingen
Print	23/9/2011	De Standaard	Onderzoek naar geweld tegen jongeren. Leerlingen en leerkrachten gaan ruw met elkaar om
Print	23/9/2011	Metro	Geweld raakt 4 kinderen op 10
Internet	23/9/2011	nieuwsblad.be/standaard.be	Geweld is dagelijkse kost voor Vlaamse jongeren
Internet	23/9/2011	scoutsengidsenvlaanderen.be	Persbericht geweld
Internet	23/9/2011	zita.be	Een derde leerlingen krijgt ongewenste lichamelijke aanraking
Internet	23/9/2011	levif.be lavenir.net lanouvellegazette.be laprovince.be sudpresse.be 7sur7.be	Un élève sur trois confronté à des comportements sexuels transgressants à l'école
Internet	23/9/2011	knack.be trends.be skynet.be	Vlaamse ministers gaan geweld tegen kinderen aanpakken
Internet	23/9/2011	clint.be	Extreem gedrag teistert 1 op 3 leerlingen
Internet	23/9/2011	nieuwsblad.be	Geweld
Internet	23/9/2011	nieuwsblad.be	Thuis ondervinden jongeren extremer geweld
Internet	23/9/2011	hln.be	1 leerling op 3 geconfronteerd met ongewenst seksueel gedrag
Internet	23/9/2011	klasse.be	Klaslokaal is geen veilige plek
Internet	23/9/2011	gentblogt.be	Kopbeest

Internet	23/9/2011	klasse.be	Een op de twintig kinderen leeft thuis is geweld
Internet	23/9/2011	deredactie.be/nieuwsblog.be	Ongewenst gedrag bij 1 op de 3 jongeren
Internet	23/9/2011	klasse.be	Klaslokaal is geen veilige plek
Internet	23/9/2011	nieuwsblad.be	Geweld is dagelijkse kost voor Vlaamse jongeren
Internet	23/9/2011	nieuwsblad.be	In jeugdbeweging vooral verbaal geweld
Print	24/9/2011	Het Nieuwsblad	Kidsjournaal: geweld gemeld en geteld
Print	24/9/2011	Het Belang van Limburg	Eén op drie leerlingen wordt ongewenst betast
Print	24/9/2011	Gazet van Antwerpen	Eén op drie leerlingen ongewenst betast op school
Print	24/9/2011	De Standaard	Geweld op school is gewoon. We krijgen al straf als we baviaan roepen
Print	24/9/2011	Het Laatste Nieuws	Driekwart van jongeren is op school slachtoffer van fysiek geweld
Print	24/9/2011	La Capitale	Trop de transgressions sexuelles à l'école
Print + internet	24/9/2011	L'Avenir/lavenir.net	Un élève sur trois victime de comportements sexuels indésirés
Internet	25/9/2011	feedy.be politics.be	Vlaamse regering: geweld tegen kinderen en jongeren
Print	26/9/2011	4 Teens	Leerlingen en leerkachten gaan ruw met elkaar om
Internet	27/9/2011	maks.be	Geweld op school
Internet	27/9/2011	clint.be	Extreem gedrag teistert 1 op 3 leerlingen
Print	28/9/2011	Tertio	Jong geweld
Internet	28/9/2011	steunpuntjeugd.be	Kind zijn is niet altijd even geweldig
Audio	30/9/2011	Radio 1 – De Ochtend	Bezoek aan de tentoonstelling Gevaarlijk Jong in het Museum dr. Guislain in Gent samen met auteur Gerda Dendooven en de Vlaamse Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen
Internet	30/9/2011	radio1.be	Gevaarlijk jong. Kind in gevaar, kind als gevaar
Print	1/10/2011	Maks!	Help! Ik wil een eigen slaapkamer
Print	1/10/2011	DS Cultuur	Opgepast: Kinderen
Print	1/10/2011	De Morgen	Expositie 'gevaarlijk jong' opent vandaag in Gents Guislainmuseum. Ode aan de jeugd die we maar niet begrijpen
Internet	1/10/2011	standaard.be	Opgepast: Kinderen
Print	2/10/2011	Klasse voor Ouders	Niet te missen
Persagentschap	5/10/2011	Belga	Kinderen ervaren gedragsstoornis op heel verschillende manieren
Print	6/10/2011	De Morgen	Je bent jong en je wil geen etiket
Print	6/10/2011	De Standaard	Kinderen met een gedragsstoornis zetten zich af tegen hun label 'abnormaal'. Wij storen andere mensen
Print	6/10/2011	Het Laatste Nieuws/ De Nieuwe Gazet	Onderzoek: kinderen over 'hun' adhd. Ik haat het dat ik zo wild ben in de klas
Internet	6/10/2011	standaard.be	Wij storen andere mensen
Internet	6/10/2011	klasse.be/leraren en klasse.be/ouders	Het kind achter het label
Print	7/10/2011	De Bond	Jeugdtheater: kopbeest
Print	7/10/2011	De Bond	Hoe ervaren ouders het etiketje van hun kind?
Print	8/10/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Gevaarlijk jong
Internet	8/10/2011	standaard.be	Herdruk
Tv	11/10/2011	Canvas	Te gek: column Bruno Vanobbergen over 'de jeugd van tegenwoordig'

Print	12/10/2011	De Standaard	Gevaarlijk jong
Print	15/10/2011	Het Nieuwsblad Magazine	Tijgermoeder of luie vader?
Internet	15/10/2011	politics.be	Open Vld wil antipestplan in elke school
Internet	15/10/2011	nieuwsblad.be	Tijgermoeder of luie vader?
Persagentschap	17/10/2011	Belga	Vierhonderd Gentenaars verzamelen op Wereld- dag tegen Extreme Armoede
Print	18/10/2011	P Magazine	Het ultieme Jean-Marie Dedecker interview
Print	19/10/2011	Tertio	Opgepast kinderen!
Print	20/10/2011	De Huisarts	Probleemkind? Probeer eens een pilletje!
Print	21/10/2011	De Bond	Zit de weg naar volwassenheid vol gevaren?
Print	21/10/2011	De Bond	De ander heeft me adhd gemaakt
Print	21/10/2011	De Bond	De blik van kinderen en jongeren
Internet	21/10/2011	steunpuntjeugdhulp.be	Kinderrechtencommissariaat stelt jaarverslag voor
Persagentschap	24/10/2011	Belga	Vlaams parlement zet mes in paraparlementaire instellingen
Persagentschap	24/10/2011	Belga	Parlement zet mes in paraparlementaire instellingen - 'Cynische besparing' (Groen)
Internet	24/10/2011	knack.be	Vlaams Parlement zet mes in paraparlementaire instellingen
Internet	24/10/2011	nieuwsblad.be nieuwsblog.be	Kinderrechtencommissariaat en vredesinstituut onder het mes
Internet	24/10/2011	standaard.be/nieuwsblad.be	Kindercommissariaat en vredesinstituut onder het mes
Internet	24/10/2011	knack.be	Parlement zet mes in paraparlementaire instellingen - 'Cynische besparing'
Tv	25/10/2011	AVS	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omsprin- gen met besparingen
Persagentschap	25/10/2011	Belga	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omsprin- gen met opgelegde besparingen
Print	25/10/2011	De Morgen	Kinderrechtencommissariaat en Vredesinstituut moeten besparen
Print	25/10/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Kinderrechtencommissariaat mag blijven
Print	25/10/2011	Gazet van Antwerpen	Vlaanderen snoeit in kinderrechten en vredesin- stituut
Print	25/10/2011	De Standaard	Minder geld voor Vlaams Vredesinstituut
Print	25/10/2011	Metro	Vlaams parlement snoeit in instellingen
Print	25/10/2011	Het Belang van Limburg	Paraparlementaire instellingen afgebouwd
Internet	25/10/2011	nieuwsblad.be/standaard.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omsprin- gen met besparingen
Internet	25/10/2011	demorgen.be hln.be vt4.be feedy.be nieuwsfeiten.be nieuwsblog.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief besparen
Internet	25/10/2011	vt4.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omspringen met opgelegde besparingen
Internet	25/10/2011	knack.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omspringen met opgelegde besparing
Internet	25/10/2011	standaard.be/nieuwsblad.be 2news.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omspringen met besparingen
Print	26/10/2011	De Morgen	Kinderrechtencommissariaat wil creatief besparen
Internet	26/10/2011	dewereldmorgen.be	Autonomie kinderrechtencommissaris en Vredesinstituut beknót

Internet	26/10/2011	wn.com	Kinderrechtencommissariaat wil creatief besparen
Internet	26/10/2011	vt4.be	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omspringen met opgelegde besparing
Internet	27/10/2011	steunpuntjeugd.be	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat
Internet	27/10/2011	nieuwsblad.be	Kindercommissariaat en vredesinstituut onder het mes
Internet	28/10/2011	agenda.be	Gevaarlijk jong: speciale gezinsdagen
Internet	29/10/2011	kinderrechtswinkel.be	Uitnodiging jaarverslag
Internet	29/10/2011	wn.com	Kinderrechtencommissariaat wil creatief omspringen met opgelegde besparing
Internet	30/10/2011	jeugdwerknet.be	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat
Print	31/10/2011	Humo	Het gat van de wereld: Vlaamse regering zet mes in subsidies kinderrechtencommissariaat
Print	1/11/2011	Klasse	Vechten tegen decibels
Print	1/11/2011	Klasse	Klaslokaal is geen veilige plek
Print	1/11/2011	Yeti/Klasse	Kinderen slaan kan niet
Print	1/11/2011	Vitaya Magazine	Opmerkelijk! Kind in gevaar
Internet	1/11/2011	Maks!	Geweld op school
Internet	1/11/2011	Maks!	Mag ik muziek downloaden en kopiëren?
Persagentschap	3/11/2011	Belga	Beslissing Vlaams Parlement om IST op te heffen ongeldig
Internet	3/11/2011	dewereldmorgen.be	Stad Antwerpen: Kindvriendelijk bierfeest
Internet	3/11/2011	jeugdwerknet.be	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat
Internet	3/11/2011	agenda.be	Gevaarlijk jong
Print	4/11/2011	De Bond	Klankbord voor kinderen bedreigd?
Internet	4/11/2011	knack.be	Beslissing Vlaams Parlement om IST op te heffen ongeldig
Print	7/11/2011	De Apotheker	Probleemkind? Probeer eens een pilletje!
Internet	7/11/2011	steunpuntjeugd.be	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat
Print	8/11/2011	Het Belang van Limburg	Vlaams Parlement bespaart bij instellingen
Print	9/11/2011	Kerk en Leven	Geweld, gemeld en geteld
Internet	9/11/2011	steunpuntjeugd.be	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat
Internet	10/11/2011	gentblogt.be	Plan België reikt eerste label kinderrechtenschool uit
Internet	10/11/2011	dewereldmorgen.be	Geweld tegen vrouwen is een pandemie
Internet	10/11/2011	psychologiemagazine.be	Leven met een label
Internet	12/11/2011	gezinsbond.be	Gevaarlijk jong workshops
Tv	15/11/2011	VTM – Nieuws 19u	Het aantal meldingen van onrecht tegen minderjarigen is het voorbije jaar gestegen.
Internet	15/11/2011	Ierarendirect.be	Kinderrechtencommissariaat stelt nieuw jaarverslag voor
Tv	16/11/2011	Ketnet – Karrewiet	Voorstelling jaarverslag kinderrechtencommissariaat: heen-en-weer kinderen
Tv	16/11/2011	VRT – één Journaal Laat	Uit het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat wordt duidelijk dat kinderen nog te veel heen en weer worden geslingerd tussen jeudinstellingen en ouders

Audio	16/11/2011	VRT - Radio 1 - Nieuws 13u	Volgens het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat lopen jongeren met problemen vaak verloren in de hulpverlening
Persagentschap	16/11/2011	Belga	Kinderen nog vaak slachtoffer van machtsspel tussen ouders
Persagentschap	16/11/2011	Belga	Kinderrechtencommissariaat versterkt zijn ombudsfunctie
Persagentschap	16/11/2011	Belga	Kinderen met zorgnoden belanden van ene zorgplek in andere
Print	16/11/2011	De Morgen	Kinderen nog vaak slachtoffer van machtsspel tussen ouders
Print	16/11/2011	Het Belang van Limburg	Kinderrechtencommissaris wil lagere boetes voor zwartrijdende jongeren
Internet	16/11/2011	vandaag.be gva.be zita.be feedy.be	Kinderrechtencommissaris wil lagere boetes voor zwartrijdende minderjarigen
Internet	16/11/2011	klasse.be	Steeds meer heen-en-weerkinderen
Internet	16/11/2011	knack.be skynet.be standaard.be/nieuwsblad.be hln.be demorgen.be vt4.be goedgevoel.be	Kinderen nog vaak slachtoffer van machtsspel tussen ouders
Internet	16/11/2011	gva.be hbvl.be zita.be vandaag.be nieuwsfeiten.be	Kinderrechtencommissaris wil lagere boetes voor zwartrijdende jongeren
Internet	16/11/2011	deredactie.be	Jongeren met problemen lopen verloren in de hulp
Print	17/11/2011	De Morgen	Kinderrechtencommissariaat moet focussen
Print	17/11/2011	De Standaard	Heen-en-weerkinderen
Print	17/11/2011	De Standaard	Zorgaanbod schiet tekort
Print	17/11/2011	De Morgen	Kinderen die voor zieke ouders zorgen staan er helemaal alleen voor
Print	17/11/2011	Het Nieuwsblad	Kinderen nog te dikwijls speelbal in (v)echtscheiding ouders
Print	17/11/2011	Het Laatste Nieuws	Kind mag na scheiding niet naar twee scholen
Print	17/11/2011	De Standaard	Co-schoolschap mag niet meer. Scholen mogen heen-en-weer-leerlingen weigeren
Print	17/11/2011	Gazet van Antwerpen	Lagere boetes voor minderjarigen
Print	17/11/2011	Het Belang van Limburg	Kinderen met zorgnoden belanden van ene zorgplek in andere
Internet	17/11/2011	deredactie.be	Vlaamse regering verbiedt co-schoolschap
Internet	17/11/2011	nina.be hln.be	Kinderen nog vaak slachtoffer van machtsspel tussen ouders
Internet	17/11/2011	clint.be	Kinderrechtencommissaris wil lagere boetes voor zwartrijdende jongeren
Internet	17/11/2011	gva.be	Het jaarrapport van het Kinderrechtencommissariaat van 2011
Internet	17/11/2011	legalworld.be	Kinderrechtencommissaris wil lagere boetes voor zwartrijdende jongeren
Print	17/11/2011	Metro	Ouders maken te vaak speelbal van hun kind
Internet	17/11/2011	jeugdwerknet.be	Kinderrechtencommissariaat stelt nieuw jaarverslag voor
Internet	17/11/2011	deredactie.be	Vlaamse regering verbiedt co-schoolschap

Print	18/11/2011	De Bond	Krachtdadig tegen geweld
Print	18/11/2011	De Bond	Kinderrechtenschool
Print	18/11/2011	De Bond	Feest mee op 20 november in Brussel!
Print	18/11/2011	De Tandarts	Probleemkind? Probeer eens een pilletje!
Audio	19/11/2011	FM Brussel	Gevaarlijk jong in het Vlaams Parlement met kinderen van Plan School uit het Brusselse
Tv	21/11/2011	Ketnet – Karrewiet	Feest 20 november in Vlaams Parlement
Print + internet	21/11/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar nieuwsblad.be	Om geweld tegen kinderen te stoppen, is meer nodig dan een telefoonnummer
Tv	22/11/2011	Ketnet – Karrewiet	Freinetschool Het Prisma in Gent is uitgeroepen tot eerste kinderrechtenschool van Vlaanderen
Tv	22/11/2011	AVS	Eerste kinderrechtenschool in Vlaanderen
Persagentschap	22/11/2011	Belga	Gentse basisschool het Prisma wordt eerste 'kinderrechtenschool'
Internet	22/11/2011	knack.be	Gentse basisschool het Prisma wordt eerste 'kinderrechtenschool'
Internet	22/11/2011	deredactie.be	Het Prisma is eerste Kinderrechtenschool
Tv	23/11/2011	AVS	Het Prisma is eerste Kinderrechtenschool
Print	23/11/2011	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Er is nu veel minder agressie op school. Het Prisma is eerste Kinderrechtenschool
Print	23/11/2011	Het Laatste Nieuws	Het Prisma is eerste Kinderrechtenschool
Tv	23/11/2011	Ketnet – Karrewiet	Het Prisma is eerste Kinderrechtenschool
Internet	23/11/2011	lerarendirect.be	Steeds meer heen-en-weerkinderen
Tv	25/11/2011	AVS	Kinderrechtencommissariaat gaat creatief om met besparingen
Print	25/11/2011	Het Laatste Nieuws	Leerlingen Heilig Hartschool op straat voor kinderrechten
Internet	30/11/2011	stampmedia.be	Werelddag tegen kindermishandeling
Print	1/12/2011	Kiddo	Rondleiding (interview) in het Guislain-museum – Gevaarlijk jong
Internet	1/12/2011	jongerenplaneet.be	Werelddag tegen kindermishandeling
Print	2/12/2011	Klasse voor Ouders	Er zijn steeds meer heen-en-weerkinderen, stelt het kinderrechtencommissariaat
Print	3/12/2011	De Bond	Idee van 'kindnorm' getoetst bij beleid en deskundigen
Internet	5/12/2011	dewereldmorgen.be	Stad Antwerpen veroordeeld voor oneerlijke reclamepraktijken
Persagentschap	9/12/2011	Belga	Lagere boetes loterijproducten aan minderjarigen: 'goed voor eerlijke concurrentie'
Internet	12/12/2011	gva.be vandaag.be hbvl.be zita.be	Gezinsbond: geen overlastboetes onder de 16 jaar
Audio	13/12/2011	Urgent FM	Gevaarlijk jong
Print	13/12/2011	Het Belang van Limburg	Overlastboetes vanaf 14 jaar
Print	13/12/2011	Dag Allemaal	Jongeren zijn een last en een gevaar. Dus geven ze maar een pilletje
Audio	22/12/2011	Radio for Life	Hoe is het gesteld met de kinderrechten in België? (Naar aanleiding van de actie Music for life van Studio Brussel)
Print	31/12/2011	De Standaard	Het lijden van heen-en-weerkinderen
Print	31/12/2011	dS Weekblad	Jeugd die stoort: gezien in het Vlaams Parlement
Print	1/1/2012	Maks!	Hoeveel dagen mag ik werken?
Print	1/1/2012	Psychologies Magazine	Duidelijk afgesproken

Internet	2/1/2012	jeugdrecht.be	Vlaams Parlement bevestigt vertrouwen in Kinderrechtencommissariaat
Print	5/1/2012	De Standaard	Ik heb nooit anders geweten
Print	11/1/2012	De Morgen	Scholen moeten ombudsdiensten krijgen
Internet	11/1/2012	klasse.be	Ombudsdiensten voor scholen
Internet	11/1/2012	nieuwsblad.be/standaard.be feedy.be nieuwsblog.be	Kinderrechtencommissaris wil ombudsdiensten voor scholen
Internet	18/1/2012	nieuwsblad.be	Toneelgroep Koninklijk Atheneum Mariakerke met Lapis Lazuli
Internet	19/1/2012	belgamediasupport.be	Opening mediahuis voor jongeren
Print	21/1/2012	De Morgen	Tentoonstelling: gevaarlijk jong. Kind in gevaar, kind als gevaar
Print	21/1/2012	De Morgen	Jongeren aan het woord: de kindertentoonstelling
Audio	23/1/2012	VRT – Radio 1 – De Ochtend	Jongerencriminaliteit – Minister van Binnenlandse Zaken Milquet wil de jongerencriminaliteit aanpakken door de leeftijd waarop jongeren een Gemeentelijke Administratieve Sanctie (GAS) kunnen krijgen te verlagen van 16 naar 14 jaar
Tv	23/1/2012	VTM – Nieuws 13, 18 en 19 u	Jongeren – Administratieve sancties: minister van Binnenlandse zaken Milquet vindt dat jongeren vanaf 14 een administratieve boete moeten krijgen voor kleinere misdrijven
Internet	23/1/2012	deredactie.be	Straks ook boetes voor 14-jarigen?
Internet	23/1/2012	standaard.be	Voorstel Milquet beschouwt alle 14-jarigen als overlast
Internet	23/1/2012	radio1.be	Administratieve boetes vanaf 14 jaar?
Internet	23/1/2012	feedy.be	Voorstel Milquet beschouwt alle 14-jarigen als overlast
Internet	23/1/2012	feedy.be	Jongeren weer mikpunt
Print	24/1/2012	Het Nieuwsblad	Je schiet met een kanon op een mug
Print	24/1/2012	De Standaard	Jongeren weer mikpunt. Strijd tegen overlast loopt uit de hand
Print	24/1/2012	De Morgen	Jeugd te snel gecriminaliseerd. Binnenlandminister Joëlle Milquet wil overlastboetes voor veertienjarigen invoeren, maar stuit op wrevel
Print	24/1/2012	De Morgen	Kinderen in de kookarena. Junoir Masterchef: Vloek of zegen voor de deelnemers?
Print	24/1/2012	De Standaard	Krijgen jongeren lik op stuk door overlastboetes? Het zijn toch meestal de ouders die de boete ophoesten
Print	24/1/2012	Het Nieuwsblad/De Gentenaar	Applaus en protest voor overlastboetes vanaf 14 jaar
Internet	24/1/2012	feedy.be	Jongeren weer mikpunt. Strijd tegen overlast loopt uit de hand
Print	25/1/2012	Knack	Boete voor 14-jarige?
Print	25/1/2012	Het Nieuwsblad	Lezen en schrijven met Anne Frank
Internet	25/1/2012	nieuwsblad.be	Nieuwe tentoonstelling in de openbare bibliotheek: lezen en schrijven met Anne Frank
Print	26/1/2012	La Libre d'aujourd'hui	Contre les sanctions administratives dès 14 ans
Print + internet	26/1/2012	Het Nieuwsblad/nieuwsblad.be	Toneel De Kopergietery met Kopbeest
Internet	28/1/2012	zone03.be	Kopbeest
Internet	29/1/2012	pvd.be	GAS-boetes voor 14jarigen: het goede voorbeeld geven is de beste opvoeding
Internet	30/1/2012	Jeugdenkinderrechten.be	Jeugdenkinderrechten.be geeft praktijkwerkers... (jaarverslagen Kinderrechtencommissariaat)

Print	1/2/2012	Maks!	Mag ik een eigen onlineprofiel aanmaken?
Print	1/2/2012	Gazet van Antwerpen	Niel: lezen en schrijven met Anne Frank
Print	1/2/2012	Kiddo	Kind in gevaar, kind als gevaar
Internet	1/2/2012	stampmedia.be	StampMedia opent Mediahuis voor Jongeren
Print	4/2/2012	Gazet van Antwerpen	Prinsenpaar op bezoek in Sint-Pietersinstituut
Print	6/2/2012	De Morgen	Papa zijn achter de tralies
Print	6/2/2012	De Morgen	In huize Jona heerst de chaos. Getraumatiseerde jonge asielzoekers krijgen geen psychologische bijstand en worden amper begeleid
Internet	24/2/2012	ppj.be	Advies van het kinderrechtencommissariaat over het ontwerp van decreet kinderopvang van baby's en peuters
Persagentschap	28/2/2012	Belga	België ondertekent nieuw protocol bij het VN-kinderrechtenverdrag
Internet	28/2/2012	standaard.be/nieuwsblad.be	Het kinderrechtenverdrag wordt volwassen
Internet	7/3/2012	mensenrechten.be	Jongeren en politie: aanbevelingen voor meer toenadering
Internet	12/3/2012	pressreleases.be apen.be jongerenplaneet.be stampmedia.be belg.be	Parkour als metafoor voor het leven
Print	13/3/2012	Dag Allemaal	Margot wordt al zeven jaar zwaar aangepakt op school
Print + internet	14/3/2012	De Standaard/standaard.be	Oproep aan de overheid om in te grijpen: zuip-films doen jongeren zuipen
Internet	19/3/2012	nieuwsblad.be	Kabaal tegen armoede
Internet	19/3/2012	gentblogt.be	Gentse kinderen en jongeren maken kabaal tegen armoede
Internet	22/3/2012	ond.vlaanderen.be	Sessie 3: Gevaarlijk jong
Internet	23/3/2012	vvj.be steunpuntjeugd.be	Goe gespeeld! Lanceert charter 'spelen is een kinderrecht'
Print	27/3/2012	Het Nieuwsblad	Vlaanderen krijgt kinderpartij
Persagentschap	27/3/2012	Belga	Vlaamse kinderpartij boven de doopvont
Internet	27/3/2012	knack.be	Vlaamse kinderpartij boven de doopvont
Internet	28/3/2012	standaard.be/nieuwsblad.be	Vlaanderen krijgt kinderpartij
Persagentschap	28/3/2012	Belga	Minister Smet ondertekent charter 'spelen is een kinderrecht'
Print	29/3/2012	De Morgen	Duizenden kinderen vermaken zich op vijfde Buitenspeeldag
Internet	29/3/2012	knack.be VT4-nieuws.be	Minister Smet ondertekent charter 'spelen is een kinderrecht'
Tv	29/3/2012	Ketnet – Karrewiet	Buitenspeeldag
Audio	28/3/2012	Radio 2 Oost-Vlaanderen	Recht op spelen
Tv	28/3/2012	JAVI.tv	Spelen is een kinderrecht
Internet	28/3/2012	vt4.be	Minister Smet ondertekent charter 'spelen is een kinderrecht'
Internet	29/3/2012	stampmedia.be belgamediasupport.be jongerenplaneet.be dewereldmorgen.be nieuws.be	Kinderen hebben het recht om te spelen
Audio	29/3/2012	VRT – Radio 1 – De Ochtend	Recht op spelen en ruimte voor kinderen

Audio	29/3/2012	VRT – Radio 1 – De Ochtend	Minderjarige asielzoekers: studiogesprek met Bruno Vanobbergen over de problemen met de opvang van niet-begeleide minderjarige asielzoekers
Internet	30/3/2012	gent.be	Nieuw boek '25 jaar Genst Freinetonderwijs in Gent'
Internet	30/3/2012	wvg.vlaanderen.be	100 jaar gevaarlijk jong
Internet	30/3/2012	steunpuntjeugd.be	Goe gespeeld! Lanceert charter 'spelen is een kinderrecht!'
Internet	1/4/2012	vvj.be	Spelen is een kinderrecht
Internet	1/4/2012	ksj.org	Persbericht Goe gespeeld
Print	1/4/2012	Yeti/Klasse voor Tieners	Vraag het aan Lisa: helpdesk voor tieners in nood
Print	1/4/2012	Maks!	Hoe kan ik met mijn ouders praten over de eerste keer?
Print	4/4/2012	Het Laatste Nieuws	Niet te streng zijn voor seksspeeltjes. Nieuwe handleiding geeft tips aan jeugdleiders
Internet	6/4/2012	vt4.be knack.be nieuws.be	Vlaams Parlement organiseert op 7 april hoorzitting rond hogere echtscheidingstaks
Persagentschap	6/4/2012	Belga	Vlaams Parlement organiseert op 7 april hoorzitting rond hogere echtscheidingstaks
Print	6/4/2012	Le Soir	Le secteur de la jeunesse dénonce le projet de loi visant à élargir les amendes aux moins de 16 ans. Une porte ouverte à l'arbitraire
Internet	6/4/2012	radio1.be	Opvang niet-begeleide minderjarige asielzoekers
Print	7/4/2012	Het Nieuwsblad	Open Vld valt miserietaks aan
Internet	7/4/2012	pienternet.be	Kinderen hebben het recht om te spelen
Internet	8/4/2012	scoutsengidsenvlaanderen.be	Goe gespeeld! Lanceert charter 'spelen is een kinderrecht!'
Persagentschap	11/4/2012	Belga	Kinderrechtencommissaris tegen verdubbeling echtscheidingstaks
Internet	11/4/2012	demorgen.be knack.be hln.be goedgevoel.be hbvl.be	Kinderrechtencommissaris tegen verdubbeling echtscheidingstaks
Print	11/4/2012	Knack	Kinderrechtencommissaris tegen verdubbeling echtscheidingstaks
Print	12/4/2012	Metro	Duurdere echtscheidingstaks nefast voor kinderen
Print	12/4/2012	Gazet van Antwerpen	Gezinsonvriendelijk: echtscheidingstaks niet verdubbelen
Print	12/4/2012	Het Belang van Limburg	Kinderrechtencommissaris tegen verdubbeling echtscheidingstaks
Print	13/4/2012	De Morgen	Kinderrechtencommissaris bezorgd om relatie tussen jongeren en politie. Wederzijds ongenoe-gen
Print	13/4/2012	Le Vif/L'Express	Des amendes dès 14 ans?
Print	17/4/2012	De Morgen	Scheiden wordt dan toch niet duurder. sp.a plots tegen verhoging taks op boedelverdeling
Internet	17/4/2012	demorgen.be	Scheiden wordt dan toch niet duurder. sp.a plots tegen verhoging taks op boedelverdeling
Audio	17/4/2012	VRT – Radio 1 – De Ochtend	Echtscheiding – verdeeltaks. Oppositie en kinder-rechtencommissaris sterk gekant tegen verdub-beling van de taks
Internet	16/4/2012	demorgen.be	Hoe Peeters II de miserie van gescheiden koppels verdubbelt
Print	17/4/2012	De Morgen	Scheidingstaks is gezinsonvriendelijk

Print	17/4/2012	De Morgen	sp.a plots tegen verhoging taks op boedelverdeling. Scheiden wordt dan toch niet duurder
Internet	19/4/2012	vief.be	Echtscheidingstaks al in de prullenmand voor eerste euro betaald is
Internet	19/4/2012	thomas.theo.kuleuven.be	Artikels over katholieke indentiteit, godsdienst-onderwijs en schoolpastoraal
Internet	17/4/2012	deredactie.be	Toch geen dubbele scheidingstaks?
Print	27/4/2012	De Bond	100 jaar gevaarlijk jong
Print	1/5/2012	Boek: Mag ik even storen?	Voorwoord
Print	1/5/2012	Klasse	Spelen is een kinderrecht
Tv	2/5/2012	Terzake	Studiogesprek met kinderpsychiater Peter Adrianssens en kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen over de resultaten van een onderzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie naar het welzijn van jongeren in verschillende landen
Internet	2/5/2012	terzake.be	Zijn onze jongeren ongelukkig?
Internet	3/5/2012	radiomfm.be	Kinderrechtencommissaris te gast in Zottegem op 8 mei
Print	5/5/2012	Het Nieuwsblad	Kinderrechtencommissaris in stadhuis
Print	7/5/2012	Het Laatste Nieuws	Commissaris voor kinderrechten komt spreken
Internet	7/5/2012	Gazet van Antwerpen	Naar een Vlaams antidiscriminatiecentrum?
Print	7/5/2012	Tijdschrift Orde van de Dag	Hangjongeren en publieke ruimte
Internet	11/5/2012	kinderstad.mechelen.be	Kinderrechtencommissariaat – Mechelen kinderstad
Print	11/5/2012	De Standaard	Cijfers over geweld op school ogen weinig fraai. Mes dragen kan de situatie doen escaleren
Print	12/5/2012	Gazet van Antwerpen	Kinderleed. Geweld op school neemt fors toe
Print	12/5/2012	De Standaard	Overlastboetes worden misbruikt
Print	12/5/2012	De Standaard	De wildgroei van de overlastboetes. U wil op een bankje zitten? Dat is dan 125 euro
Persagentschap	12/5/2012	Belga	Overlastboetes worden misbruikt
Internet	12/5/2012	standaard.be	U wil op een bankje zitten. Dat is dan 125 euro
Internet	12/5/2012	hln.be	Kritiek over wildgroei en willekeur bij overlastboetes
Internet	12/5/2012	knack.be nieuws.be vt4.be	Overlastboetes worden misbruikt
Internet	12/5/2012	knack.be	Gemeenten misbruiken overlastboetes
Internet	12/5/2012	demorgen.be	Kritiek over wildgroei en willekeur bij overlastboetes
Internet	13/5/2012	radio1.be	GAS onder vuur
Audio	16/5/2012	VRT – Radio 1 – Peeters & Pichal	ADHD
Internet	25/5/2012	nieuwsblad.be	OCMW Zottegem wint prijs Armoedebestrijding
Print	23/5/2012	Het Laatste Nieuws	Open brief tegen GAS
Print	25/5/2012	Het Nieuwsblad	OCMW Zottegem wint prijs Armoedebestrijding
Print	1/6/2012	Goed gevoel	Waar ligt de grens tussen beschermen en overbeschermen?
Print	1/6/2012	Yeti/Klasse voor Tieners	Vraag het aan Lisa: helpdesk voor tieners in nood
Internet	3/6/2012	vlaanderen.be	Adressengids
Audio	5/6/2012	VRT – Radio 1 – De Ochtend	GAS-boetes: deze week worden GAS-boetes besproken in het parlement. De boetes kregen alvast kritiek van onder meer de Kinderrechtencommissaris
Internet	6/6/2012	klasse.be	Ik ben dikke Garfield niet

Internet	8/6/2012	journalbelgianhistory.be	Modern Architecture meets new education
Internet	15/6/2012	standaard.be/nieuwsblad.be	Vlaamse regering zkt. Adoptieambtenaar
Internet	15/6/2012	knack.be	Vlaamse regering gaat op zoek naar adoptieambtenaar
Persagentschap	15/6/2012	Belga	Vlaamse regering gaat op zoek naar adoptieambtenaar
Print	15/6/2012	De Morgen	Bruno Vanobbergen. Scholen hoeven eenheidsworst niet te slikken
Internet	15/6/2012	demorgen.be platform.steunpuntjeugd.be	Scholen hoeven eenheidsworst niet te slikken
Internet	22/6/2012	gripvzw.be	Kinderen met label hebben gelijke kansen
Print	1/6/2012	Welwijs	'Doe keer normaal': Gas-boetes voor minderjarigen
Print	10/7/2012	Humo	Koppen XL: een klets op de poep... om bestwil?
Print	17/7/2012	Het Belang van Limburg	Leerlingen kruipen in de pen voor kinderrechten
Internet	17/7/2012	humo.be	Koppen XL: een klets op de poep... om bestwil?
Internet	18/7/2012	zitstil.be	Interactieve workshop: Het kind achter het gelabelde kind
Print	20/7/2012	Brugsch Handelsblad	E-mail: hangjongeren
Internet	20/7/2012	goedgevoel.be	Waar ligt de grens tussen beschermen en overbeschermen?
Print	26/7/2012	De Morgen	Een kind op parking of in een bos dumpen, dat is crimineel. Vondelingenschuif van Moeders voor moeders blijft na twaalf jaar omstreden
Print	8/8/2012	Het Laatste Nieuws	Te snel op reis met 'nieuwe mama': geen goed idee. Zomervakantie vaak rottijs voor kinderen uit gescheiden gezinnen
Print	11/8/2012	Zeno (De Morgen)	BBQ met Chokri Mahassine
Internet	17/8/2012	zita.be	Studium Genereale 2012-2013 – over wit en zwart en alles wat daartussen zit – Leven met en leren van conflicten

Gevolgde studiedagen

Het Kinderrechtencommissariaat volgde ook studiedagen om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

- Leuvens Adolescenten en Gezinnenonderzoek (LAGO), KU Leuven, 22 september 2011
- Krachten bundelen. Over leerkrachten en hun welzijnspartners, Welwijs, Brussel, 4 oktober 2011
- Kinderrechten tussen individuele responsabilisering en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Baas over eigen lijf en leven, Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi), Antwerpen, 14 oktober 2011
- Viering jeugdrechter Brigitte Hänsch, Rechtbank van eerste aanleg, Antwerpen, 28 oktober 2011
- 25 jaar Klein Kasteeltje, Klein Kasteeltje, Brussel, 10 november 2011
- Opleiding ouderschapsregelingen na scheiding. Bemiddelen met ouders en kinderen, Interactie-Academie, Antwerpen, 17, 24 november en 1 december 2011
- Postacademische vorming Kinderrechten tussen individuele responsabilisering en maatschappelijke verantwoordelijkheid. 'Harde aanpak' van jeugddelinquentie: waar zijn de kinderrechten?, Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi), Brussel, 25 november 2011
- 40 jaar Vlaams Parlement, plechtige zitting en boekvoorstelling, Vlaams Parlement, Brussel, 7 december 2011
- Prijsuitreiking 'Ambassadeur van het luisteren – editie 2011', Awel, Brussel, 13 december 2011
- Lancering Protocol van moed, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, Antwerpen, 19 januari 2012
- Welbevinden in de basisschool: waarom en hoe?, Provincie Vlaams-Brabant Leuven, 19 januari 2012
- Prijsuitreiking Klein duimpje, Vlaamse Jeugdraad, Brussel, 27 januari 2012
- Studiedag 'Jeunes et la police: de quels droits', Services Droit des Jeunes, Brussel, 3 februari 2012
- Segregatie in basisonderwijs: geen zwart-witverhaal, Slotconferentie SinBa-onderzoek naar de omvang, oorzaken en effecten van segregatie in het basisonderwijs, Leuven, 17 februari 2012
- Zittenblijven in vraag gesteld, HIVA, Leuven, 28 februari 2012
- Kwaliteitsdag, Vlaams Informatiepunt Jeugd, Brussel, 1 maart 2012
- Jongerenwelzijn. Staten-Generaal voor de Jeugdhulp. Thema 4: Kwaliteit, effectiviteit, efficiëntie en participatie, Brussel, 8 maart 2012
- Publiekslezing met Thomas Hammerberg, UGent, Leerstoel Amnesty International, Gent, 9 maart 2012
- Het gebruik van psychofarmaca bij kinderen en jongeren: winst of verlies? Contactcomité van organisaties voor jeugdzorg, Antwerpen, 15 maart 2012
- Knelpunt dossiers, Contactcomité van organisaties voor jeugdzorg regio Brussel, Brussel, 16 maart 2012

- Debat hulpverlening en beroepsgeheim, Karel de Grote-Hogeschool, Antwerpen, 27 maart 2012
- Voorstelling jaarverslag Vlaamse Ombudsdienst, Brussel, 28 maart 2012
- Studiedag 'Vrouwelijke Genitale Verminkingen', ICRH, GAMS-België en Intact, Gent, 30 maart 2012
- Studiedag 'Op de grens', CAW Regio Brugge en Exit, Brugge, 20 april 2012
- Aan de slag met Facebook in je werking, Uit De Marge, Gent, 24 april 2012
- Studiedag 'Hoe jongeren bereiken?', Vlaams Informatiepunt Jeugd, Brussel, 26 april 2012
- Decenniumdoelen: Armoedebaarometer 2012, Brussel, 1 mei 2012
- YouTop, Jongerenpact 2020, Brussel, 5 mei 2012
- Studiedag 'Apestaartjaren 4', Jeugdwerknet en Graffiti Jeugddienst, Gent, 8 mei 2012
- Een verplicht ouderschapsplan na echtscheiding? Inzichten vanuit de SiV-studie, Antwerpen, 8 mei 2012
- Boekpresentatie Ronde van Vlaanderen: Voorbij de vraagtekens?! Perspectief van leraren op inclusief onderwijs, Hogeschool en Universiteit Brussel en Ouders voor Inclusie, Dilbeek, 15 mei 2012
- Studiedag 'Gezin en school: samen opvoeden in verschil', Vlor en HUB, Schaarbeek, 16 mei 2012
- Internationaal seminarie jeugdrecht: 'It's for your own good!', Vrije Universiteit Brussel. Vakgroep Criminologie, Brussel, 4 juni 2012
- Kwaliteitsdag, Vlaams Informatiepunt Jeugd, Brussel, 5 juni 2012
- Nieuwe doelgroepen in het jeugdwelzijnswerk?, Uit De Marge, Antwerpen, 7 juni 2012
- Toezicht op detentie: tekst en context, ICRP, UGent en Maklu Uitgevers, Gent, 7 juni 2012
- Studiedag 'De tussenstand', Decenniumdoelen 2017, Brussel, 14 juni 2012
- Staten-Generaal voor de Jeugdhulp, Vlaamse overheid, afdeling Jongerenwelzijn, Brussel, 18 juni 2012
- Eerste trefpunt Cluster B: Intersectorale toegangspoort, Integrale Jeugdhulp, Brussel, 20 juni 2012
- Debat: wie zorgt er voor Brussel?, Brusselse Welzijns- en Gezondheidsraad, Brussel, 21 juni 2012

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989 – Officiële Nederlandse vertaling

Officieuze samenvatting van de belangrijkste bepalingen

Preambule:

De preambule:

herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectuering van de rechten van het kind.

Officiële tekst

Preambule:

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand.

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen. De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

het Kind, "het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte",

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;

Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen;

Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;

De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kind relatie te onderhouden.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aan gelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kindzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nadelige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden. Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten. De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.
2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zonodig door het innen van onderhoudsgeld.

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;
 - d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangen-

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:
 - a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
 - b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
 - c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijs-terrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing.

schap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelijkheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;

- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijd te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging.

Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;
 - v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die diensgevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
 - a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

- b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
- 4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. de plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. de installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN. Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité relevante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

Deel II

Artikel 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.

9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, heeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing

van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de

Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking “overeenkomstig de wet” in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Colofon

**Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2011-2012.
Rechten werken.
November 2012**

Redactie

Leen Ackaert
Hilde Cnudde
Lieven De Rycke
Mie Jacobs
Isabel Moerman
Inge Schoevaerts
Maureen Van Canneyt
Dominique van den Akker
Alex Van Hecke
Els Van Hemelrijck
Marjan Rom
Bruno Vanobbergen
Jean Pierre Verhaeghe
Chris Vleugels

Eindredactie

Hilde Cnudde

Tekstcorrectie

Mark Van Bogaert

Concept & Vormgeving

Cibe Communicatie

Foto cover

Cibe Communicatie

Druk

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN: 9789077021262

Wettelijk depotnummer: D/2012/9680/3

Dit jaarverslag is ook online beschikbaar
www.kinderrechtencommissariaat.be

Rechten werken

Elke dag detecteert het Vlaams Kinderrechtencommissariaat signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

Rechten werken: dat is de rode draad door dit jaarverslag 2011-2012. Kinderrechten vinden vandaag ingang in meer en meer maatschappelijke domeinen. Met ons ombuds- en advieswerk geven we dat elke dag mee vorm. Dat werkt. Een kinderrechtenperspectief ondersteunt, inspireert en biedt houvast. Ook in de confrontatie met groot onrecht.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel

Tel.: 02-552 98 00
Fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechtencommissariaat.be

Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat:
www.kinderrechten.be

